

15.7.2020

RED II LUVITUSTYÖRYHMÄ

Työryhmän raportti

Alkusanat

Työ- ja elinkeinoministeriö asetti 17.10.2019 työryhmän, jonka tehtävänä oli selvittää uusiutuvan energian direktiivissä ((EU) 2018/2001, RED II) säädettyjen uusiutuvan energian tuotantolaitosten lupamenettelyn organisointiin ja keston liittyvien vaatimusten edellyttämiä muutoksia kansalliseen lainsäädäntöön. Työryhmän tehtävänä oli laatia esitys hallituksen esityksen muotoon tarvittavasta uudesta sääntelystä sekä lainsäädännön muutoksista. Työryhmän toimikausi jatkui 30.6.2020 saakka.

Työryhmän puheenjohtajaksi nimitettiin erityisasiantuntija Outi Vilén työ- ja elinkeinoministeriöstä ja varapuheenjohtajaksi lainsäädäntöneuvos Sari Rapinoja ympäristöministeriöstä. Työryhmän jäseniksi nimitettiin ylitarkastaja Veli-Pekka Reskola maa- ja metsätalousministeriöstä, lainsäädäntöneuvos Jari Salila oikeusministeriöstä ja erityisasiantuntija Lotta Mattsson valtiovaraministeriöstä. Varajäseniksi nimitettiin teollisuusneuvos Pekka Grönlund työ- ja elinkeinoministeriöstä, erityisasiantuntija Aino Pietarinen ympäristöministeriöstä, neuvotteleva virkamies Kaisa Pirkola maa- ja metsätalousministeriöstä ja neuvotteleva virkamies Mikko Saarinen valtiovaraministeriöstä.

Työryhmän pysyviksi asiantuntijoiksi nimitettiin toimialapäällikkö Hannes Tuohiniitty Bioenergia ry:stä, asiantuntija Heidi Lettojärvi Energiateollisuus ry:stä, johtava asiantuntija Kari Lavaste Energiavirastosta, yli-insinööri Minna Koskinen Keski-Suomen ELY-keskuksesta, ympäristöylitarkastaja Niina Lindeman Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintovirastosta, energia-asiantuntija Anssi Kainulainen Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry:stä, toiminnanjohtaja Anna Virolainen-Hynnä Suomen Biokierto ja Biokaasu ry:stä, lakimies Minna Mättö Suomen Kuntaliitto ry:stä, hallituksen jäsen Pertti Sundqvist Suomen Luonnonsuojeluliitto ry:stä, Suomen Lähienergialiitto ry:n edustajana kehityspäällikkö Eeli Mykkänen Gasum Oy:stä, toimitusjohtaja Anni Mikkonen Suomen Tuulivoimayhdistys ry:stä ja ylitarkastaja Matti Nissilä Turvallisuus- ja kemikaalivirastosta. Pysyvien asiantuntijoiden varahenkilöiksi nimitettiin Bioenergia ry:n edustajana ympäristö- ja maankäyttöpäällikkö Sanna Turunen Savon Voima Oy:stä, asiantuntija Jukka Makkonen Energiateollisuus ry:stä, ylitarkastaja Kari Kirjavainen Varsinais-Suomen ELY-keskuksesta, ympäristöneuvos Johanna Ahonen Itä-Suomen aluehallintovirastosta, lakimies Leena Kristeri Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry:stä, Suomen Biokierto ja Biokaasu ry:n edustajana Teija Paavola Nurmon Bioenergia Oy:stä, energia-asiantuntija Vesa Peltola Suomen Kuntaliitto ry:stä, suojeleasiantuntija Hanna Aho Suomen Luonnonsuojeluliitto ry:stä, Suomen Lähienergialiitto ry:n edustajana 24.1.2020 asti liiketoimintajohtaja Miko Huomo Lumme Energia Oy:stä ja 24.1.2020 alkaen Marja Kaitaniemi Neoen Renewables Finland Oy:stä, Suomen Tuulivoimayhdistys ry:n edustajana johtaja, kehitys ja yhteiskuntasuhteet Sami Kuitunen EPV Energia Oy:stä ja ylitarkastaja Suvi Perälä Turvallisuus- ja kemikaalivirastosta.

Työryhmän asiantuntijasihteereinä toimivat erityisasiantuntija Inkeri Lilleberg työ- ja elinkeinoministeriöstä sekä 2.12.2019 asti lakimies Vilma Jeskanen Energiavirastosta ja 2.12.2019 alkaen lakimies Ben Talus Energiavirastosta.

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi uusiutuvan energian tuotantolaitosten lupamenettelyistä ja muista hallinnollista menettelyistä

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi uusi laki uusiutuvan energian tuotantolaitosten lupamenettelyistä ja muista hallinnollisista menettelyistä. Ehdotetulla lailla pantaisiin täytäntöön uudelleenlaaditun uusiutuvan energian direktiivin uusiutuvan energian tuotantolaitosten lupamenettelyjen organisointia ja kestoja koskeva sääntely. Esityksen tavoitteena on sujuvoittaa uusiutuvan energian tuotantolaitoshankkeiden lupamenettelyitä ja muita hallinnollisia menettelyitä mahdollistamalla hakijalle asiointi sähköisen järjestelmän kautta ja kattava neuvonta lupamenettelyihin ja muihin hallinnollisiin menettelyihin liittyen.

Ehdotetussa laissa nimettäisiin kansalliseksi yhteyspisteviranomaiseksi N.N. [valmistelun myöhemmässä vaiheessa määriteltävä alueellinen] Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus. Yhteyspisteviranomaisen tehtäväksi säädettäisiin uusiutuvan energian direktiivissä yhteyspisteelle säädettyjen tehtävien hoitaminen sähköistä järjestelmää hyödyntäen. Laissa säädettäisiin myös yhteyspisteviranomaisen neuvontavelvollisuudesta uusiutuvan energian tuotantolaitoksiin liittyvien lupamenettelyjen ja muiden hallinnollisten menettelyjen osalta.

Lisäksi ehdotetussa laissa säädettäisiin sitovat määräajat voimalaitosten lupamenettelyille ja muille hallinnollisille hyväksymismenettelyille uusiutuvan energian direktiivin mukaisesti sekä määräaikojen laskentaa koskevat säännöt.

Ehdotetussa laissa säädettäisiin myös uusiutuvan energian tuotantolaitosten hankekehittäjille ohjeistusta sisältävästä menettelykäsikirjasta.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 30 päivänä kesäkuuta 2021.

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

PERUSTELUT	1	
1 Asian tausta ja valmistelu		1
1.1 Tausta		1
1.2 Valmistelu		1
2 EU-säädöksen tavoitteet ja pääasiallinen sisältö		3
3 Nykytila ja sen arviointi		4
3.1 Kansallinen lainsäädäntö		4
3.2 EU:n lainsäädäntö		20
3.3 Nykytilan arviointi		23
4 Ehdotukset ja niiden vaikutukset		27
4.1 Tavoitteet		27
4.2 Keskeiset ehdotukset		27
4.3 Pääasialliset vaikutukset		33
4.3.1 Taloudelliset vaikutukset		33
4.3.1.1 Vaikutukset kotitalouksiin		33
4.3.1.2 Yritysvaikutukset		34
4.3.1.3 Vaikutukset julkiseen talouteen		34
4.3.2 Vaikutukset viranomaisten toimintaan		35
4.3.3 Ympäristövaikutukset		36
4.3.4 Yhteiskunnalliset vaikutukset		37
5 Muut toteuttamisvaihtoehdot		37
5.1 Vaihtoehdot ja niiden vaikutukset		37
6 Säännöskohtaiset perustelut		43
6.1 Laki uusiutuvan energian tuotantolaitosten lupamenettelyistä ja muista hallinnollisista menettelyistä		43
6.1.1 1 luku. Yleiset säännökset		43
6.1.2 2 luku. Sähköinen asiointi ja neuvonta		48
6.1.3 3 luku. Määräajat		50
6.1.4 4 luku. Menettelykäsikirja		54
6.1.5 5 luku. Erinäiset säännökset		55
7 Lakia alemman asteinen sääntely		56
8 Voimaantulo		56
9 Toimeenpano ja seuranta		56

9.1 Toimeenpano	56
9.2 Seuranta	57
10 Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys	57
10.1 Yhdenvertaisuus ja vastuu ympäristöstä	57
10.2 Kunnan itsehallinto	59
10.3 Tiedonsaantioikeudet	61
10.4 Säätämisyjärjestyksen arviointi	62
LAKIEHDOTUS	63
uusiutuvan energian tuotantolaitosten lupamenettelyistä ja muista hallinnollisista menettelyistä	63
LIITE: ERIÄVÄ MIELIPIDE	

PERUSTELUT

1 Asian tausta ja valmistelu

1.1 Tausta

Euroopan komissio antoi 30 päivänä marraskuuta 2016 puhtaan energian paketin (Clean Energy for All Europeans), jonka yhtenä päätavoitteena oli vahvistaa Euroopan unionin maailmanlaajuisia johtoasemaa uusiutuvan energian alalla. Paketti sisälsi kahdeksan säädösehdotusta.

Ehdotus Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi uusiutuvista lähteistä peräisin olevan energian käytön edistämisestä (uudelleenlaadittu toisinto, COM(2016) 767 final) annettiin osana puhtaan energian pakettia. Ehdotuksen tavoitteena oli luoda kehikko uusiutuvan energian edistämiseksi vuoteen 2030. Ehdotuksella oli tarkoitus panna toimeen Eurooppa-neuvoston lokakuussa 2014 sopima ilmasto- ja energiapuitteiden mukainen tavoite nostaa uusiutuvan energian osuus vähintään 27 prosenttiin energian loppukulutuksesta vuonna 2030.

Ehdotuksessa asetettiin Euroopan unionin yhteinen sitova tavoite uusiutuvista energialähteistä peräisin olevan energian osuudeksi energian loppukulutuksesta vuonna 2030. Uusiutuvan energian tuotantolaitosten lupamenettelyiden sujuvoittamiseksi ehdotuksen 16 artikla sisälsi jäsenvaltioille uuden velvoitteen perustaa yhteyspiste uusiutuvan energian tuotantolaitosten ja siihen liittyvän siirto- ja jakeluinfraktuurin rakentamisen ja käytön luvitukseen. Ehdotuksen mukaan yhteyspisteen tehtävänä olisi koordinoita ja ohjata hakija koko lupamenettelyn läpi. Ehdotus sisälsi myös säännökset määräajoista lupamenettelyille.

Lisäksi ehdotus sisälsi säännöksiä, jotka koskevat uusiutuvan sähkön tukijärjestelmiä ja itse tuotettua uusiutuvaa energiaa ja energiayhteisöjä, uusiutuvan energian lisäämistä lämmityksessä, jäädytyksessä ja liikenteessä, bioenergian kestävyys- ja kasvihuonekaasupäästövähennyskriteereitä, alkuperätakuita ja jäsenvaltioiden välistä yhteistyötä, hallinnollisia menettelyjä sekä tiedottamista ja koulutusta.

1.2 Valmistelu

RED II:n valmistelu

Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (EU) 2018/2001 uusiutuvista lähteistä peräisin olevan energian käytön edistämisestä (uudelleenlaadittu), jäljempänä *RED II*, on valmisteltu noudattaen Euroopan komission paremman sääntelyn ohjelmaa (REFIT) ja laaja-alaisen sidosryhmien (ml. jäsenvaltiot ja toimivaltaiset viranomaiset) osallistamisen ja kuulemisen kautta. Lisäksi komissio on teettänyt neliosaisen unionin laajuisten vaikutusten arvioinnin direktiiviehdotuksen valmisteluvaiheessa. Keskeiset EU:n toimielinten valmisteluasiakirjat löytyvät valtioneuvoston hankeikkunan julkisessa palvelussa osoitteessa valtioneuvosto.fi/hankeet tunnuksetta TEM088:00/2019.

Direktiiviehdotuksesta annettiin U kirjelmä (U 5/2017 vp) 2 päivänä helmikuuta 2017 ja jatkokirjelmä (UJ 14/2018 vp) 23 päivänä toukokuuta 2018. Valtioneuvosto piti hyvänä tavoitetta, että uusiutuvan energian tuotantoon ja jakeluun liittyvät hallinnolliset menettelyt ovat hankkeen ympäristövaikutukset ja muut vaikutukset huomioon ottaen mahdollisimman selkeät ja sujuvat. Lisäksi valtioneuvosto piti tärkeänä, että direktiiviehdotuksessa ehdotettuja lupien myöntämiselle asetettuja pakollisia määräaikoja ja muita menettelyihin liittyviä vaatimuksia tarkasteltiin vielä huolellisesti ehdotuksen jatkokäsittelyssä.

Talousvaliokunta antoi asiasta lausunnot (TaVL 10/2017 vp ja TaVL 27/2018 vp), joissa valiokunta yhtyi valtioneuvoston kantoihin korostaen muutamia seikkoja, jotka liittyivät muun muassa EU:n uusiutuvan energian sitovaan tavoitteeseen ja sääntelyn johdonmukaisuuteen ja mahdollistavaan luonteeseen. Ympäristövaliokunta yhtyi lausunnoissaan (YmVL 5/2017 vp ja YmVL 17/2018 vp) valtioneuvoston kantoihin korostaen muun muassa uusiutuvan energian lisäämisen tärkeyttä tietyt reunaehdot kuten uusiutuvan energian tuotannon monipuolisuuden huomioon ottaen. Lausunnoissaan (MmVL 5/2017 vp ja MmVL 10/2018 vp) maa- ja metsätalousvaliokunta yhtyi valtioneuvoston kantoihin korostaen muun muassa pienten sähköntuotantolaitosten haltijoiden mahdollisuutta tuottaa sähköä omaan kulutukseensa ilman kohtuuttomia lainsäädännöstä aiheutuvia velvoitteita. Myös suuri valiokunta antoi asiasta lausunnot (SuVL 3/2017 vp ja SuVL 5/2018 vp), joissa se yhtyi valtioneuvoston kantoihin yhtyen samalla erikoisvaliokuntien lausunnoissaan esittämiin huomautuksiin. Keskeiset kansalliset valmisteluasiakirjat löytyvät valtioneuvoston hankeikkunan julkisessa palvelussa osoitteessa valtioneuvosto.fi/hankkeet tunnuksella TEM088:00/2019.

Komission, Euroopan parlamentin ja neuvoston trilogi-neuvotteluissa saavutettiin 13.6.2018 epävirallinen sopu uusiutuvan energian direktiiviehdotuksesta, jonka Coreper-komitea hyväksyi 27.6.2018. EU:n yhteinen uusiutuvan energian tavoite vuodelle 2030 nostettiin neuvottelutuloksen myötä komission ehdotuksen 27 prosentista 32 prosenttiin. Neuvottelujen myötä lupamenettelyjä koskevan sääntelyn osalta muun muassa yhteyspisteen tehtäviä ja roolia muutettiin sekä määräaikoja koskevaa sääntelyä tarkennettiin.

Euroopan parlamentti ja neuvosto hyväksyivät *RED II*:n yhdessä komission ehdotuksesta tavallisessa lainsäätämisyjärjestyksessä, yhteispäätösmenettelyssä (SEUT 289(1) artikla). Euroopan parlamentti ja neuvosto allekirjoittivat direktiivin 11 joulukuuta 2018. Direktiivi annettiin tiedoksi jäsenvaltioille ja julkaistiin Euroopan unionin virallisessa lehdessä 21 joulukuuta 2018 ja se tuli voimaan 24 joulukuuta 2018. Jäsenvaltioiden on saatettava direktiivin noudattamisen edellyttämät lait, asetukset ja hallinnolliset määräykset voimaan viimeistään 30 päivänä kesäkuuta 2021.

Hallituksen esityksen valmistelu

Työ- ja elinkeinoministeriö asetti lokakuussa 2019 RED II luvitustyöryhmän selvittämään RED II:ssä säädettyjen uusiutuvan energian tuotantolaitosten lupamenettelyjen organisointiin ja keskeisiin liittyvien vaatimusten edellyttämiä muutoksia kansalliseen lainsäädäntöön. Työryhmän jäseninä olivat työ- ja elinkeinoministeriö, ympäristöministeriö, maa- ja metsätalousministeriö, oikeusministeriö ja valtiovarainministeriö. Työryhmän pysyvät asiantuntijat edustivat Bioenergia ry:tä, Energiategollisuus ry:tä, Energiavirastoa, Keski-Suomen ELY-keskusta, Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintovirastoa, Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry:tä, Suomen Biokierto ja Biokaasu ry:tä, Suomen Kuntaliitto ry:tä, Suomen Luonnonsuojeluliitto ry:tä, Lähienergialiitto ry:tä, Suomen Tuulivoimayhdistys ry:tä sekä Turvallisuus- ja kemikaalivirastoa. Työryhmä kuuli kokouksissaan myös muita asiantuntijoita sekä järjesti sidosryhmille kuulemis-tilaisuuden kansallisesta toimeenpanosta. Työryhmän hallituksen esityksen muotoon laatima loppuraportti valmistui heinäkuussa 2020.

Hallituksen esitys on valmisteltu luvitustyöryhmän loppuraporttia hyödyntäen. Hallituksen esityksen valmisteluasiakirjat mukaan lukien luvitustyöryhmän loppuraportti ovat valtioneuvoston hankeikkunan julkisessa palvelussa osoitteessa valtioneuvosto.fi/hankkeet tunnuksella TEM088:00/2019.

RED II:n lupamenettelyitä koskevan sääntelyn täytäntöönpanon osalta on tehty myös yhteistyötä komission ja toisten jäsenvaltioiden kanssa erityisesti uusiutuvan energian direktiivin täytäntöönpanoa varten perustetun CA-RES:n (the Concerted Actionin on the Renewable Energy

Directive) kautta. Lisäksi pohjoismaista yhteistyötä on tehty sääntelyn implementointiin liittyvien tulkintakysymysten osalta pohjoismaiden ministerineuvoston työryhmän AGFE:n (Nordiska ministerrådets arbetsgrupp för förnybar energi) kautta.

2 EU-säädöksen tavoitteet ja pääasiallinen sisältö

Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (EU) 2018/2001 uusiutuvista lähteistä peräisin olevan energian käytön edistämisestä

RED II annettiin 11 päivänä joulukuuta 2018 ja se on saatettava osaksi kansallista lainsäädäntöä viimeistään 30 päivänä kesäkuuta 2021. RED II:lla korvataan vielä toistaiseksi voimassa oleva Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2009/28/EY uusiutuvista lähteistä peräisin olevan energian käytön edistämisestä sekä direktiivien 2001/77/EY ja 2003/30/EY muuttamisesta ja myöhemmästä kumoamisesta (jäljempänä *RES-direktiivi*).

RED II:lla luodaan yhteiset puitteet uusiutuvista lähteistä peräisin olevan energian edistämiseksi. Direktiivissä asetetaan sitova unionin tavoite, joka koskee uusiutuvista lähteistä peräisin olevan energian kokonaisuutta energian kokonaisloppukulutuksesta unionissa vuonna 2030. Direktiivi sisältää myös säännökset uusiutuvista lähteistä tuotettavalle sähkölle myönnettävästä taloudellisesta tuesta, itse uusiutuvista lähteistä tuotetun sähkön kulutuksesta ja uusiutuvan energian yhteisöistä, uusiutuvan energian käytön lisäämisestä lämmitys- ja jäähdytysalalla ja liikennealalla, jäsenvaltioiden välisestä sekä jäsenvaltioiden ja kolmansien maiden välisestä alueellisesta yhteistyöstä, alkuperätakuista, hallinnollisista menettelyistä sekä tiedottamisesta ja koulutuksesta. Lisäksi direktiivissä vahvistetaan kestävyyskriteerit ja kasvihuonekaasupäästöjen vähennyksiä koskevat kriteerit biopolttoaineille, bionesteille ja biomassapolttoaineille.

Lupamenettelyn organisointi ja kesto

RED II:n 16 artiklassa säädetään uusiutuvan energian tuotantolaitosten lupamenettelyjen organisoinnista ja kestosta. RED II:n resitaalin 50 kohdan mukaan hakijoiden ohjaamisella hallinnollisen luvan hakemis- ja myöntämismenettelyjen kaikissa vaiheissa hallinnollisen yhteyspisteen kautta on tarkoitus vähentää monimutkaisuutta hankkeen kehittäjien kannalta ja parantaa tehokkuutta ja avoimuutta, myös itse tuotettua uusiutuvaa energiaa käyttävien kuluttajien ja uusiutuvan energian yhteisöjen näkökulmasta. Tällaista ohjausta tulee antaa asianmukaisella hallinnon tasolla jäsenvaltioiden erityispiirteet huomioon ottaen.

Yhteyspiste

RED II:n 16 artiklan 1 kohdan mukaan jäsenvaltioiden on perustettava tai nimettävä yksi tai useampi yhteyspiste. Nimettyjen yhteyspisteiden on annettava hakijan pyynnöstä neuvoja ja apua koko hallinnollisen luvan hakemis- ja myöntämismenettelyn ajan; hakemuksen vastaanottoilmoituksesta menettelyn tuloksesta tiedottamiseen. Hakijan ei tarvitse koko prosessin aikana olla yhteydessä useampaan kuin yhteen yhteyspisteeseen. Hakijoiden on voitava toimittaa asiainkuuluvat asiakirjat myös digitaalisessa muodossa. Yhteyspisteen on ohjattava hakija hallinnollisen luvan hakemismenettelyn läpi avoimella tavalla siihen saakka, kun vastuuviranomaiset tekevät yhden tai useamman päätöksen menettelyn päätteeksi, annettava hakijalle kaikki tarvittavat tiedot ja tarvittaessa otettava menettelyyn mukaan muita hallintoviranomaisia. Edellä kuvatun sääntelyn soveltamisalaan kuuluvat kaikki asiaankuuluvat hallinnolliset luvat, jotka koskevat uusiutuvaa energiaa tuottavien laitosten rakentamista, päivittämistä, verkkoon liittämistä ja käyttämistä.

Yhteyspisteen on asetettava uusiutuvan energian tuottamiseen liittyvien hankkeiden kehittäjien saataville menettelykäsikirja ja tarjottava myös internetissä nämä tiedot, joissa käsitellään erik-

seen myös pienen mittakaavan hankkeita ja itse tuotettua uusiutuvaa energiaa käyttävien kuluttajien hankkeita. Internetissä olevissa tiedoissa on myös ilmoitettava hakijan hakemuksen kannalta oikea yhteyspiste. Jos jäsenvaltiolla on useampi kuin yksi yhteyspiste, verkossa olevissa tiedoissa on ilmoitettava hakijan hakemuksen kannalta oikea yhteyspiste.

Lupamenettelyn kestoja koskevat säännökset

RED II:n 16 artiklan 4-6 kohdissa säädetään sitovat määräajat voimalaitosten luvitukselle. RED II:n 16 artiklan 4 kohdan mukaan lupamenettely ei saa kestää yli kahta vuotta voimalaitosten osalta. Luvan myöntämismenettely kattaa asiaankuuluvat hallinnolliset luvat, jotka koskevat laitosten ja niiden verkkoon liittämisen tarvittavien voimavarojen rakentamista ja käyttämistä ja niiden päivittämistä energian tuottamiseksi uusiutuvista lähteistä. Lupamenettelyn enimmäiskestosta on säädetty poikkeukset koskien laitoksia, joiden sähkötuotantokapasiteetti on alle 150 kW sekä uusiutuvaa energiaa käyttävien voimalaitosten päivittämistä. RED II:n 16 artiklan 5 kohdan mukaan lupamenettely ei saa kestää yli vuotta niiden laitosten osalta, joiden sähkötuotantokapasiteetti on alle 150 kW. RED II:n 16 artiklan 6 kohdan mukaan voimalaitosten päivittämisen yhteydessä jäsenvaltioiden on taattava yksinkertaistettu ja nopea lupamenettely, joka ei saa kestää yli vuotta.

Edellä mainittuja määräaikoja voidaan jatkaa yhdellä vuodella, kun se on poikkeuksellisten olosuhteiden perusteella asianmukaisesti perusteltua. Voimalaitoksen päivittämissä hankkeen osalta perusteltu syy määräajan jatkamiselle voisi olla RED II:n 16 artiklan 6 kohdan 2 alakohdan mukaan esimerkiksi turvallisuussyt silloin, kun voimalaitoksen päivittämissä hankkeen vaikuttaa merkittävästi verkkoon tai laitoksen alkuperäiseen kapasiteettiin, kokoon tai toimintaan.

RED II:n 16 artiklan 7 kohdan mukaan artiklassa vahvistettujen määräaikojen soveltaminen ei vaikuta voimassa olevan unionin ympäristölainsäädännön mukaisiin velvoitteisiin, kanteiden nostamiseen, muutoksenhakuun ja muihin menettelyihin tuomioistuimissa ja vaihtoehtoisin riitojenratkaisumekanismeihin, mukaan lukien valitusmenettelyt sekä menettelyt ja muutoksenhaku tuomioistuinten ulkopuolella. Määräaikoja voidaan jatkaa enintään edellä mainittujen menettelyjen keston verran.

Lisäksi jäsenvaltioiden on varmistettava, että hakijoilla on helposti käytettävissään yksinkertaiset menettelyt uusiutuvaa energiaa käyttävien laitosten rakentamiseen ja käyttöön liittyvää luvan myöntämismenettelyä ja luvan myöntämistä koskevien riitojen ratkaisemiseksi, ja tarvittaessa myös vaihtoehtoiset riitojenratkaisumekanismit.

3 Nykytila ja sen arviointi

3.1 Kansallinen lainsäädäntö

Laki eräiden ympäristöllisten lupamenettelyjen yhteensovittamisesta

Syyskuun 2020 alussa voimaantulleen eräiden ympäristöllisten lupamenettelyjen yhteensovittamisesta annetun lain (764/2019) tarkoituksena on sovittaa yhteen ja jouduttaa ympäristöön vaikuttavien hankkeiden lupamenettelyjä. Lupamenettelyjen yhteensovittaminen toteutetaan sovittamalla samanaikaisesti vireillä olevien lupahakemusten käsittelyvaiheet ajallisesti yhteen ja yhdistämällä eräitä niihin liittyviä tehtäviä. Lakia sovelletaan ympäristönsuojelulain (527/2014), vesilain (587/2011), maa-aineslain (555/1981), kaivoslain (621/2011), luonnonsuojelulain (1096/1996), maankäyttö- ja rakennuslain (132/1999) sekä vaarallisten kemikaalien ja räjähteiden käsittelyn turvallisuudesta annetun lain (390/2005) mukaisen lupa-asian käsittelyyn.

Menettelyiden yhteensovittamisessa asiakas voi saattaa useita lupamenettelyjä vireille sähköisesti samalla kertaa ja hanketta koskevat tiedot ja selvitykset voidaan syöttää sähköiseen asiointijärjestelmään yhdellä kerralla. Menettelyjen eri vaiheet sovitetaan ajallisesti yhteen ja järjestelmään tallennetut aineistot ovat sähköisesti eri viranomaisten ja tarpeellisin osin myös muiden osallisten saatavilla. Tiedot ovat käytettävissä myös haettaessa toiminnalle mahdollisia uusia lupia tai jatkolupia. Menettelyjen yhteensovittamisen edellytyksenä on, että hankkeelle haetaan ympäristönsuojelulain mukaista ympäristölupaa, vesilain mukaista lupaa tai maa-aineslain mukaista lupaa. Jos hankkeelle lisäksi haetaan samanaikaisesti luonnonsuojelulain mukaista poikkeamislupaa, maankäyttö- ja rakennuslain mukaista lupaa, kaivoslain mukaista lupaa taikka vaarallisten kemikaalien ja räjähteiden käsittelyn turvallisuudesta annetun lain mukaista lupaa, lupahakemusten käsittely voidaan hakijan pyynnöstä sovittaa yhteen.

Menettelyjen yhteensovittamisen, niin sanotun yhden luukun periaatteen, tehokas toteuttaminen ympäristöllisissä menettelyissä edellyttää, että asiointi eri viranomaisissa tapahtuu sähköisesti. Aluehallintovirasto on yhteensovittava viranomainen, jos kyseessä on vesilain mukaisen luvan tai sellaisen ympäristöluvan mukaisen luvan käsittely, jonka se ratkaisee. Muussa tapauksessa kunnan ympäristönsuojeluviranomainen on yhteensovittava viranomainen. Luvanhakijalle yhden luukun toimintamalli tarkoittaa, että lupien hakeminen ja hakemusten käsittely sovitetaan yhteen, vaikka hakemukset käsitellään eri toimivaltaisissa viranomaisissa. Yhden luukun periaatteen mukaisesti hakija voi saattaa useita lupamenettelyjä vireille sähköisesti samalla kertaa, hanketta koskevat tiedot ja selvitykset syötetään sähköiseen asiointijärjestelmään vain kerran, menettelyjen eri vaiheet sovitetaan ajallisesti yhteen ja järjestelmään tallennetut aineistot ovat sähköisesti eri viranomaisten ja tarpeellisin osin myös muiden osallisten saatavilla. Tiedot ovat käytettävissä myös haettaessa toiminnalle mahdollisia uusia lupia tai jatkolupia.

Luvanhakija päättää, sovitetaanko lupahakemusten käsittelyä yhteen. Yhteensovittaminen voi myös koskea vain osaa hankkeen edellyttämistä lupamenettelyistä. Valinta tehdään siinä vaiheessa, kun lupahakemukset laitetaan vireille. Ympäristöllisten lupien erillismenettelyt säilyvät edelleen vaihtoehtoisena menettelynä, jos hakija ei halua hankkeeseensa sovellettavan ympäristöllisten lupien yhteensovittamista.

Hallintolaki

Hallintolain (434/2003) tavoitteena on edistää hyvää hallintoa sekä oikeusturvaa hallintoasioissa. Hallintolaki toimii yleislakina säännellen viranomaisten toimintaa, mukaan lukien lupamenettelyjä.

Hallintolakia sovelletaan muun muassa valtion viranomaisissa ja kunnallisissa viranomaisissa niiden hoitaessa julkisia hallintotehtäviä. Viranomaisen on toimivaltansa rajoissa annettava asiakkailleen hallintoasian hoitamiseen liittyvää maksutonta neuvontaa sekä vastattava asiointia koskeviin kysymyksiin ja tiedusteluihin. Hallintolain 8 §:n mukaan, jos asia ei kuulu viranomaisen toimivaltaan, viranomaisen on pyrittävä opastamaan asiakas toimivaltaiseen viranomaiseen.

Hallintoasia on käsiteltävä ilman aiheetonta viivytystä. Viivytyksetön käsittely on turvattu perustuslaissa (731/1999) osana oikeusturvan turvaamista ja hyvää hallintoa. Hallintolain 7 §:n mukaisen palveluperiaatteen ja palvelun asianmukaisuuden mukaisesti asiointi viranomaisessa on pyrittävä järjestämään siten, että hallinnossa asioiva saa asianmukaisesti hallinnon palveluita ja viranomainen voi suorittaa tehtävänsä tuloksellisesti. Hallintolain 23 § edellyttää, että asia on käsiteltävä ilman aiheetonta viivytystä ja viranomaisen on esitettävä asianosaiselle tämän pyynnöstä arvio päätöksen antamisajankohdasta sekä vastattava käsittelyn etenemistä koskeviin tiedusteluihin. Viranomaisen on määriteltävä toimialansa keskeisissä asiaryhmissä odotettavissa oleva käsittelyaika sellaisille hallintopäätöksellä ratkaistaville asioille, jotka voivat tulla vireille vain asianosaisen aloitteesta. Tämä ei koske hallintolain 23 a §:n mukaan asioita, joiden käsittelylle on säädetty määräaika.

Hallintolain 20 §:n mukaan hallintoasia tulee vireille, kun asian vireille panemiseksi tarkoitettu asiakirja on saapunut toimivaltaiseen viranomaiseen tai kun asia on sille suullisen vireillepanon yhteydessä esitetty ja käsittelyn aloittamiseksi tarvittavat tiedot on kirjattu. Jos viranomaiselle toimitettu asiakirja on puutteellinen, viranomaisen on tarvittaessa kehotettava lähettäjää täydentämään asiakirjaa. Viranomaisen on ylipäättään huolehdittava asian riittävästä ja asianmukaisesta selvittämisestä. Hallintolain 31 §:ssä säädetään, että asianosaisen on esitettävä selvitystä vaatimuksensa perusteista ja muutoinkin myötävaikutettava vireille panemansa asian selvittämiseen. Hallintolain 22 §:n mukaan asianosainen voi myös omasta aloitteestaan täydentää tai muuttaa hakemustaan.

Hallintolain 11 §:n mukaan asianosainen hallintoasiassa on se, jonka oikeutta, etua tai velvollisuutta asia koskee. Asianosaiselle on varattava tilaisuus lausua mielipiteensä asiasta sekä antaa selityksensä sellaisista vaatimuksista ja selvityksistä, jotka saattavat vaikuttaa asian ratkaisuun. Hallintolain 34 §:ssä luetellaan tapaukset, joissa asian saa ratkaista asianosaista kuulematta. Jos asian ratkaisulla voi olla huomattavaa vaikutusta muihin henkilöihin kuin asianosaisiin, viranomaisen tulee varata näille mahdollisuus saada tietoja asiasta ja lausua mielipiteensä siitä. Hallintolain 41 §:n mukaan asian vireilläolosta ja vaikuttamismahdollisuuksien käyttämisestä on ilmoitettava asian merkityksen ja laajuuden kannalta sopivalla tavalla.

Hallintopäätös on annettava kirjallisesti. Päätös voidaan antaa suullisesti, jos se on välttämätöntä asian kiireellisyyden vuoksi. Hallintolain 43 §:n nojalla suullinen päätös on viipymättä annettava myös kirjallisena oikaisuvaatimusohjeineen tai valitusosoituksineen. Viranomaisen on annettava tekemänsä päätös viipymättä tiedoksi asianosaiselle ja muulle tiedossa olevalle, jolla on oikeus hakea siihen oikaisua tai muutosta valittamalla. Viranomaisen on huolehdittava jo asian käsittelyn kuluessa käsittelyyn vaikuttavan asiakirjan tiedoksiantamisesta. Hallintolain 54 §:n nojalla asiakirja annetaan tiedoksi alkuperäisenä tai jäljennöksenä. Hallintolain 58 §:n mukaan tiedoksianto toimitetaan sille viranomaiselle, joka käyttää asiassa puhevaltaa. Tiedoksiannossa noudatettavasta menettelystä säädetään hallintolain 10 luvussa. Hallintolain 10 luvun 62 a §:n nojalla, jos asiakirja on annettava tiedoksi julkisella kuulutuksella, tiedoksianto toimitetaan julkaisemalla kuulutus ja kuulutettava asiakirja yleisessä tietoverkossa viranomaisen verkkosivuilla. Tarpeen vaatiessa kuulutus julkaistaan myös asian vaikutusalueen sanomalehdessä tai muulla viranomaisen päättämällä tavalla. Kuulutus ja kuulutettava asiakirja on pidettävä yleisessä tietoverkossa viranomaisen verkkosivuilla yleisesti nähtävillä 14 vuorokautta. Jos asiakirjan tiedoksaannista alkaa kuluu muutoksenhakuaika tai muu vastaanottajan oikeuteen vaikuttava määräaika, kuulutus ja kuulutettava asiakirja on pidettävä yleisesti nähtävillä mainitun määräajan päättymiseen asti.

Kuntalaki

Kuntalaissa (410/2015) säädetään kunnan päätöksenteosta ja toimielimistä. Kunta hoitaa itsehallinnon nojalla itselleen ottamansa tehtävät ja järjestää sille säädetyt tehtävät. Kuntalain 1 §:n nojalla kunnan tulee edistää asukkaidensa hyvinvointia ja alueensa elinvoimaa sekä järjestää asukkailleen palvelut taloudellisesti, sosiaalisesti ja ympäristöllisesti kestävällä tavalla.

Kunnan on tiedotettava toiminnastaan ja sen tulee antaa riittävästi tietoja esimerkiksi valmistelussa olevista asioista, niitä koskevista suunnitelmista, asioiden käsittelystä, tehdyistä päätöksistä ja päätösten vaikutuksista. Kunnan on tiedotettava, millä tavoin päätösten valmisteluun voi osallistua ja vaikuttaa. Kuntalain 29 §:n nojalla kunnan on lisäksi huolehdittava, että toimielinten käsittelyyn tulevien asioiden valmistelusta annetaan tarpeellisia tietoja yleisessä tietoverkossa. Lain 22 §:n mukaan kunnan asukkailla ja palvelujen käyttäjillä on oikeus osallistua ja vaikuttaa kunnan toimintaan. Valtuuston on pidettävä huolta monipuolisista ja vaikuttavista osallistumisen ja vaikuttamisen mahdollisuuksista ja menetelmistä.

Kunnan ilmoitukset saatetaan tiedoksi julkaisemalla ne yleisessä tietoverkossa, jollei salassapitoa koskevista säännöksistä muuta johdu, sekä tarpeen vaatiessa muulla kunnan päättämällä tavalla. Kuntalain 108 §:n mukaan ilmoitusten on oltava yleisessä tietoverkossa 14 vuorokautta, ellei päätöksen luonteesta muuta johdu.

Kuntalain 134 §:n mukaan kunnan viranomaisen päätökseen tyytymätön saa hakea siihen oikaisua. Oikaisuvaatimus tehdään asianomaiselle toimielimelle. Kuntalain 135 §:ssä mainittujen kunnan viranomaisten päätöksiin sekä oikaisuvaatimuksen johdosta annettuun päätökseen haetaan muutosta kunnallisvalituksella hallinto-oikeudelta. Kuntalain 140 §:n nojalla valtuuston, kunnanhallituksen ja lautakunnan sekä kuntayhtymän toimielimen pöytäkirja oikaisuvaatimusohjeineen tai valitusosoituksineen pidetään tarkastamisen jälkeen nähtävänä yleisessä tietoverkossa.

Laki sähköisestä asioinnista viranomaistoiminnassa

Lakia sähköisestä asioinnista viranomaistoiminnassa (13/2003) sovelletaan muun muassa hallintoasian sähköiseen vireillepanoon, käsittelyyn ja päätöksen tiedoksiantoon, jollei muualla laissa toisin säädetä. Lakia sovelletaan soveltuvin osin myös muussa viranomaistoiminnassa.

Sähköisestä asioinnista viranomaistoiminnassa annetun lain 5 §:n mukaan sähköisten asiointipalvelujen järjestämisestä ja saatavuuden turvaamisesta säädetään digitaalisten palvelujen tarjoamisesta annetussa laissa (603/2019).

Sähköisestä asioinnista viranomaistoiminnassa annetun lain 7 §:n mukaan viranomaisen tulee sopivalla tavalla ilmoittaa sähköisessä asioinnissa käytettävät yhteystietonsa. Lain 8 §:n mukaan sähköinen viesti toimitetaan viranomaiselle lähettäjän omalla vastuulla ja sen katsotaan lain 10 §:n saapuneen perille silloin, kun se on viranomaisen käytettävissä siten, että viestiä voidaan käsitellä. Lain 9 §:n mukaan sähköinen asiakirja täyttää vaatimuksen kirjallisesta muodosta. Lain 9 §:ssä säädetään, että viranomaiselle saapunutta sähköistä asiakirjaa ei tarvitse täydentää allekirjoituksella, jos asiakirjassa on tiedot lähettäjistä eikä asiakirjan alkuperäisyyttä tai eheyttä ole syytä epäillä. Pyydetty asiakirja katsotaan toimitetun määräajassa, jos asiakirja saapuu viranomaiseen sähköisesti viimeistään määräajan viimeisen päivän aikana.

Lain 16 §:n mukaan päätöisasiakirja voidaan allekirjoittaa sähköisesti. Lain 18 §:ssä säädetään, että todisteellisesti toimitettava asiakirja voidaan asianosaisen suostumuksella antaa tiedoksi myös sähköisenä viestinä. Asiakirja katsotaan annetun tiedoksi, kun asiakirja on noudettu viranomaisen osoittamalta yhteydeltä. Jos asiakirjaa ei ole noudettu seitsemän päivän kuluessa viranomaisen ilmoituksesta, tiedoksiannossa noudatetaan, mitä siitä muualla laissa säädetään. Lain 19 §:n mukaan muu kuin todisteellisesti toimitettava asiakirja voidaan antaa tiedoksi asianomaiselle sähköisenä viestinä hänen suostumuksellaan.

Ympäristönsuojelulaki

Ympäristönsuojelulain (527/2014) tarkoituksena on ympäristön pilaantumisen ehkäiseminen ja kansalaisten vaikutusmahdollisuuksien edistäminen ympäristöllisessä päätöksenteossa. Näiden tavoitteiden edistämiseksi tietyt ympäristöön vaikuttavat toimet on säädetty luvanvaraisiksi. Luvanvaraisuudesta säädetään lain 4 luvussa. Lupamenettelystä säädetään lain 5 luvussa.

Valtion ympäristölupaviranomaisena toimii ympäristönsuojelulain 21 §:n mukaan aluehallintovirasto ja valtion valvontaviranomaisena elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus (jäljempänä *ELY-keskus*). Kunnalle kuuluvista lupa- ja valvontatehtävistä huolehtii kunnan ympäristönsuojeluviranomainen.

Ympäristönsuojelulakia sovelletaan teolliseen ja muuhun toimintaan, josta aiheutuu tai saattaa aiheutua ympäristön pilaantumista. Lakia sovelletaan myös toimintaan, jossa syntyy jätettä, sekä jätteen käsittelyyn. Toiminnot on jaoteltu ympäristönsuojelulaissa luvanvaraisiin, ilmoituksenvaraisiin ja rekisteröitäviin toimintoihin. Ympäristönsuojelulaissa on myös muita näiden menettelyiden ulkopuolelle jääviä toimintoja, esimerkiksi yksittäiset määräykset, kertaluonteista toimintaa koskeva ilmoitusmenettely ja kunnalliset ympäristönsuojelumääräykset.

Ympäristöluvanvaraiset toiminnot jaotellaan direktiivilaitoksiin ja muihin luvanvaraisiin toimintoihin. Direktiivilaitoksella tarkoitetaan Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivissä 2010/75/EU teollisuuden päästöistä (yhtenäistetty ympäristön pilaantumisen ehkäiseminen ja vähentäminen) (jäljempänä *teollisuuspäästödirektiivi*), mainittuja toimintoja. Energian tuotannossa direktiivilaitoksen rajana on 50 megawatin polttoainetehto ja muun luvanvaraisen laitoksen rajana 20 megawatin polttoainetehto, joka koskee kiinteän polttoaineen kattiloita.

Ympäristönsuojelulain 27 §:n mukainen ympäristölupa voidaan tarvita esimerkiksi biomassaa polttavan laitoksen tai biokaasulaitoksen toimintaan, kun kyseessä on ammattimainen tai laitostenomainen jätteenkäsittely. Biokaasulaitoksen osalta luvanvaraisuus voi lisäksi perustua biokaasulaitoksen yhteydessä olevan polttolaitoksen polttoainetehtoon tai laitoksen valmistaman polttoaineen määrään. Tuulivoimalat eivät ole lähtökohtaisesti ympäristöluvanvaraisia, mutta niiden ympäristöluvanvaraisuus voi perustua eräistä naapurussuhteista annetun lain (26/1920) mukaiseen kohtuuttomaan rasitukseen, esimerkiksi tuulivoimaloiden aiheuttamaan meluun tai välkevaikutukseen.

Ympäristönsuojelulain 116 §:n mukainen toiminnan rekisteröinti koskee pääsääntöisesti energiantuotantolaitoksia, joiden polttoainetehto on vähintään 1 mutta alle 50 megawattia ja joissa jokaisen kiinteää polttoainetta käyttävän energiantuotantoyksikön polttoainetehto on alle 20 megawattia. Toiminnanharjoittajan on tehtävä rekisteröinti-ilmoitus kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle viimeistään 30 vuorokautta ennen toiminnan aloittamista. Toiminta voidaan aloittaa, kun kunnan ympäristönsuojeluviranomainen on rekisteröinyt toiminnan tai ilmoituksen jättämisestä on kulunut 30 päivää. Samalla tavalla toimitaan, jos aiemmin rekisteröityyn energiantuotantolaitokseen rakennetaan uusi energiantuotantoyksikkö. Ympäristönsuojelulain 116 §:n 3 momentin mukaisesti, jos rekisteröinti-ilmoitus on puutteellinen, on kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen pyydettävä toiminnanharjoittajaa täydentämään sitä. Tällöin 2 momentissa säädetyt rekisteröintiä koskevat määräajat lasketaan siitä päivästä, jolloin rekisteröinti-ilmoitus täyttää säädetyt sisältövaatimukset.

Ympäristönsuojelulain 39 §:n mukaan lupahakemus on toimitettava toimivaltaiselle viranomaiselle sähköisesti. Toiminnanharjoittajan asemassa oleva luonnollinen henkilö voi jättää lupahakemuksen ja sen liitteet paperisina. Jos hakemus on puutteellinen tai asian ratkaiseminen edellyttää erityistä selvitystä, hakijalle varataan ympäristönsuojelulain 40 §:n mukaan tilaisuus täydentää hakemusta viranomaisen asettamassa määräajassa.

Ympäristönsuojelulain 39 a §:n mukaan lupaviranomaisen on annettava pyynnöstä hakijalle tietoa sähköisessä muodossa liittyen muun muassa hakemukseen, hankittaviin lausuntoihin ja päätöksen arvioituun antamisajankohtaan. Lupaviranomainen voi myös järjestää tapaamisen neuvonnan tarjoamiseksi. Neuvonta on maksutonta.

Ympäristönsuojelulain 43 §:n mukaan ennen asian ratkaisemista lupaviranomainen varaa asianosaisille, eli niille, joiden oikeutta tai etua asia saattaa koskea, tilaisuuden tehdä muistutuksia lupa-asian johdosta. Myös muille varataan tilaisuus ilmaista mielipiteensä.

Lupahakemus annetaan tiedoksi ja siitä tiedotetaan lain 44 §:n mukaan julkisella kuulutuksella noudattaen, mitä hallintolain 62 a §:ssä säädetään. Kuulutus ja hakemusiakirjat on oltava näh-

tävillä vähintään 30 päivän ajan. Tieto kuulutuksesta on julkaistava myös toiminnan vaikutusalueen kunnissa noudattaen, mitä kuntalain 108 §:ssä säädetään. Lisäksi kuulutuksen julkaisemisesta on tiedotettava ainakin yhdessä toiminnan vaikutusalueella yleisesti leviävässä sanomalehdessä, jollei asian merkitys ole vähäinen tai julkaiseminen ole muutoin tarpeetonta. Valtion lupaviranomaisen on julkaistava internetsivuillaan lupahakemuksesta yleisölle laadittu tiivistelmä. Lain 42 §:ssä säädetään tahoista, joilta lupaviranomaisen tulee pyytää lausunto.

Ympäristönsuojelulain 47 §:ssä säädetään ympäristölupahakemuksen yhteiskäsittelystä vesilain mukaisen hakemuksen tai ympäristönsuojelulain 47 a §:ssä tarkoitetun maa-aineslupahakemuksen kanssa. Vesien pilaantumisen vaaraa aiheuttavaa toimintaa koskevat vesi- ja ympäristölupahakemukset tulee käsitellä yhdessä, jollei sitä ole pidettävä tarpeettomana. Asiat käsitellään vesilain mukaisessa menettelyssä huomioiden ympäristönsuojelulain säädökset lupahakemuksen ja päätöksen sisällöstä, hakemuksen toimittamisesta sähköisesti sekä hakemuksesta ja päätöksestä tiedottamisesta. Myös maa-ainesten ottamistoimintaa koskevan hankkeen ympäristö- ja maa-aineslupahakemukset tulee käsitellä yhdessä noudattaen ympäristönsuojelulain menettelysäännöksiä. Lupahakemuksen sisältöön ja lupaharkintaan, luvan myöntämisen edellytyksiin ja lupamääräyksiin sovelletaan kuitenkin erikseen ympäristönsuojelulain ja maa-aineslain aineellisia säännöksiä. Jos ympäristölupa-asian käsittelyn aikana ilmenee tarve maa-aineslain tai vesilain mukaiselle luvalla, tulee luvanhakijan tehdä tätä koskeva lupahakemus. Muussa tapauksessa ympäristölupahakemus jätetään tutkimatta.

Ympäristönsuojelulain 85 §:n mukaan lupapäätös annetaan tiedoksi julkisella kuulutuksella noudattaen mitä hallintolain 62 a §:ssä säädetään. Kuulutus ja lupapäätös on oltava nähtävillä vähintään sen ajan, jonka kuluessa päätökseen voidaan hakea muutosta valittamalla. Lupapäätös on lähetettävä hakijalle ja niille, jotka ovat päätöstä erikseen pyytäneet, sekä valvontaviranomaisille ja asiassa yleistä etua valvoville viranomaisille. Päätös on lisäksi lähetettävä tiedoksi niille viranomaisille, joilta on pyydetty lausunto hakemuksesta.

Laissa säädetään sähköisestä käsittelystä lupamenettelyn eri vaiheissa. Lain 39 §:n mukaisen sähköisen asioinnin lisäksi säädetään 45 ja 86 §:ssä, että kenellä tahansa on oikeus pyynnöstä saada tieto tietyllä alueella vireille tulleista ympäristölupa-asioista ja annetuista ympäristölupapäätöksistä sähköisin viestein sen mukaan kuin viranomaisen tietojärjestelmässä on mahdollista ottaa vastaan tällaisia pyyntöjä ja lähettää viestejä automatisoidusti. Ympäristönsuojelulain 197 §:n mukaan muutoksenhakutuomioistuimen on puolestaan toimitettava lupa- ja valvontaviranomaiselle sähköisesti tietoja niiden antamiin päätöksiin tehdyistä muutoksista ja päätösten lainvoimaisuudesta, jotta tiedot voidaan tallentaa ympäristönsuojelun tietojärjestelmään.

Ympäristönsuojelulain 19 luvussa säädetään muutoksenhausta. Ympäristönsuojelulain mukaisiin päätöksiin haetaan muutosta pääsääntöisesti valittamalla Vaasan hallinto-oikeuteen.

Luonnonsuojelulaki

Luonnonsuojelulailla (1096/1996) säädetään alueiden ja lajien suojelusta tavoitteena säilyttää luonnon monimuotoisuus. Lailla on pantu täytäntöön neuvoston direktiiviä 92/43/ETY luontotyyppien sekä luonnonvaraisen eläimistön ja kasviston suojelusta (jäljempänä *luontodirektiivi*) ja neuvoston direktiiviä 2009/147/EY luonnonvaraisten lintujen suojelusta (jäljempänä *lintudirektiivi*). Suojelun toteuttamiseksi laissa säädetään kielloista hävittää tai heikentää erityisiä luonnonarvoja.

Luonnonsuojelulain mukaisia toimivaltaisia viranomaisia ovat ympäristöministeriö, ELY-keskukset sekä kunnat. Luonnonsuojelulain 6 §:n mukaan luonnon- ja maisemansuojelun ylin ohjaus ja valvonta kuuluvat ympäristöministeriölle.

Luonnonsuojelulain 29 §:ssä säädetään suojelluista luontotyypeistä. Säännöksessä mainittuihin luontotyyppisiin kuuluvia alueita ei saa muuttaa niin, että luontotyyppin ominaispiirteiden säilyminen vaarantuu. ELY-keskuksen luontotyyppiä koskevista kielloista on mahdollisuus poiketa lain 31 §:n mukaisesti, jos suojelutavoitteet eivät huomattavasti vaaranna tai suojelu estää yleisen edun kannalta erittäin tärkeän hankkeen tai suunnitelman toteuttamisen.

Eliölajien suojelusta säädetään luonnonsuojelulain 6 luvussa. Lain 38 §:n mukaan 6 luvun soveltamisalaan kuuluvat nisäkkäät ja linnut ovat rauhoitettuja. Itse rauhoitussäännökset luetellaan 39 §:ssä ja sen mukaan esimerkiksi rauhoitettujen eläinlajien yksilöiden tappaminen, tahallinen häiritseminen ja pesien siirtäminen tai vahingoittaminen on kiellettyä. Kasvilajien rauhoittamisesta säädetään valtioneuvoston asetuksella. Kielto tulee voimaan, kun ELY-keskus on päätöksellään määritellyt erityisesti suojellun lajin esiintymispaikan rajat. Luonnonsuojelulain 48 ja 49 §:n mukaan kielloista on mahdollista poiketa.

Luonnonsuojelulain poikkeuslupa-asioiden käsittelyssä noudatetaan hallintolain säännöksiä. Päätökseen voi hakea muutosta valittamalla alueellisesti toimivaltaiselle hallinto-oikeudelle.

Vesilaki

Vesilain (587/2011) tarkoituksena on turvata vesivarojen ja vesiympäristön tarkoituksenmukainen ja järkevä käyttö erilaiset intressit yhteen sovittavalla tavalla. Vesitaloushankkeista vesilain mukaista lupaa edellyttävät useat vesistöön rakentamista tarkoittavat hankkeet, veden ottaminen, eräät ojitushankkeet, keskivedenkorkeuden pysyvä muuttaminen, vesistön säännöstely ja vesivoiman hyödyntäminen. Luvan lisäksi vesilaissa on muita ennakoivalvonnan muotoja.

Vesilain 1 luvun 7 §:n mukaan aluehallintovirasto toimii vesilaissa tarkoitettuna lupaviranomaisena. Kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen ja ojitustoimituksen toimivallasta ojitusasioissa säädetään lain 5 luvussa. Aluehallintovirasto käsittelee vesilain mukaisten vesitaloushankkeiden lupahakemukset sekä eräitä vesilain mukaisia korvaus- ja hallintopakkoasioita. ELY-keskus ja kunnan ympäristönsuojeluviranomainen toimivat vesilaissa tarkoitettuina valvontaviranomaisina.

Vesilain 11 luvun 2 §:ssä säädetään, että lupa-asia pannaan vireille lupaviranomaisessa hakemuksella. Hankkeesta vastaavan, joka ei ole luonnollinen henkilö, on tehtävä hakemus sähköisesti. Lupaviranomainen voi erityisestä syystä hyväksyä hakemuksen jättämisen paperisena. Hankkeesta vastaavan on lupaviranomaisen pyynnöstä toimitettava hakemusasiakirjat paperisena, jos se on tarpeen asian käsittelyn vuoksi. Vesilain 11 luvun 5 §:ssä säädetään hakemuksen täydennyksestä. Vesilain 11 luvun 6 §:ssä luetellaan ne tahot, joilta lupaviranomaisen on pyydetty lausunto. Lupaviranomaisen on varattava vesilain 11 luvun 7 §:n mukaan niille, joiden oikeutta, etua tai velvollisuutta asia saattaa koskea (asianosainen) tilaisuus tehdä muistutuksia asiasta. Muille kuin asianosaisille varataan ennen asian ratkaisua tilaisuus ilmaista mielipiteensä. Kuulemisten johdosta hakijalle ja muille asianosaisille tulee varata tilaisuus selityksen antamiseen.

Vesilain 11 luvun 10 §:n mukaan lupaviranomaisen on annettava hakemus tiedoksi julkisella kuulutuksella noudattaen, mitä hallintolain 62 a §:ssä säädetään. Tieto kuulutuksesta on julkaisettava hankkeen vaikutusalueen kunnissa noudattaen, mitä kuntalain 108 §:ssä säädetään. Kuulutuksesta on käytävä ilmi, mitä muistutuksia tehtäessä ja mielipiteitä ilmaistaessa on noudatettava. Kuulutus ja hakemusasiakirjat on pidettävä nähtävillä 30 päivän ajan lupaviranomaisen verkkosivuilla. Kuulutuksen julkaisemisesta on tiedotettava ainakin yhdessä hankkeen vaikutusalueella yleisesti leviävässä sanomalehdessä, jollei asian merkitys ole vähäinen tai tiedottaminen on muutoin tarpeetonta. Vesilain 11 luvun 11 §:ssä säädetään, että kuulutuksesta on annettava erikseen tieto niille asianosaisille, joita asia erityisesti koskee.

Vesilain 11 luvun 12 §:n nojalla hakijan tulee laatia ympäristölupahakemus, jos vesilain mukaista lupaa käsiteltäessä ilmenee, että hanke edellyttää myös ympäristölupaa. Yhteiskäsittelytilanteissa sovelletaan, mitä ympäristönsuojelulain 47 §:ssä säädetään lupahakemusten yhteiskäsittelystä. Jos kyse on vesien pilaantumisesta koskevasta hakemuksesta, tulee hakemus käsitellä ja ratkaista yhdessä vesilain mukaisen lupahakemuksen kanssa.

Vesilain 11 luvun 22 §:n mukaan lupaviranomaisen on annettava hakemusia koskeva päätös tiedoksi julkisella kuulutuksella. Päätös on toimitettava hakijalle ja jäljennös niille, jotka ovat sitä pyytäneet, valvontaviranomaisille ja asiassa yleistä etua valvoville viranomaisille. Tieto päätöksen antamisesta on lähetettävä sähköisesti tiedossa olevalla osoitteella 11 §:ssä tarkoitetuille asianosaisille, 9 §:ssä tarkoitetuille viranomaisille ja asiassa muistutuksen tehneille sekä mielipiteen ilmaisemalle. Tieto kuulutuksesta on julkaistava hankkeen vaikutusalueen kunnissa noudattaen, mitä kuntalain 108 §:ssä säädetään. Kuulutuksen julkaisemisesta on tiedotettava ainakin yhdessä hankkeen vaikutusalueella yleisesti leviävässä sanomalehdessä, jollei asian merkitys ole vähäinen tai tiedottaminen on muutoin tarpeetonta.

Maankäyttö- ja rakennuslaki

Maankäyttö- ja rakennuslakiin (132/1999, jäljempänä myös *MRL*) on sen voimassaolon aikana tehty lukuisia muutoksia. MRL:n kokonaisuudistus on käynnissä. MRL:ssä säädetään alueidenkäytön suunnittelusta ja rakentamisesta. Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet ohjaavat suunnittelua maakunnissa ja kunnissa.

Rakentamiseen liittyen laissa säädetään rakennus-, toimenpide-, maisematyö- ja purkamisluvasta (jäljempänä *rakentamista koskevat luvat*). Lisäksi lain mukaisia muita menettelyitä, jotka liittyvät rakentamiseen, ovat 127 §:n mukainen purkamisilmoitus, 161 §:n mukainen yhdyskuntateknisten laitteiden sijoittaminen, 99 §:n mukainen lunastuslupa perustuva maan lunastaminen, 128 §:n mukainen maisematyölupa, 137 §:n mukainen suunnittelutarveratkaisu sekä 174 §:n mukainen poikkeamispäätös, joka linkittyy myös poikkeamiseen kaavoituksesta.

Rakentamista koskevien lupien osalta toimivaltainen viranomainen on kunnan rakennusvalvontaviranomainen. Maisematyölupa voidaan kuitenkin siirtää myös kunnan määräämän muun viranomaisen ratkaistavaksi.

MRL:n 125 §:n mukaista rakennuslupaa haetaan kirjallisesti kunnan rakennusvalvontaviranomaiselta. MRL:n 132–133 §:ssä säädetään tilanteista, joissa hakemuksesta on pyydetty ELY-keskuksen lausunto. MRL:n 133 §:n mukaan lupahakemuksen vireilletulosta on ilmoitettava naapurille, jollei se ole ilmeisen tarpeetonta. Maankäyttö- ja rakennusasetuksen 65 §:ssä säädetään, että naapureille on tämän jälkeen varattava tilaisuus huomautuksen tekemiseen. Hakija voi liittää hakemukseensa selvityksen naapurien mahdollisesta kannasta rakentamiseen, eikä tällöin viranomaisen toimittama kuuleminen ole tarpeen. Asian vireilläolosta tiedotetaan rakennuspaikalla ja tästä huolehtii rakennushankkeeseen ryhtyvä. Jos luvanvaraisesta toimenpiteestä on tehtävä ympäristövaikutusten arviointi, on MRL:n 132 §:n mukaan hakemuksen vireille tulosta sen lisäksi tiedotettava internetissä.

MRL:n 137 §:n nojalla rakennuslupan myöntämiselle on erityisiä edellytyksiä suunnittelutarvealueella, jolle ei ole hyväksytty asemakaavaa. Suunnittelutarvealueella rakentaminen ei saa aiheuttaa haittaa asemakaavoitukselle, yleiskaavoitukselle tai alueiden käytön muulle järjestämiselle. Rakentaminen tulee olla sopivaa yhdyskuntateknisten verkostojen ja liikenneväylien toteuttamisen sekä liikenneturvallisuuden ja palvelujen saavutettavuuden kannalta. Lisäksi rakentamisen tulee olla sopivaa maisemalliselta kannalta eikä vaikeutaa erityisten luonnon- tai kulttuuriympäristön arvojen säilyttämistä eikä virkistystarpeiden turvaamista. Rakentamista koskeva lupapäätös annetaan julkipanon jälkeen ja päätöksen katsotaan tulleen asianosaisen tietoon

silloin, kun se on annettu. MRL:n 142 §:n nojalla lupapäätös toimitetaan hakijalle, asetuksella säädettäville viranomaisille ja niille, jotka ovat sitä huomautuksessa tai erikseen pyytäneet.

Rakentamista koskeviin lupapäätöksiin voi hakea muutosta valittamalla alueellisesti toimivaltaiselle hallinto-oikeudelle.

MRL:n 161 §:n nojalla kiinteistön omistaja ja haltija ovat velvollisia sallimaan yhdyskuntaa tai kiinteistöä palvelevan johdon sijoittamisen omistamalleen tai hallitsemalleen alueelle, jollei sijoittamista muutoin voida järjestää tyydyttävästi ja kohtuullisin kustannuksin. Sama koskee joihin liittyviä vähäisiä laitteita, rakennelmia ja laitoksia. Jollei sijoittamisesta ole sovittu kiinteistön omistajan ja haltijan kanssa, sijoittamisesta päättää kunnan rakennusvalvontaviranomainen.

Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet ohjaavat suunnittelua maakunnissa ja kunnissa. Valtakunnallisten tavoitteiden lisäksi nykyiseen maankäytön suunnittelujärjestelmään kuuluvat maakuntakaava, yleiskaava ja asemakaava. Maankäyttöön vaikutetaan myös esimerkiksi erilaisilla seutu- ja kuntastrategioilla, kunnan maapolitiikalla ja rakennusjärjestyksellä. Kaavan valmistelussa on pääsääntöisesti kolme osallistumisvaihetta: kuuleminen osallistumis- ja arviointisuunnitelmasta, kaavaluonnoksesta sekä kaavaehdotuksesta. Kaikissa vaiheissa kaikilla kunnan jäsenillä on oikeus mielipiteen esittämiseen. Vastaavasti valitusoikeus kaavaa koskevasta päätöksestä on kaikilla kunnan jäsenillä. Osallistumis- ja muutoksenhakuoikeus kaavoituksessa on näin ollen huomattavasti laajempaa kuin lupamenettelyissä. Kunta voi poiketa MRL:ssä säädetyistä säännöksestä, määräyksestä, kiellosta tai muusta rajoituksesta MRL:n 174 §:n nojalla. Siten poikkeamismenettelyllä on linkitys kaavoitukseen, koska poikkeamispäätös tarvitaan, jos rakentamisessa halutaan poiketa kaavasta. Poikkeaminen ei saa aiheuttaa haittaa kaavoitukselle, kaavan toteuttamiselle tai alueiden käytön muulle järjestämiselle. Se ei myöskään saa vaikeuttaa luonnonsuojelun tavoitteiden saavuttamista eikä rakennetun ympäristön suojelemista koskevien tavoitteiden saavuttamista. Poikkeamismenettelyssä asianosaisten piiri on laajempi ja myös valitusoikeudesta on säädetty laajemmin kuin esimerkiksi rakennuslupamenettelyssä.

Muinaismuistolaki

Muinaismuistolain (295/1963) mukaiset kiinteät muinaisjäännökset ovat rauhoitettuja muistoina Suomen aikaisemmasta asutuksesta ja historiasta. Kiinteän muinaisjäännöksen kaivaminen, peittäminen, muuttaminen, vahingoittaminen, poistaminen ja muu siihen kajoaminen on kielletty ilman lain nojalla annettua lupaa. Rauhoitettu kohde voi sijaita maan päällä, maassa tai veden alla.

Muinaismuistolain 11 §:n mukaan kiinteään muinaisjäännökseen kajoamiseen voidaan myöntää lupa, jos muinaisjäännös tuottaa merkitykseensä nähden kohtuutonta haittaa. Kajoamislupa voidaan myöntää maanomistajalle tai muulle toimijalle, jonka tarkoituksena on toteuttaa toimenpide, jolla voi olla vaikutusta kiinteään muinaisjäännökseen. Kajoamisluvan myöntää Museovirasto lupahakemuksen perusteella. Lain 23 §:n mukaan hakemus on käsiteltävä kiireellisenä. Muutosta lupapäätökseen voi hakea valittamalla hallinto-oikeuteen.

Kajoamislupa tarvitaan tuotantolaitoksen rakentamiseen tai päivittämiseen, jos näillä voi olla vaikutusta kiinteään muinaisjäännökseen. Lupa on voimassa enintään viisi vuotta päätöksen lainvoimaiseksi tulosta. Kajoamisluvan edellyttämät tutkimukset on suoritettava ja kajoamiseen liittyvät toimenpiteet on käynnistettävä luvan voimassaoloaikana. Kajoamisluvan voimassaolo voidaan jatkaa enintään kaksi vuotta.

Jos muinaisjäännöstä on tarpeen tutkia ennen kajoamisluvan hakemista tai kajoamisluvan ehtojen mukaisesti, voidaan tarvita tutkimuslupa, jonka Museovirasto myöntää muinaismuistolain

10 §:n nojalla. Tutkimuslupaa on haettava aina, kun tutkimuksessa käytetään muinaisjäännökseen kajoavia menetelmiä. Luvanvaraiseksi toiminnaksi katsotaan kajoavien menetelmien lisäksi myös kohteen systemaattinen dokumentointi.

Laki Suomen talousvyöhykkeestä

Suomen talousvyöhykkeestä annetun lain (1058/2004, jäljempänä *talousvyöhykelaki*) mukaisesti Suomen talousvyöhyke käsittää Suomen aluevesiin välittömästi liittyvän merialueen, jonka ulkoraja määräytyy Suomen vieraiden valtioiden kanssa tekemien sopimusten mukaisesti ja jonka ulkorajan sijainti osoitetaan valtioneuvoston asetuksella.

Yhdistyneiden Kansakuntien merioikeusyleissopimus (SopS 49—50/1996, jäljempänä *merioikeusyleissopimus*) määrittelee Suomen ja muiden valtioiden oikeudet. Merioikeusyleissopimuksen 56 artiklan nojalla Suomen valtiolla on talousvyöhykkeellä oikeus elollisten ja elottomien luonnonvarojen tutkimiseen, hyödyntämiseen, säilyttämiseen ja hoitamiseen sekä muuhun toimintaan, jonka tarkoituksena on vyöhykkeen taloudellinen hyödyntäminen ja tutkiminen.

Suomella on talousvyöhykkeellä kansainvälisen oikeuden mukainen lainkäyttövalta tekosaarten, laitteiden ja muiden rakennelmien rakentamisessa ja käytössä sekä meriympäristön suojelussa ja meritieteellisessä tutkimuksessa samoin kuin muut kansainvälisen oikeuden mukaiset oikeudet ja velvollisuudet.

Talousvyöhykelain 6 §:n mukaan valtioneuvosto voi antaa hakemuksesta suostumuksen hyödyntää talousvyöhykkeellä olevan merenpohjan ja sen sisustan luonnonvaroja ja tehdä tällaiseen hyödyntämiseen tähtäävää tutkimusta tai suorittaa talousvyöhykkeellä muuta toimintaa, jonka tarkoituksena on vyöhykkeen taloudellinen hyödyntäminen. Lain 7 §:n nojalla valtioneuvosto voi antaa hakemuksesta suostumuksen tekosaarten, 6 §:ssä tarkoitettuun toimintaan käytettävien laitteiden ja muiden rakennelmien sekä sellaisten muiden laitteiden ja rakennelmien rakentamiseen ja käyttämiseen, jotka saattavat haitata Suomelle kansainvälisen oikeuden mukaan kuuluvien oikeuksien käyttämistä talousvyöhykkeellä. Lupa-asia ratkaistaan valtioneuvoston yleisistunnossa työ- ja elinkeinoministeriön esittelystä.

Kemikaaliturvallisuuslaki

Vaarallisten kemikaalien ja räjähteiden käsittelyn turvallisuudesta annettu laki (390/2005 jäljempänä *kemikaaliturvallisuuslaki*) on vaarallisten kemikaalien ja räjähteiden turvallista käsittelyä koskeva yleislaki.

Kemikaaliturvallisuuslain soveltamisala on laaja ja sillä on liittymäpintoja muuhun kemikaaliturvallisuutta edistävään lainsäädäntöön, kuten Euroopan unionin kemikaalilainsäädäntöön, työsuojelu-, ympäristönsuojelu- sekä maankäyttö- ja rakennuslainsäädäntöön. Kemikaaliturvallisuuslailla ja sen nojalla annetuilla asetuksilla on saatettu voimaan Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi vaarallisista aineista aiheutuvien suuronnettomuusvaarojen torjunnasta sekä neuvoston direktiivin 96/82/EY muuttamisesta ja myöhemmästä kumoamisesta (2012/18/EU), jäljempänä *Seveso III –direktiivi*. Seveso III -direktiivissä määritetyt velvoitteet koskevat teollisuuslaitoksia, joissa käsitellään fyysikaalisia, terveydelle ja ympäristölle vaaroja aiheuttavia kemikaaleja direktiivissä annetuista ainemääristä lähtien.

Kemikaaliturvallisuuslain tarkoituksena on ehkäistä ja torjua vaarallisten kemikaalien sekä räjähteiden valmistuksesta, käytöstä, siirrosta, varastoinnista ja muusta käsittelystä aiheutuvia henkilö-, ympäristö- ja omaisuusvahinkoja sekä edistää yleistä turvallisuutta. Tarkemmat turvallisuusvaatimukset on esitetty valtioneuvoston asetuksessa vaarallisten kemikaalien teollisen käsittelyn ja varastoinnin turvallisuusvaatimuksista (856/2012).

Kemikaaliturvallisuuslain 23 §:n mukaista vaarallisen kemikaalin laajamittaista teollista käsittelyä ja varastointia sekä kemikaaliturvallisuuslain 58 §:n mukaista räjähteiden valmistusta ja varastointia saa harjoittaa turvallisuus- ja kemikaaliviraston (Tukes) luvalla. Tukes valvoo kemikaaliturvallisuuslain noudattamista siltä osin kuin tehtävää ei ole säädetty muulle viranomaiselle. Kemikaaliturvallisuuslain 115 §:ssä säädetään lisäksi viranomaistehtävistä pelastusviranomaisille, poliisille ja tulliviranomaisille. Tukes on keskeinen kemikaaliturvallisuuslain lupavalvontaviranomainen laajamittaisissa tuotantolaitoksissa ja räjähteiden valvonnassa. Pelastusviranomaiset valvovat kemikaaliturvallisuuslain noudattamista koskien vaarallisten kemikaalien vähäistä teollista käsittelyä ja säilytystä. Poliisi valvoo muun muassa räjähteiden käyttöä ja luovutusta.

Lupahakemus on tehtävä kirjallisesti ja Tukesin pyynnöstä on hakemusasiakirjoista toimitettava lisäkappaleita, jos se on tarpeen asian kuuluttamisen tai lausuntojen pyytämisen vuoksi. Muilta osin lupahakemuksen käsittelyssä noudatetaan hallintolakia. Vaarallisten kemikaalien käsittelyn ja varastoinnin valvonnasta annetun valtioneuvoston asetuksen (685/2015 jäljempänä *kemikaalivalvonta-asetus*) 8 §:n ja räjähteiden valmistuksen ja varastoinnin valvonnasta annetun valtioneuvoston asetuksen (819/2015) 5 §:n mukaan Tukesin tulee lupahakemuksta käsitellessään pyytää lausunnot ELY-keskukselta ja pelastusviranomaiselta sekä tarvittaessa muilta tahoilta. Kemikaaliturvallisuuslain 104 b §:n mukaan lupahakemuksesta tiedotetaan kuuluttamalla siitä vähintään 30 päivän ajan asianomaisten kuntien ilmoitustauluilla ja kuulutuksesta on ilmoitettava lupaviranomaisen internet-sivuilla. Lisäksi kuulutuksen julkaisemisesta on ilmoitettava ainakin yhdessä toiminnan vaikutusalueella yleisesti leviävässä sanomalehdessä, jollei asian merkitys ole vähäinen tai ilmoittaminen ole muutoin ilmeisen tarpeetonta. Kuulutuksesta on annettava erikseen tieto yleisölle, jota asia koskee. Jos vaarallisen kemikaalin laajamittaista teollista käsittelyä ja varastointia taikka räjähteiden valmistusta ja varastointia koskevan lupahakemuksen käsittelyyn sovelletaan eräiden ympäristöllisten lupamenettelyjen yhteensovittamisesta annettua lakia, noudatetaan lupahakemuksen tiedottamisessa mainitun lain 11 §:ää.

Kemikaaliturvallisuuslain 104 c §:n mukaan yleisölle, jota asia koskee, on varattava tilaisuus tehdä muistutuksia ja ilmaista mielipiteensä asian johdosta. Sen lisäksi mitä hallintolaissa säädetään, hakijalle ja yleisölle, jota asia koskee, on varattava tilaisuus selityksen antamiseen sellaisista lausunnoista ja muistutuksista esitetyistä vaatimuksista ja selvityksistä, jotka saattavat vaikuttaa asian ratkaisuun. Tämän johdosta hakijalle tai yleisölle, jota asia koskee, on varattava tilaisuus vastaselityksen antamiseen, jos selitys saattaa vaikuttaa asian ratkaisuun.

Kemikaalivalvonta-asetuksen 11 §:n mukaan Tukesin on toimitettava tieto vaarallisen kemikaalin lupapäätöksestä aluehallintovirastolle, ELY-keskukselle, pelastusviranomaiselle sekä kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle ja rakennusvalvontaviranomaiselle. Räjähteiden valmistuksen ja varastoinnin valvonnasta annetun valtioneuvoston asetuksen 7 §:n mukaan räjähteiden valmistus- ja varastointiluvasta Tukesin on toimitettava tieto lupapäätöksestä aluehallintovirastolle, ELY-keskukselle, pelastusviranomaiselle, poliisille sekä kunnalle. Kemikaaliturvallisuuslain 126 §:n nojalla lupapäätökseen voi hakea muutosta valittamalla alueellisesti toimivaltaiselle hallinto-oikeudelle.

Kemikaaliturvallisuuslain 24 §:n mukaan vaarallisen kemikaalin vähäistä teollista käsittelyä ja varastointia saa harjoittaa vain tekemällä siitä ilmoituksen. Toiminnanharjoittajan tulee tehdä ilmoitus pelastusviranomaiselle, jollei ilmoitusta kemikaaliturvallisuuslain 23 §:n 2 momentin nojalla tule tehdä Tukesille.

Maakaasuasetus

Maakaasun käsittelyn turvallisuudesta annettu valtioneuvoston asetus (551/2009 jäljempänä *maakaasuasetus*) koskee biokaasulaitoksia, koska sitä sovelletaan biokaasun tekniseen käyttöön

sekä biokaasun talteenottoon, siirtoon, jakeluun ja käyttöön tarkoitettuihin putkistoihin ja laitteistoihin. Maakaasuasetusta sovelletaan biokaasulaitoksilla myös jalostetun biokaasun (biomeetaani) varastointiin kaasumaisessa tai nesteytettyssä muodossa. Lisäksi maakaasuasetusta sovelletaan biokaasun liikennekäytön tankkausasemiin. Biokaasu rinnastetaan hallinnollisten vaatimusten osalta maakaasuun, kun biokaasun metaanipitoisuus on vähintään 80 prosenttia.

Maakaasuasetuksen 5 §:n mukainen rakentamislupa koskee siirto-, jakelu- ja käyttöputkiston rakentamista. Rakentamislupaa ei vaadita jakeluputkiston talohaaralle eikä käyttöputkistolle, jos käyttöputkiston suurin sallittu käyttöpaine on enintään 0,5 baaria tai putkiston nimellisuus on enintään DN 25. Rakentamislupa vaaditaan kuitenkin käyttöputkistolle, jos kohteessa olevien käyttölaitteiden yhteinen nimellinen polttoaineteho on 1,2 megawattia tai suurempi.

Maakaasuasetuksen 9 §:n mukainen varastoinnin rakentamislupa vaaditaan, jos varastoitavan maakaasun määrä on vähintään 5 tonnia. Jos varastointimäärä on yli 0,2 tonnia mutta alle 5 tonnia, varastoinnista on tehtävä 9 §:n mukainen ilmoitus. Lupaa on haettava tai ilmoitus tehtävä ennen yksityiskohtaisten toteutusratkaisujen tekemistä hyvissä ajoin ennen varaston rakennustöiden aloittamista.

Sekä rakentamisluvissa että varastointi-ilmoituksessa toimivaltainen viranomainen on Tukes.

Ilmailulaki

Ilmailulaki (864/2014) on ilmailua koskeva yleislaki, jossa säädetään laajasti muun muassa ilma-aluksista ja turvallisuus- ja kelpoisuusvaatimuksista, ilmailun luvista ja rekistereistä sekä lentopaikoista ja seuraamuskäytännöistä. Ilmailulakia sovelletaan ilmailussa Suomen alueella, jollei Euroopan unionin oikeudesta tai Suomea sitovasta kansainvälisestä velvoitteesta muuta johdu.

Ilmailulain 158 §:ssä säädetään lentoesteistä, jotka voivat olla mastoja ja tuulivoimaloita tai muita laitteita, rakennuksia, rakennelmia tai merkkejä. Mainitunlaisia esteitä ei saa asettaa, järjestää tai kohdistaa siten, että sitä voidaan erehdyksessä pitää ilmailua palvelevana laitteena tai merkinä. Rakennelma tai laite ei saa myöskään häiritä ilmailua palvelevia laitteita tai lentoliikennettä tai aiheuttaa muutoin vaaraa lentoturvallisuudelle. Tällaisen sekaannusta, häiriötä tai vaaraa mahdollisesti aiheuttavan laitteen, rakennuksen, rakennelman tai merkin asettamiseen tarvitaan ilmailulain 158 §:n mukaisesti lentoestelupa, jos este ylittää laissa säädettyt korjausrajat tai muut ehdot.

Liikenne- ja viestintävirasto Traficomilta on etukäteen haettava lupa lentoesteen asettamiseen, ellei asianomainen ilmaliikennepalvelun tarjoajan Air Navigation Services Finland Oy (ANS Finland) lausunnossaan vapautu lentoesteluvan tarpeesta. Lupahakemukseen on liitettävä ANS Finlandin antama lausunto ja merialueelle sijoitettavan tuulivoimalan osalta myös Rajavartiolaitoksen lausunto. Hakijan on haettava edellä mainitut lausunnot ennen kuin hakija voi käynnistää lentoesteen asettamista koskevan lupamenettelyn Liikenne- ja viestintävirastossa. Jollei lentoturvallisuus vaarannu, Liikenne- ja viestintävirasto voi antaa luvan laitteen, rakennuksen, rakennelman tai merkin asettamiseen. Lupa on myönnettävä, jos suunnitellun esteen aiheuttama haittaa lentoliikenteen sujuvuudelle voidaan käytettävissä olevilla lentomenetelmän suunnittelukriteereillä vähentää siten, ettei se aiheuta lentopaikan pitäjälle kohtuutonta haittaa tai vaikeutta lentoliikenteen sujuvuutta. Lentoesteet on merkittävä Liikenne- ja viestintäviraston antamien määräysten mukaisesti. Tuulivoimalat ja korkeiden teollisuuslaitosten savupiiput voivat vaatia lentoesteluvan.

Laki puolustusvoimista

Puolustusvoimista annetun lain (551/2007) nojalla puolustusvoimien tehtävänä on maa-alueen, vesialueen ja ilmatilan valvominen sekä alueellisen koskemattomuuden turvaaminen.

Aluevalvonnassa on otettava huomioon, että tuulivoimaloiden aiheuttamat vaikutukset voivat ulottua laajalle alueelle. Tuulivoimaloiden korkeuden ja liikkuvien osiensa vuoksi ne voivat aiheuttaa häiriöitä puolustusvoimien sensoreille, kuten tutkiin. Merkittävimmät häiriöt tutkalle ovat tuulivoimalan varjostusvaikutuksen aiheuttama katvealue ja kantaman lyheneminen sekä välähdysvaikutuksen aiheuttama virrehavainto. Häiriöt voivat aiheuttaa merkittäviä ja laaja-alaisia ongelmia ilma- ja merivoimien tutkiin perustuvalla valvontakyvyllä, jolla tuetaan myös siviili-ilmailua ja muiden merialueella toimivien viranomaisten toimintaa.

Puolustusvoimista annetun lain, aluevalvontalain (755/2000) ja MRL 4 a §:n nojalla pääesikunta antaa puolustusvoimien lausunnon tuulivoimarakentamisen lopullisesta hyväksyttävyydestä. Lausunnossa arvioidaan tutkavaikutusten lisäksi tuulivoimarakentamisen vaikutukset sotilasilmailuun, vaikutukset puolustusvoimien kiinteisiin linkkiyhteyksiin sekä vaikutukset puolustusvoimien alueellisiin toimintaedellytyksiin. Jos tuulivoimahankkeella arvioidaan olevan huomattavia vaikutuksia aluevalvontajärjestelmän suorituskykyyn, puolustusvoimat vastustaa hankkeen toteuttamista.

Sähkömarkkinalaki

Sähkömarkkinalain (588/2013) tarkoituksena on varmistaa edellytykset tehokkaasti, varmasti ja ympäristön kannalta kestävästi toimiville kansallisille ja alueellisille sähkömarkkinoille sekä Euroopan unionin sähkön sisämarkkinoille siten, että hyvä sähkön toimitusvarmuus, kilpailukykyinen sähkön hinta ja kohtuulliset palveluperiaatteet voidaan turvata loppukäyttäjille.

Sähkömarkkinalain soveltamisala koskee sähkömarkkinoita, joilla tarkoitetaan sähkön tuotantoa, tuontia, vientiä ja toimitusta sekä sähkönsiirtoa ja -jakelua. Toimivaltainen viranomainen sähkömarkkinalain lupa-asioissa on Energiavirasto. Sähkömarkkinalain 14 §:n mukaisesti nimellisjännitteeltään vähintään 110 kilovoltin sähköjohdon rakentamiseen on pyydettävä hankelupa Energiavirastolta. Hankelupaa ei kuitenkaan tarvita kiinteistön tai sitä vastaavan kiinteistöryhmän sisäisen sähköjohdon rakentamiseen. Valtakunnan rajan ylittävän sähköjohdon osalta lupaviranomaisena toimii työ- ja elinkeinoministeriö. Hankelupaan voidaan liittää luvan edellytysten kannalta tarpeellisiksi katsottavia ehtoja.

Hankelupaa haettaessa sähköjohdon reittivaihtoehtoja voi olla useampia. Hankeluvassa ei määrätä sähköjohdon reittiä, vaan se tapahtuu erikseen johtoreitin käyttöoikeuden hankinnan yhteydessä. Useimmissa tapauksissa suurjännitejohtojen johtoreitin käyttöoikeus saadaan kiinteän omaisuuden ja erityisten oikeuksien lunastuksesta annetun lain (603/1977) mukaisessa lunastusmenettelyssä. Lupapäätöksestä on kuitenkin käytävä ilmi, miten ympäristövaikutusten arviointimenetelmästä annetun lain (468/1994) mukainen arviointi on otettu huomioon.

Hankelupamenettelyn tarkoituksena on arvioida ennen kaikkea suurjännitejohtohankkeiden merkitystä sähköjärjestelmän ja sähkönsiirtotarpeiden näkökulmasta. Hankeluvan myöntämisen edellytyksenä on, että sähköjohdon rakentaminen on sähkön siirron turvaamiseksi tarpeellista. Hankelupa on olennainen suuria tuotantoyksiköitä rakennettaessa. Sähkömarkkinalain 16 §:n 3 momentin mukaisesti hankelupaan voidaan liittää luvan edellytysten kannalta tarpeellisiksi katsottavia ehtoja, jonka nojalla hankelupa on Energiaviraston linjauksen mukaisesti voimassa viisi vuotta päätöksen lainvoimaiseksi tulosta. Hankeluvassa esitetyn johdon on valmistuttava tämän ajan kuluessa. Jos hankeluvan voimassaolo lakkaa johdon rakennustöiden ollessa kesken, pitää hankkeelle hakea uusi hankelupa.

Sähkömarkkinalain 64 §:ssä säädetään voimalaitosten rakentamista ja käytöstä poistamista koskevista ilmoituksista, joka tulee tehdä Energiavirastolle ja valtioneuvoston asetuksessa sähkömarkkinoista (65/2009) annetaan tarkemmat säännökset ilmoitukseen sisällytettävistä tiedoista sekä ilmoitusmenettelystä. Lisäksi lain 17 §:ssä säädetään, että nimellisjännitteeltään vähintään 110 kilovoltin sähköjohdon reitille tulee saada kunnan suostumus, jos oikeutta sähköjohdon sijoittamiseen ei perusteta kiinteän omaisuuden ja erityisten oikeuksien lunastuksesta annetun lain (603/1977) mukaisessa lunastusmenettelyssä ja sähköjohto rakennetaan muualle kuin kaavassa tätä varten varatulle alueelle.

Sivutuotelaki

Eläimistä saatavista sivutuotteista annetussa laissa (517/2015, jäljempänä *sivutuotelaki*) säädetään muiden kuin ihmisravinnoksi tarkoitettujen eläimistä saatavien sivutuotteiden ja niistä johdettujen tuotteiden terveystieteellistä. Sivutuotelaki ja sen nojalla annettu maa- ja metsätalousministeriön asetus (783/2015) eläimistä saatavista sivutuotteista sisältävät Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 1069/2009, muiden kuin ihmisravinnoksi tarkoitettujen eläimistä saatavien sivutuotteiden ja niistä johdettujen tuotteiden terveystieteellistä sekä asetuksen (EY) N:o 1774/2002 kumoamisesta (jäljempänä *sivutuoteasetus*), kansalliseen toimeenpääntöön liittyvät helpotukset. Säädökset koskevat sivutuotteiden ja niistä johdettujen tuotteiden käyttöä ja hävitystä. Sivutuotelaissa säädetään myös valvontaviranomaiset ja niiden tehtävät.

Sivutuotelain 33 §:n nojalla sivutuotealan laitosten on oltava hyväksytyjä tai rekisteröityjä ennen toiminnan aloittamista. Sivutuoteasetuksen 23 ja 24 artikloissa mainitaan laitokset ja toiminnot, jotka vaativat rekisteröinnin ja hyväksynnän. Hyväksyntää tai rekisteröintiä haetaan kirjallisesti toimivaltaiselta viranomaiselta. Hyväksytyjen laitosten hyväksyntänumerot merkitään Ruokaviraston ylläpitämään valvontarekisteriin. Lisäksi sivutuoteasetuksen mukaisesti hyväksytyistä laitoksista ylläpidetään EU:n komission edellyttämää luetteloa Ruokaviraston internetsivuilla.

Lannoitevalmistelaki

Lannoitevalmistelain (539/2006) tavoitteena on kasvintuotannon sekä elintarvikkeiden ja ympäristön laadun turvaamiseksi edistää hyvälaatuisten, turvallisten ja kasvintuotantoon sopivien lannoitevalmisteiden tarjontaa, sellaisiksi soveltuvien sivutuotteiden hyötykäyttöä sekä riittävien tietojen antamista lannoitevalmisteista niiden ostajille ja käyttäjille.

Orgaanisia lannoitevalmisteita tai niiden raaka-aineita valmistavan, teknisesti käsittelevän tai varastoivan toimijan on oltava Ruokaviraston hyväksymä ennen toiminnan aloittamista. Lannoitevalmistelain 14 §:n mukainen laitoshyväksyntä on tuotantolaitos- tai tuotantolinjakohdainen ja se perustuu lannoitevalmistelakiin ja sivutuoteasetukseen. Maatilakohtaiset laitokset, jotka käsittelevät vain lantaa ja maatalon omaa kasviainesta eivät tarvitse lannoitevalmistelain mukaista laitoshyväksyntää. Muut kuin maatalon laitokset ovat käytännössä aina lannoitevalmistelain piirissä, koska mädätysjäätös käytetään lannoitevalmisteena. Laitoshyväksyntämenettelyssä ei ole biokaasun tuotantoon tai käyttöön liittyviä vaatimuksia. Biokaasua tuottavassa laitoksessa mädätteen käsittely ja jatkojalostus sisältyvät lain soveltamisalaan.

Päästökauppalaki

Päästökauppalain (311/2011) tarkoituksena on edistää kasvihuonekaasupäästöjen vähentämistä kustannustehokkaasti ja taloudellisesti. Lailla on pantu täytäntöön kasvihuonekaasujen päästöoikeuksien kaupan järjestelmän toteuttamisesta yhteisössä ja neuvoston direktiivin 96/61/EY muuttamisesta annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2003/87/EY (jäljempänä *päästökauppadirektiivi*). Päästökauppadirektiivi tuli voimaan 25 päivänä lokakuuta 2003 ja sitä on muutettu useaan otteeseen.

Päästökauppalain 8 §:n mukaan kaikilla päästökauppaan kuuluvilla laitoksilla on oltava päästölupa. Päästölupa tarvitaan muun muassa polttoaineiden polttoon laitoksissa, joiden kokonaislämpöteho on yli 20 MW tai tällaisten laitosten kanssa samassa kaukolämpöverkossa olevissa pienemmissä laitoksissa.

Päästölupaa haetaan Energiavirastolta, joka toimii Suomessa päästökauppaviranomaisena. Hakemukseen on liitettävä lupaharkinnan kannalta tarpeellinen selvitys laitoksesta, sen toiminnasta ja päästöjen lähteistä sekä päästöjen tarkkailusuunnitelma ja päästöjen raportoimiseksi suunnitellut toimenpiteet. Lisäksi päästökauppaviranomaiselle on ennen luvan myöntämistä toimitettava selvitys siitä, että laitoksen toimintaa saa harjoittaa ympäristönsuojelua koskevien säännösten nojalla.

Hakemus on toimitettava päästökauppaviranomaiselle vähintään kuusi kuukautta ennen toiminnan suunniteltua aloittamista. Päästökauppaviranomaisen on tehtävä lupaa ja päästöjen tarkkailusuunnitelman hyväksymistä koskeva päätös viimeistään kahden kuukauden kuluttua siitä, kun hakemus ja sen mahdolliset täydennykset on toimitettu päästökauppaviranomaiselle.

Päästöluvnan myöntäminen edellyttää, että päästökauppalain mukainen tarkkailusuunnitelma on riittävä ja asianmukainen ja laitos saa ympäristönsuojelusäännösten perusteella harjoittaa toimintaa.

Laki tuulivoiman kompensatioalueista

Lailta tuulivoiman kompensatioalueista (490/2013) säädetään tuulivoiman kompensatioalueista, tuulivoimaloiden rakentamisesta niille ja alueilla sijaitsevista tuulivoimaloista valtiolle perittävistä maksuista. Kompensatioalueita on yksi, Perämeren tuulivoima-alue, joka sijaitsee Hailuodon, Lumijoen, Raahen, Siikajoen ja Pyhäjoen kunnissa.

Lain mukaisen toiminnan yleinen ohjaus, seuranta ja kehittäminen kuuluvat työ- ja elinkeinoministeriölle. Energiavirasto perii laissa tarkoitetut maksut ja hoitaa muut laissa säädetyt tehtävät.

Tuulivoimamaksun on velvollinen maksamaan sähkön tuottaja, jonka hallinnassa on tuulivoimala tuulivoiman kompensatioalueella. Sähkön tuottajan on tehtävä ilmoitus Energiavirastolle ennen tuulivoimalan kaupalliseen käyttöön ottamista.

Aluevalvontalaki

Aluevalvontalaissa (755/2000) säädetään Suomen alueellisen koskemattomuuden valvonnasta ja turvaamisesta.

Aluevalvontalain 12 §:n mukaisesti Suomen aluevesillä ei saa ilman lupaa harjoittaa merenpohjan tai sen sisustan muodon, rakenteen tai koostumuksen selvittämistä geologisilla tai geofyysisillä tutkimuksilla eikä merenpohjan topografisten muotojen järjestelmällistä mittausta ja tallennusta.

Lupa voidaan myöntää merenpohjan tutkimiseen ja kartoittamiseen, jos toiminta ei vaaranna Suomen aluevalvontaa tai jos vaaraa voidaan lupamääräyksillä olennaisesti vähentää. Luvassa voidaan antaa aluevalvonnan ja luvan hakijan turvallisuuden kannalta tarpeellisia määräyksiä toiminnasta, siinä käytettävästä välineistöstä ja sen teknisistä ominaisuuksista sekä toiminta-alueesta ja -ajasta. Luvan myöntämistä tarkoitettuun toimintaan koskevan asian käsittelee ja ratkaisee pääesikunta.

Laki kiinteän omaisuuden ja erityisten oikeuksien lunastuksesta

Lailla kiinteän omaisuuden ja erityisten oikeuksien lunastuksesta (603/1977, jäljempänä *lunastuslaki*) säädetään kiinteän omaisuuden ja erityisten oikeuksien lunastuksesta. Kiinteällä omaisuudella tarkoitetaan omistus- ja siihen verrattavaa oikeutta kiinteistöön taikka muuhun maatai vesialueeseen sekä näihin kuuluvaan rakennukseen tai rakennelmaan.

Lunastuslain 3 §:n mukaan lunastamalla voidaan hankkia kiinteää omaisuutta taikka pysyvä tai määräaikainen erityinen oikeus, rajoittaa pysyvästi tai määräajaksi oikeutta käyttää tai vallita kiinteää omaisuutta taikka erityistä oikeutta sekä lakkauttaa erityinen oikeus.

Lunastaa saadaan, kun yleinen tarve sitä vaatii. Lunastusta ei kuitenkaan saa panna toimeen, jos lunastuksen tarkoitus voidaan yhtä sopivasti saavuttaa jollain muulla tavalla taikka jos lunastuksesta yksityiselle edulle koitua haitta on suurempi kuin siitä yleiselle edulle saatava hyöty. Lunastuksen hakija voi olla myös yksityisoikeudellinen yhteisö, joka osoittaa yleisen tarpeen vaativan lunastusta ja esittää luotettavan selvityksen siitä, että lunastettava omaisuus tullaan käyttämään aiottuun tarkoitukseen.

Uusiutuvan energian tuotantolaitosten kannalta lunastus liittyy erityisesti voimalaitoksen verkkoon liittämistä varten rakennettaviin liittymisjohtoihin, joille tyypillisesti haetaan lunastamalla maa-alueen käyttöoikeuden supistus ja maapohjan omistus jää maanomistajalle.

Lunastuslupa-asian ratkaisee asiasta riippuen joko Maanmittauslaitos tai valtioneuvosto. Jos lunastuslupaa haetaan esimerkiksi voimansiirtolinjan tai maakaasuverkoston rakentamista varten ja jos lunastuslupan antamista ei vastusteta tai kysymys on yleisen ja yksityisen edun kannalta vähemmän tärkeästä lunastuksesta, lunastuslupaa koskevan hakemuksen ratkaisee Maanmittauslaitos. Työ- ja elinkeinoministeriö valmistelee valtioneuvoston yleisistunnossa ratkaistavat lunastuslupa-asiat. Lunastustoimituksen suorittaa aina Maanmittauslaitos.

Laki ympäristövaikutusten arviointimenettelystä

Ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain (252/2017, jäljempänä *YVA-laki*) tavoitteena on edistää ympäristövaikutusten arviointia ja arvioinnin yhtenäistä huomioon ottamista suunnittelussa ja päätöksenteossa. YVA-lailta on pantu täytäntöön Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2011/92/EU tiettyjen julkisten ja yksityisten hankkeiden ympäristövaikutusten arvioinnista sekä Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2014/52/EU tiettyjen julkisten ja yksityisten hankkeiden ympäristövaikutusten arvioinnista annetun direktiivin 2011/92/EU muuttamisesta.

Ympäristövaikutusten arviointimenettelyä sovelletaan hankkeisiin ja niiden muutoksiin, joilla todennäköisesti on merkittäviä ympäristövaikutuksia. Arviointimenettelyä aina edellyttävät hankkeet luetellaan lain liitteessä 1. Lisäksi YVA-lain 11 §:ssä säädetään, että ELY-keskus tekee päätöksen arviointimenettelyn soveltamisesta yksittäistapauksessa, jos hanke tai sen muutos todennäköisesti aiheuttaa laadultaan tai laajuudeltaan liitteessä 1 tarkoitettujen hankkeiden vaikutuksiin rinnastettavia merkittäviä ympäristövaikutuksia. YVA-lain 13 §:n mukaan ennen YVA-menettelyn soveltamista yksittäistapauksessa koskevan päätöksen tekemistä on arviointimenettelyn tarpeesta kuultava asianomaisia viranomaisia, ellei tämä ole ilmeisen tarpeetonta. Toimivaltaisen viranomaisen on tehtävä päätös arviointimenettelyn soveltamisesta viipymättä, kuitenkin viimeistään kuukauden kuluttua siitä, kun se on saanut hankkeesta ja sen ympäristövaikutuksista riittävät tiedot. Ympäristövaikutusten arviointimenettelyssä ELY-keskus toimii yhteysviranomaisena, paitsi ydinenergialaissa tarkoitettuja ydinlaitoksia koskevissa hankkeissa yhteysviranomaisena toimii työ- ja elinkeinoministeriö.

YVA-menettely toteutetaan YVA-lain 15 §:n mukaan hankkeen suunnittelun mahdollisimman varhaisessa vaiheessa, kun hankkeen toteutusvaihtoehdot ovat vielä avoinna. YVA-lain 8 §:n

mukaan ennen arviointimenettelyä tai sen kuluessa yhteysviranomaisen voi järjestää ennako-neuvottelun yhteistyössä hankkeesta vastaavan ja keskeisten viranomaisten kanssa. Arviointi-menettely alkaa, kun hankkeesta vastaava toimittaa yhteysviranomaiselle ympäristövaikutusten arviointiohjelman, jonka jälkeen yhteysviranomaisen huolehtii YVA-lain 17 §:n mukaan, että arviointiohjelmasta tiedotetaan kuuluttamalla, pyydetään tarvittavat lausunnot ja varataan mahdollisuus mielipiteiden esittämiseen. Yhteysviranomaisen on myös varattava hankkeen vaikutusalueen kunnille tilaisuus antaa lausuntonsa arviointiohjelmasta. Mielipiteet ja lausunnot on toimitettava yhteysviranomaiselle kuulutuksessa ilmoitettuna aikana, joka alkaa kuulutuksen julkaisemispäivästä ja kestää 30 päivää.

Ympäristövaikutusten arviointiohjelman sisällöstä säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksessa ympäristövaikutusten arviointimenettelystä (277/2017).

Yhteysviranomaisen antaa hankkeesta vastaavalle lausuntonsa ympäristövaikutusten arviointiohjelmasta kuukauden kuluessa lausuntojen antamiseen ja mielipiteiden esittämiseen varatun määräajan päättymisestä.

Hankkeesta vastaava laatii YVA-lain 19 §:n mukaisesti ympäristövaikutusten arviointiselostuksen arviointiohjelman ja yhteysviranomaisen antaman lausunnon pohjalta ja toimittaa sen yhteysviranomaiselle. Arviointiselostuksen sisällöstä säädetään tarkemmin ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetussa valtioneuvoston asetuksessa.

YVA-lain 23 §:n nojalla yhteysviranomaisen tarkistaa ympäristövaikutusten arviointiselostuksen riittävyden ja laadun ja laatii tämän jälkeen perustellun päätelmänsä hankkeen merkittävistä ympäristövaikutuksista. Perusteltu päätelmä annetaan hankkeesta vastaavalle kahden kuukauden kuluessa lausuntojen antamiseen ja mielipiteiden esittämiseen varatun määräajan päättymisestä. YVA-lain 24 §:n mukaan, jos yhteysviranomaisen ei voi tehdä perusteltua päätelmää arviointiselostuksen puutteellisuuden vuoksi, sen on ilmoitettava hankkeesta vastaavalle, miltä osin arviointiselostusta on täydennettävä. Yhteysviranomaisen on huolehdittava siitä, että arviointiselostuksesta kuullaan täydentämisen jälkeen siten kuin YVA-lain 20 §:ssä säädetään. Yhteysviranomaisen antaa tämän jälkeen perustellun päätelmän 23 §:n mukaisesti.

Painelaitelaki

Painelaitelakia (1144/2016) sovelletaan painelaitteisiin ja alusten painelaitteisiin. Painelaitelain 51 §:n mukaisesti omistajan tai haltijan on ilmoitettava painelaite rekisteröitäväksi ensimmäisen määräaikaistarkastuksen yhteydessä, jos painelaite voi aiheuttaa merkittävää vaaraa. Ensimmäinen määräaikaistarkastus tulee tehdä käyttöönoton yhteydessä. Omistajan tai haltijan on tehtävä rekisteröintiä koskeva ilmoitus tarkastuslaitokselle.

Painelaitelain 52 §:n mukaisesti tarkastuslaitoksen on tarkastettava rekisteröintiä koskeva ilmoitus ja täydennettävä se ensimmäisen määräaikaistarkastuksen ajankohtaa ja tarkastuksen tuloksia koskevilla tiedoilla ja seuraavan määräaikaistarkastuksen tarkastuslajia ja ajankohtaa koskevilla tiedoilla sekä toimitettava nämä tiedot valvontaviranomaiselle.

Painelaitelain mukainen rekisteröinti koskee uusiutuvaa energiaa tuottavista laitoksista esimerkiksi kiinteitä biomassapolttoaineita polttavia laitoksia.

3.2 EU:n lainsäädäntö

RES-direktiivi

RES-direktiivi hyväksyttiin 23 päivänä huhtikuuta 2009. Direktiivillä luodaan yhteiset puitteet uusiutuvista lähteistä peräisin olevan energian edistämiseksi, ja se sisältää säännöt jäsenvaltioiden välisistä tilastollisista siirroista, jäsenvaltioiden välisistä sekä jäsenvaltioiden ja kolmansien maiden välisistä yhteishankkeista, alkuperätakuista, hallinnollisista menettelyistä, tiedottamisesta ja koulutuksesta sekä uusiutuvista lähteistä peräisin olevan energian pääsystä sähköverkkoon. Lisäksi direktiivissä vahvistetaan kestävyyskriteerit biopolttoaineille ja bionesteille.

RES-direktiivin tavoitteena on nostaa uusiutuvan energian osuutta energian loppukulutuksessa edistämällä uusiutuvia energianlähteitä. Sitovien tavoitteiden saavuttamiseksi RES-direktiivissä pyritään edistämään uusiutuvan energian tuotantolaitosten valtuutus-, hyväksyntä- ja toimilupamenettelyjä muun muassa edistämällä objektiivisuutta, avoimuutta, syrjimättömyyttä ja oikeasuhtaisuutta yksittäisten hankkeiden käsittelyssä hallinnossa. RES-direktiivin lupamenettelyjen edistämistä koskevat kirjaukset vastaavat pitkälti RED II:n 15 artiklan mukaisia toimia hallinnollisten menettelyiden sujuvoittamiseksi.

RES-direktiivin 13 artiklassa säädetään hallinnollisia menettelyjä koskevista säännöksistä. 13 artiklan mukaan jäsenvaltioiden on varmistettava, että valtuutus-, hyväksyntä- ja toimilupamenettelyjä koskevat kansalliset säännöt, joita sovelletaan sähköä, lämmitystä tai jäädytystä uusiutuvista energialähteistä tuottaviin laitoksiin ja liitännäisiin siirto- ja jakeluverkkojen infrastruktuureihin sekä biomassan jalostamiseen biopolttoaineiksi tai muiksi energiatuotteiksi, ovat oikeasuhteisia ja tarpeellisia.

Jäsenvaltioiden tulee ryhtyä asianmukaisiin toimiin sen varmistamiseksi, että eri jäsenvaltioiden hallintorakenteiden ja organisaatioiden erot huomioon ottaen valtuutus-, hyväksyntä- ja toimilupamenettelyihin liittyvät kansallisten, alueellisten ja paikallisten hallintoelinten vastualueet, aluesuunnittelu mukaan lukien, on sovitettu yhteen selkeästi ja määritetty siten, että suunnittelu- ja rakennuslupahakemusten ratkaisemiselle on asetettu läpinäkyvät aikataulut. Lisäksi jäsenvaltioiden on varmistettava, että uusiutuvan energian tuotantolaitosten valtuutus-, hyväksyntä- ja toimilupahakemusten käsittelyä ja hakijoille annettavaa neuvontaa koskevia kattavia tietoja on saatavilla asianmukaisella tasolla. Jäsenvaltioiden tulee sujuvoittaa ja nopeuttaa hallintomenettelyjä asianmukaisella hallintotasolla ja valtuutus-, hyväksyntä- ja toimilupamenettelyjä koskevien sääntöjen tulee olla objektiivisia, läpinäkyviä, oikeasuhteisia ja hakijoita tasapuolisesti kohtelevia. Toimilupamenettelyitä koskevissa säännöissä tulee ottaa huomioon yksittäisten uusiutuvan energian teknologioiden erityispiirteet. Pienempiin hankkeisiin ja tarvittaessa myös hajautettuihin laitteisiin, joita käytetään energian tuottamiseen uusiutuvista lähteistä, sovelletaan yksinkertaistettuja ja kevyempiä lupamenettelyjä, mukaan lukien pelkkä ilmoittaminen, jos se on sallittua sovellettavassa sääntelykehyksessä.

Teollisuuspäästädirektiivi

Teollisuuspäästädirektiivi annettiin 24 päivänä marraskuuta 2010. Siihen yhdistettiin uudistettuina useita direktiivejä, joista keskeisin on teollisuuspäästädirektiivin I ja II luvuilla korvattu suuria ja keskisuuria teollisuuslaitoksia koskeva Euroopan parlamentin ja neuvoston tammi-kuussa 2008 antama direktiivi ympäristön pilaantumisen ehkäisemisen ja vähentämisen yhtenäistämiseksi (2008/1/EY). Teollisuuspäästädirektiivi on kansallisesti toimeenpantu ympäristönsuojelulainilla sekä ympäristönsuojelulain nojalla annetuilla asetuksilla.

Teollisuuspäästädirektiivissä säädetään yleiset puitteet suurten ja keskisuurten teollisuustoimintojen sekä merkittävien jätteenkäsittelylaitosten ja eläinsuojien ympäristönsuojelulle sekä päästöarajat ja muita toimialakohtaisia erityisvaatimuksia suurille polttolaitoksille, jätteenpolttolaitoksille, liuottimia käyttäville laitoksille ja titaanidioksiditeollisuudelle.

Teollisuuspäästädirektiivin 24 artiklassa säädetään kansalaisten oikeudesta muun muassa internetin välityksellä saada tietoja tehdyistä lupapäätöksistä, päätösten perusteluista ja valvontakäyntien tuloksista sekä kansalaisten osallistumismahdollisuuksista lupamenettelyihin. Artiklan 1 kohdan mukaan jäsenvaltioiden on varmistettava, että yleisölle, jota asia koskee, annetaan mahdollisuus osallistua varhaisessa vaiheessa ja tehokkaasti menettelyihin, jotka koskevat lupan myöntämistä esimerkiksi uusia laitoksia tai olennaista muutosta varten. Teollisuuspäästädirektiivin liitteen IV (Yleisön osallistuminen päätöksentekoon) mukaan yleisölle on ilmoitettava tiedot lupahakemuksesta julkisin ilmoituksin tai muilla asianmukaisilla tavoilla päätöksenteon varhaisessa vaiheessa ja viimeistään heti, kun tiedot voidaan kohtuudella antaa. Yleisön, jota asia koskee, saataville on saatettava tärkeimmät lupaan liittyvät selvitykset ja muut merkitykselliset tiedot. Yleisöllä, jota asia koskee, on oltava oikeus ilmaista viranomaiselle huomautuksensa ja mielipiteensä ennen kuin lupahakemuksesta päätetään ja kuulemisen tulokset on otettava asianmukaisesti huomioon lupapäätöksessä.

Muutoksenhausta ja vireillepano-oikeudesta säädetään teollisuuspäästädirektiivin 25 artiklassa. Sen mukaan jäsenvaltioiden on varmistettava, että yleisöön kuuluvalla, jota asia koskee, on mahdollisuus saattaa 24 artiklan säännösten soveltamisalaan kuuluvien päätösten, toimien tai laiminlyöntien asiasisällön tai niihin liittyvän menettelyn laillisuus uudelleen tutkittavaksi, mikäli asia koskee riittävästi kyseistä yleisöä tai kyseinen yleisö väittää oikeuttaan heikennettävän.

MCP-direktiivi

Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivissä 2015/2193/EU tiettyjen keskisuurista polttolaitoksista ilmaan joutuvien epäpuhkauspäästöjen rajoittamisesta (jäljempänä *MCP-direktiivi*) asetetaan päästöraja-arvot vähintään yhden mutta alle 50 megawatin polttolaitosten rikkidioksidi-, typenoksidi- ja hiukkaspäästöille. Päästöraja-arvojen lisäksi MCP-direktiivissä on asetettu polttolaitoksille esimerkiksi päästöjen tarkkailuun ja valvontaan liittyviä velvoitteita. Direktiiviä ei sovelleta toimintoihin, joiden päästöjä rajoitetaan teollisuuspäästädirektiivin kautta.

Direktiivin 5 artiklan 1 kohdan mukaan jäsenvaltioiden on varmistettava, että uusia keskisuuria polttolaitoksia ei käytetä ilman lupaa tai ilman, että ne on rekisteröity.

MCP-direktiivin 5 artiklan 3 kohta velvoittaa jäsenvaltiot varmistamaan, että rekisteröinti- ja lupamenettelyjen yhteydessä toiminnanharjoittaja velvoitetaan ilmoittamaan toimivaltaiselle viranomaiselle direktiivin soveltamisalaan kuuluvista polttolaitoksista vähintään direktiivin liitteessä I luetellut tiedot. Direktiivin nojalla toiminnanharjoittajien on ilmoitettava ilman aiheutonta viivytystä toimivaltaiselle viranomaiselle kaikista keskisuuriin polttolaitoksiin tehtävistä muutoksista, jotka vaikuttavat sovellettaviin päästöjen raja-arvoihin.

Direktiivin 5 artiklan 4 kohdan nojalla toimivaltaisen viranomaisen on rekisteröitävä keskisuuri polttolaitos tai käynnistettävä sitä koskeva lupamenettely kuukauden kuluessa siitä, kun toiminnanharjoittaja on antanut liitteessä I luetellut tiedot. Rekisteröinti- ja lupamenettelyitä koskeviin velvoitteisiin liittyen direktiivin 5 artiklan 5 kohta edellyttää myös, että toimivaltaisen viranomaisen on pidettävä rekisteriä kutakin keskisuuria polttolaitosta koskevista tiedoista, liitteessä I luetellut tiedot sekä 9 artiklan mukaisesti saadut tiedot mukaan lukien.

MCP-direktiivin päästöraja-arvoja koskeva sääntely on yksityiskohtaista ja sisältyy direktiivin artiklaan 6 sekä liitteeseen II.

MCP-direktiivi on pantu kansallisesti täytäntöön lailla ympäristönsuojelulain muuttamisesta (1064/2017) ja sen nojalla annetulla valtioneuvoston asetuksella keskisuurten energiantuotantoyksiköiden ja -laitosten ympäristönsuojeluvaatimuksista (1065/2017).

Energiainfrastruktuuriasetus

Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) N:o 347/2013 Euroopan laajuisten energiainfrastruktuurien suuntaviivoista ja päätöksen N:o 1364/2006/EY kumoamisesta sekä asetusten (EY) N:o 713/2009, (EY) N:o 714/2009 ja (EY) N:o 715/2009 muuttamisesta annettiin 17 päivänä huhtikuuta 2013 (jäljempänä *energiainfrastruktuuriasetus*). Energiainfrastruktuuriasetuksella helpotetaan yhteistä etua koskevien Euroopan laajuisten energiainfrastruktuurihankkeiden viiveetöntä toteuttamista järjeistämällä, koordinoimalla ja nopeuttamalla lupaprosesseja sekä parantamalla yleisön osallistumista.

Energiainfrastruktuuriasetus edellyttää ennakkovalvontamenettelyjen koordinoitua Euroopan laajuisissa, yhteistä etua koskevilla energiainfrastruktuurihankkeissa. Tällaisten hankkeiden asiakirjojen käsittely on tapahduttava niin nopeasti kuin se oikeudellisesti on mahdollista (7 artikla). Lupaprosessi on järjestettävä ja kattava päätös hankkeesta tehtävä siten, että siinä noudatetaan a) kokonaisvaltaista järjestelmää, b) koordinoitua järjestelmää tai c) yhteistyöhön perustuvaa järjestelmää (8 artikla).

Kokonaisvaltaisessa järjestelmässä toimivaltainen viranomainen antaa kattavan päätöksen, joka on ainoa menettelystä seuraava päätös; muut viranomaiset voivat antaa asiasta lausuntonsa. Koordinoitussa järjestelmässä kattavaan päätökseen sisältyy useita eri asianomaisten viranomaisten antamia oikeudellisesti sitovia päätöksiä; toimivaltainen viranomainen voi kuitenkin perustaa viranomaisten välisen työryhmän, vahvistaa päätöksenteolle määräaikoja sekä tehdä eräin edellytyksin päätöksiä toisen viranomaisen puolesta tai jättää ottamatta huomioon tämän tekemän päätöksen. Yhteistyöhön perustuvassa järjestelmässä toimivaltaisen viranomaisen valta ulottuu vain määräaikojen asettamiseen muille viranomaisille ja määräaikojen seuraamiseen.

Energiainfrastruktuuriasetuksessa asetetaan määräaikoja lupaprosessin kestolle. Hakemusta edeltävä menettely lupaprosessin alkamisesta hakemusasiakirjojen hyväksymiseen saa kestää enintään kaksi vuotta. Lakisääteiseen lupamenettelyyn hakemusasiakirjojen hyväksymispäivästä kattavan päätöksen tekemiseen saa puolestaan kulua enintään vuosi ja kuusi kuukautta. Näin ollen lupamenettelyn kesto voi olla enintään kolme vuotta ja kuusi kuukautta, ellei sitä tapauskohtaisesti pidennetä (10 artikla). Energiainfrastruktuuriasetuksessa säädetään lisäksi yksityiskohtaisesti menettelyssä noudatettavasta avoimuudesta ja yleisön osallistumisesta (9 artikla).

Suomessa energiainfrastruktuuriasetuksen toimeenpanosta on säädetty lailla Euroopan unionin yhteistä etua koskevien energiahankkeiden lupamenettelystä (684/2014). Suomessa menettelyssä noudatetaan asetuksen mukaista yhteistyöhön perustuvaa mallia. Euroopan unionin yhteistä etua koskevien energiahankkeiden lupamenettelystä annetun lain 5 §:n mukaan hankkeen toteuttajan on toimitettava lupaa koskeva hakemus ja siihen liittyvät asiakirjat samanaikaisesti sekä Energiavirastolle että sille lupaviranomaiselle, jonka toimivaltaan kyseinen asia kuuluu. Energiaviraston on pyydettävä asianomaiselta lupaviranomaiselta lausunto hakemusasiakirjojen riittävydestä ennen niiden hyväksymistä. Energiavirasto ei saa hyväksyä hakemusasiakirjoja vastoin lupaviranomaisen kantaa.

3.3 Nykytilan arviointi

Käytäntö

Nykytilan arviointi perustuu aiheesta tehtyyn selvityshankkeeseen, työryhmän järjestämään kuulemistilaisuuteen sekä työryhmässä käytyihin keskusteluihin. Joulukuussa 2019 päättyneessä valtioneuvoston selvitys- ja tutkimushankkeessa ”Selvitys sähkön omatuotantoon, energiayhteisöihin ja energiahankkeiden lupamenettelyihin liittyvistä kysymyksistä” selvitettiin uusituvan energian tuotantolaitoksen luvituksen käytäntöjä ja kokemuksia.

Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimushankkeessa haastateltiin 24 henkilöä, jotka edustivat uusiutuvan energian tuotantolaitosten hankekehittäjiä, lupaprosessista vastaavia konsultteja, uusiutuvan energian tuotantoa luvittaneita kuntia ja viranomaisia. Yleisesti haastatteluissa tuli esille, että toimiva keskusteluyhteys luvan hakijan ja toimivaltaisen viranomaisen välillä sujuvoittaa lupaprosessia. Suurin osa haastatteluista luvanhakijoista piti lupaprosessien vaatimuksia kohtuullisina. Osa kuitenkin piti lupaprosessien kestoja pitkinä. Monimutkaisemmissa kokonaisuuksissa yksittäisen virkamiehen työkuorma voi vaikuttaa käsittelyn keston.

Lupamenettelyiden ja muiden hallinnollisten menettelyiden kokonaisuus vaihtelee huomattavasti hankkeen tyypistä ja koosta riippuen. Esimerkiksi polttoaineteholtaan alle 20 megawatin biolämpöhankkeissa, joilla tarkoitetaan kiinteiden polttoaineiden polttamista lämmöksi, voi olla tarpeen ainoastaan rekisteröinti kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle ja rakennuslupa. Suuremman biolämpöhankkeen, joka on polttoaineteholtaan yli 50 megawattia, lupakokonaisuus voi koostua aluehallintoviraston myöntämästä ympäristöluvasta, rakennusluvasta ja Energiaviraston myöntämästä päästöluvasta. Lisäksi biolämpölaitos saattaa tarvita kemikaaliturvallisuuslain mukaisen luvan Tukesilta tai ilmoituksen pelastuslaitokselle polttoaineiden varastoinnin määrästä ja laadusta riippuen sekä lentoesteluvan Liikenne- ja viestintävirasto Traficomilta pihun korkeudesta ja sijainnista riippuen. Teollisen kokoluokan tuulivoimalan toteuttamiseksi taas voivat olla tarpeen ympäristövaikutusten arviointimenettely (YVA-menettely), rakennusluvut jokaiselle tuuliturbiinille, lentoestelupa ja pääesikunnan lausunto tutkavaikutuksista. Merituuli voima edellyttää aina vesiluvan. Ympäristölupaa tuulivoimaloille ei yleensä tarvita, mutta toisinaan sellainen on tarpeen naapurussuhdeperusteella. Voimalaitoksen tuottaman sähkön siirtoyhteyden rakentamiseksi voidaan tarvita Energiaviraston myöntämä hankelupa suurjännitejohdon rakentamiseen ja Maanmittauslaitoksen myöntämä lunastuslupa. Kaavoituksella on olennainen rooli prosessissa erityisesti teollisen mittaluokan laitosten osalta.

Biokaasua tuottava laitos voi olla lupamenettelyiltään monimutkainen kokonaisuus. Biokaasua tuottavat laitokset voivat myydä biokaasun eteenpäin polttoaineena tai hyödyntää biokaasun paikan päällä sähkön tai lämmön tuotantoon. Biokaasua tuottavan laitoksen lupamenettelyiden ja muiden hallinnollisten menettelyiden kokonaisuus voi liittyä esimerkiksi laitoksen käyttämiin syötteisiin, kaasun varastointiin ja putkistoihin tai laitoksen omien sivuvirtojen ja jätteiden jalostamiseen. Biokaasua tuottavat laitokset tarvitsevat usein useita eri lupia. Biokaasulaitokset ovat prosessilaitoksia ja niihin liittyy erityisiä tekniseen turvallisuuteen ja prosessiturvallisuuteen liittyviä riskejä, joiden tunnistamiseen ja varautumiseen uusilla, pienillä toimijoilla ei ole ollut Tukesin valvontahavaintojen mukaan riittävästi osaamista. Neuvonnan tarpeen voidaan arvioida olevan biokaasuhankkeissa muihin energiantuotantomuotoihin verrattuna keskimääräistä suurempi. Myös kotitalouskokoluokkaan liittyvissä hankkeissa, kuten aurinkosähkö- ja lämpöpumppuhankkeet, on paljon kokemattomia hakijoita, jotka tarvitsevat neuvontaa lupaprosessissa.

Suurten teollisten hankkeiden kohdalla hankekehittäjällä on yleensä riittävä osaaminen lupaprosessin läpiviemiseksi ja realistinen käsitys prosessin kulusta. Yritykset hyödyntävät usein konsulttien palveluita lupahakemusten tekemisessä. Selvitystarpeet voivat muuttua prosessin edetessä, jos tuotantolaitoksen suunnitelmat ovat täsmentymättömiä vielä lupaprosessin alkuvaiheessa. Hankekehittäjällä voi olla esimerkiksi useamman vaihtoehtoisen teknologisen ratkaisun tarkastelu kesken, vaikka lupahakemukset ovat jo vireillä. Myös hakemusten puutteellisuus voi johtua suunnitelmien keskeneräisyydestä.

Toimijat voivat joissain tapauksissa pitää uusiutuvaa energiaa tuottavan laitoksen luvitusta rasakana, mutta toisaalta luvituksella nähdään arvoa myös toimijan itsensä kannalta. Esimerkiksi ympäristöluvan tavoite, ympäristön pilaantumisen estäminen, on tärkeä niin toiminnanharjoittajan, viranomaisen kuin asianosaistenkin kannalta.

Toimeenpanoa valmistelleen työryhmän 5.3.2020 järjestetyssä kuulemistilaisuudessa kuultiin niin hanketoimijoiden, konsulttien kuin viranomaistenkin näkemyksiä uusiutuvaa energiaa tuottavien laitosten luvituksesta. Viranomaisen kannalta luvitusprosessin pitkittymisen syinä ovat usein suunnitelmien muuttuminen kesken lupaprosessin, hakijan tietämättömyys kaikista lainsäädännön vaatimuksista tai ruuhkainen työtilanne lupaa käsittelevässä viranomaisessa.

Yleisesti kuultavat olivat sitä mieltä, että hankkeiden luvitus on pääosin sujuvaa. Laadukkaasti täytetty lupahakemus ja viivytyksettä annetut täydennykset viranomaisen täydennyspyyntöihin ovat tärkeitä tekijöitä sujuvan lupakäsittelyn mahdollistamisessa. Tapauskohtaisia eroja kuitenkin on ja esimerkiksi lupien käsittelyajoissa voi olla merkittäviä alueellisia eroja. Osa kuultavista toi esille, että ovat havainneet vaihtelua viranomaisten hakemuksia koskevissa sisältövaatimuksissa. Erityisesti paikallisella tasolla viranomaisten osaaminen tietyistä energiamuodoista voi olla rajallista, jos kunnassa ei ole aikaisemmin luvitettu vastaavaa toimintaa. Tuulivoimailoien osalta ongelmaksi on muodostunut kaavoituksen ja luvitusprosessin pitkä kesto.

Lupapäätösmäärät ja lupamenettelyjen keskimääräinen kesto

Uusiutuvaa energiaa tuottavien laitosten hankemäärät vaihtelevat voimakkaasti hanketyypeittäin. Pienen mittakaavan lämpöpumppuhankkeita on vuosina 2015-2017 ollut noin 60 000 vuodessa. Omakotitalokokoluokan aurinkosähköhankkeiden määrä on kasvanut viime vuosina voimakkaasti ja vuonna 2017 verkkoon kytkettyjä, teholtaan alle yhden megawatin suuruisia, aurinkopaneeleja otettiin käyttöön 4500 kohteessa. Omakotitaloihin rakennettavilta maalämpöpumpuilta vaaditaan aina toimenpidelupa, pohjavesialueella voi myös vesilupa olla tarpeen. Pienet aurinkosähköhankkeet tarvitsevat toimenpideluvan vain, jos ne vaikuttavat kaupunkikuvaan tai ympäristöön merkittävästi. Teollisen kokoluokan uusiutuvan energian tuotantolaitoksia on määrällisesti huomattavasti vähemmän, mutta näiden laitosten lakisääteiset ennakkovalvonnan vaatimukset ovat huomattavasti pientuotantoa laajemmat. Esimerkiksi kiinteitä biomassapolttoaineita polttavia sähkön ja lämmön yhteistuotantolaitoksia otettiin käyttöön vuosina 2015-2017 kaksi kappaletta. Kiinteitä biomassapolttoaineita polttavia lämmön tuotantolaitoksia otettiin käyttöön saman ajanjakson aikana huomattavasti enemmän, 25 laitosta, joista 22 laitosta oli teholtaan alle 20 megawattia. Biokaasulaitoksia otettiin käyttöön vuosina 2015-2017 13 laitosta ja teollisen kokoluokan maatuulivoimaa 63 laitosta. Merituulivoiman osalta hankemäärät ovat olleet huomattavasti pienempiä, yhteensä kaksi laitosta.

Lupahakemusten käsittelyaikojen tilastoinnin periaatteet voivat vaihdella eri viranomaisissa ja käsittelyaikoja ei tilastoida tietyn tuotantolaitoshankkeen luvituksen kokonaiskestonä, vaan ainoastaan yksittäisten lupatyyppien osalta. Toteutunut lupahakemuksen käsittelyaika ei riipu ainoastaan toimivaltaisen lupaviranomaisen toiminnasta vaan käsittelyajan kestoon vaikuttaa olennaisesti myös esimerkiksi hakijan oma toiminta tai luonnonolosuhteet tarvittavien luontoselvitysten osalta. Jos hakijan toimittamat selvitykset eivät ole riittäviä, voi lupaprosessi hidastua merkittävästi hakijasta johtuvasta syystä. Hakemuksiin joudutaan usein pyytämään täydennyksiä hakijalta. Usein myös tuotantolaitoshankkeen tarvitsemia lupia haetaan rinnakkain niin, että eri viranomaiset käsittelevät lupahakemuksia samanaikaisesti.

Ympäristölupien käsittelyaikatavoite aluehallintovirastoissa on uusien toimintojen osalta 10 kuukautta ja muiden toimintojen osalta 12 kuukautta. Vesilain mukaisissa lupa-asioissa käsittelyaikatavoite on 9 kuukautta. Ympäristönsuojelulain mukaisten lupien käsittelyaikojen keskiarvo vuonna 2018 oli 15,2 kuukautta ja mediaani 9,5 kuukautta. Vesilain mukaisten asioiden käsittelyaikojen keskiarvo vuonna 2018 oli 9,9 kuukautta ja mediaani 7,1 kuukautta.

Tukesin käsittelemien kemikaaliturvallisuuslain mukaisten vaarallisten kemikaalien käsittelyyn ja varastointiin tarvittavien lupien käsittelyaikojen keskiarvo vuonna 2019 oli 260 päivää, vaihteluvälillä noin 100–1000 päivää. Tukesin tavoitekäsittelyaika maakaasun varastoinnin rakentamislupalle on kahdeksan kuukautta. Varastointi-ilmoituksen käsittelyaika on 80 päivää.

Energiaviraston tavoitteena on käsitellä päästökauppalaan mukaiset päästöluvat alle 50 työpäivässä. Vuoden 2019 loppupuolella keskimääräinen käsittelyaika oli 48,5 arkipäivää. Käsittelyaikaan on laskettu vain aika, jolloin hakemus on viraston käsittelyssä, eli siitä on vähennetty aika, jonka toiminnanharjoittaja käyttää hakemuksen täydentämiseen. Suurjännitejohtojen hankelupien käsittelyaikojen palvelulupaus Energiavirastossa on 40 työpäivää. Vuoden 2018 tilinpäätöksen mukainen toteuma oli 53 päivää. Tähän on laskettu mukaan aika, jolloin hakemus oli hakijan täydennettävänä.

ANS Finlandin lentoestelausunnon käsittelyaika on tavanomaisissa kohteissa noin kaksi viikkoa. Puolustusvoimien pääesikunnan tutkavaikutuslausuntojen käsittelyaika on vaihdellut parista päivästä muutamaa kuukauteen. Käsittelyn kestoon vaikuttaa Puolustusvoimien käsittelyajan lisäksi VTT:n työtilanne, jos lausunnon pohjaksi vaaditaan VTT:n tekemä laskenta tuulivoimalan tutkavaikutuksista.

Luonnonsuojelulain mukaisten poikkeamispäätösten käsittelyaika on noin kuusi kuukautta.

Ruokaviraston sivutuoteasetuksen ja lannoitevalmistelain mukaisten laitoshyväksyntien käsittelyn tavoiteaika on kolme kuukautta biokaasulaitoksille. Käytännössä hyväksyntäprosessiin kuuluu kuitenkin huomattavasti pidempi aika, jopa kaksi vuotta. Hyväksyntää haetaan usein ennen kuin laitoksen rakentaminen on aloitettu, mutta hyväksyntäprosessi voidaan saattaa loppuun vasta laitoksen valmistuttua. Nykyinen menettely on toiminnanharjoittajan edun mukainen, koska viranomainen pystyy kommentoimaan suunnitelmia ennen rakentamista.

Nykyiset sähköiset järjestelmät ja sähköisen asioinnin nykytilanne

Useilla viranomaisilla on käytössään sähköisiä järjestelmiä. Työ- ja elinkeinoministeriön koordinoimassa Luvat ja valvonta –hankkeessa on tavoitteena uudistaa lupa- ja valvontatoiminnan toimintamallit digitalisaatiota hyödyntämällä. Luvat ja valvonta –hankkeessa on kehitetty palvelukerros, jota hyödynnetään ympäristöllisten lupamenettelyjen yhteensovittamista koskevan lain toimeenpanossa (ns. yhden luukun lainsäädäntöhanke).

Aluehallintovirastossa on käytössä aluehallinnon asiointipalvelu, jossa on e-Lupa –palvelu ympäristölupien hakemiseen. Aluehallinnon asiointipalvelussa on pilottikäytössä Tukesin kemikaaliturvallisuuslupan hakeminen. ELY-keskuksilla ja kunnilla on käytössä ympäristönsuojelun valvonnan sähköinen asiointijärjestelmä YLVA. Lisäksi ELY-keskusten julkaisemaa sektori-kohtaista ympäristönsuojelun tietoa on saatavilla erilaisista sähköisistä järjestelmistä muun muassa maaperän, vesihuollon, pinta- ja pohjaveden, meluntorjunnan ja paikkatiedon osalta. Tukes uudistaa lupa- ja valvontatyöhön liittyviä taustajärjestelmiä (VALLU) Luvat ja valvonta –hankkeen palvelukerroskäytön yhteydessä. Energiavirastolla on FINETS-järjestelmä, jonka kautta haetaan päästölupa. Lentoestelupaa on mahdollista hakea Traficomien sähköisellä lomakkeella.

Kuntien ympäristönsuojelu- ja rakennusvalvontaviranomaisten sähköisen asioinnin ratkaisut vaihtelevat paljon kuntakohtaisesti. Esimerkiksi kaupallinen Lupapiste.fi –palvelu on käytössä yli 60 prosentissa kunnista. Lisäksi on kuntia, joilla voi olla jokin muu kaupallinen tai itse kehitetty sähköisen asioinnin ratkaisu. Edellä kuvatut sähköisen asioinnin ratkaisut ovat yleisemmin käytössä kunnan rakennusvalvonnan tehtävissä kuin kunnan ympäristönsuojelutehtävissä. Osassa kuntia sähköinen asiointi ei ole mahdollista.

4 Ehdotukset ja niiden vaikutukset

4.1 Tavoitteet

Esityksen pääasiallinen tavoite on RED II:n lupamenettelyjen organisointia ja kestoja koskevan 16 artiklan kansallinen täytäntöönpano mahdollisimman tarkoituksenmukaisella tavalla. Esityksen tavoitteena on sujuvoittaa uusiutuvan energian tuotantolaitoshankkeiden lupamenettelyitä ja muita hallinnollisia menettelyitä mahdollistamalla hakijalle asiointi sähköisen järjestelmän (*sähköinen yhteyspiste*) kautta ja kattava neuvonta lupiin ja muihin hallinnollisiin menettelyihin liittyen. Tavoitteena on määritellä lain soveltamisala RED II:n asettamissa puitteissa siten, että kansalliset ominaispiirteet ja kehitystarpeet otetaan huomioon. Tavoitteena on myös sujuvoittaa ja tehostaa lupamenettelyitä ja muita hallinnollisia menettelyitä ilman, että niiden vaatimuksia tai sisältöjä muutetaan tai kansalaisten osallistumisoikeuksia ja -mahdollisuuksia heikennetään.

Lisäksi esityksen tavoitteena on parantaa neuvontaa. Esityksessä pyritään ottamaan huomioon eri kokoluokan tuotantolaitoshankkeiden kehittäjien tarpeet kokonaisvaltaisesti ja selkeyttämään hallinnollisten menettelyiden kokonaisuuden hahmottamista niin hankekehittäjien, kansalaisten tiedonsaannin ja osallistumisoikeuksien kuin viranomaisten näkökulmasta. Lisäksi esityksessä huomioidaan RED II:n 2 artiklan toisen alakohdan 14 alakohdan mukaisten itse tuotettua uusiutuvaa energiaa käyttävien kuluttajien ja RED II:n 2 artiklan toisen alakohdan 16 alakohdan mukaisten uusiutuvan energian yhteisöjen näkökulma.

4.2 Keskeiset ehdotukset

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi uusi laki uusiutuvan energian tuotantolaitosten lupamenettelyistä ja muista hallinnollisista menettelyistä, jolla saatettaisiin kansallisesti voimaan RED II:n 16 artiklan uusiutuvan energian tuotantolaitosten lupamenettelyjen organisointia ja kestoja koskeva sääntely.

Yhteyspiste, sähköinen asiointi ja neuvonta

Ehdotetussa laissa nimettäisiin kansalliseksi yhteyspisteviranomaiseksi [valmistelun myöhemässä vaiheessa määriteltävä alueellinen] N.N. ELY-keskus. Yhteyspisteviranomaisen tehtäväksi säädettäisiin RED II:ssä yhteyspisteelle säädettyjen tehtävien hoitaminen sähköistä järjestelmää (*sähköinen yhteyspiste*) hyödyntäen. Hakija pystyisi hoitamaan laissa erikseen soveltamisalaan määriteltyihin lupamenettelyihin ja muihin hallinnollisiin menettelyihin liittyvän asioinnin sähköisen yhteyspisteen kautta. Asiointi sähköisen yhteyspisteen kautta käsittäisi hakemusten jättämisen ja muun hakemukseen liittyvän asioinnin yhteyspisteen, toimivaltaisen viranomaisen ja hakijan välillä.

Hakija voisi toimittaa asiaankuuluvat asiakirjat toimivaltaiselle viranomaiselle sekä saada hakemukseensa liittyvää neuvontaa sähköisen yhteyspisteen kautta toimivaltaiselta viranomaiselta. Hakija voisi päättää, asioiko sähköisen yhteyspisteen kautta, ja hakija voisi edelleen halutessaan hoitaa lupiin ja muihin hallinnollisiin menettelyihin liittyvän asioinnin suoraan toimivaltaisen viranomaisen kanssa. Esityksellä ei ehdoteta muutettavan viranomaisten säädetyt toimivaltoja eikä siten viranomaisten välistä tehtävän jakoa lupa-asian käsittelyssä. Esityksessä ei ehdoteta sisällöllisiä muutoksia muiden viranomaisten toimivaltaan, vaan viranomaisten päätöksentekotoimivallat säilytettäisiin nykyisellään.

Lisäksi yhteyspisteviranomaisen tulisi huolehtia hankekehittäjien keskitetystä neuvonnasta uusiutuvan energian tuotantolaitokseen liittyvien lupamenettelyiden ja muiden hallinnollisten menettelyjen osalta. Yhteyspisteviranomaisen neuvontavollisuus kohdistuisi erityisesti menettelyllisiin kysymyksiin. Yhteyspisteviranomaisen tulisi myös seurata lupamenettelyiden ja muiden hallinnollisten hyväksymismenettelyiden määräaikoja ja niiden toteutumista.

Ehdotetussa laissa säädettäisiin myös menettelykäsikirjasta, jonka laatimisen koordinointi, julkaiseminen ja päivittäminen olisi yhteyspisteviranomaisen vastuulla. Menettelykäsikirja sisältäisi kokonaisvaltaisesti ohjeistusta eri kokoluokan tuotantolaitosten hankekehittäjille uusiutuvan energian tuotantolaitosten luvista ja muista hallinnollisista menettelyistä. Menettelykäsikirjan laatimiseen osallistuisivat kaikki toimivaltaiset viranomaiset, joiden lupia tai hallinnollisia menettelyjä koskevaa ohjeistusta se sisältäisi.

Soveltamisala

Ehdotetun lain soveltamisalaan kuuluisi uusiutuvan energian tuotantolaitosten toimintojen osalta uusiutuvan energian (sähkön, lämmön, jäähdytyksen, biokaasun, biopolttoaineen tai bionesteen) tuotanto sekä biokaasua tuottavassa laitoksessa mädätteen käsittely ja jatkojalostus. Mädätteen käsittely ja jatkojalostus biokaasua tuottavassa laitoksessa sisällytettäisiin lain soveltamisalaan, koska ne ovat kiinteä osa biokaasua tuottavan laitoksen kokonaisuutta. Soveltamisalaan eivät kuuluisi uusiutuvan energian (sähkön, lämmön, jäähdytyksen, biokaasun, biopolttoaineen tai bionesteen) tuottamiseen tarvittavan raaka-aineen kasvatus, valmistus, käsittely, varastointi ja kuljetus. Esimerkiksi puun haketus ei kuuluisi lain soveltamisalaan.

Sähköisen asioinnin mahdollisuus koskisi sekä luonnollisia henkilöitä että oikeushenkilöitä. Kaikki uusiutuvan energian tuotantolaitosten hankekehittäjät voisivat saada neuvontaa sähköisen yhteyspisteen kautta sekä yhteyspisteviranomaiselta.

Sähköisen asioinnin soveltamisalaan kuuluviin lupamenettelyihin ja muihin hallinnollisiin menettelyihin sisällytettäisiin RED II:n mukaisesti uusiutuvan energian tuotantolaitoksen lupamenettelyt ja muut hallinnolliset hyväksymismenettelyt, jotka koskevat laitosten ja niiden verkkoon liittämistä tarvittavien voimavarojen rakentamista ja käyttämistä ja niiden päivittämistä energian tuottamiseksi uusiutuvista lähteistä. Lisäksi sähköisen asioinnin soveltamisalaan sisällytettäisiin tuotantolaitoksen rakentamiseen, päivittämiseen, verkkoon liittämiseen ja käyttämiseen liittyvät rekisteröinti- ja ilmoitusmenettelyt sekä biokaasun tuotantoon kiinteästi liittyvät sivutuoteasetuksen ja lannoitevalmistelain mukainen laitoshyväksyntä sekä sivutuoteasetuksen mukainen rekisteröinti kansallisena sääntelyn soveltamisalan laajentamisena. Yhteyspisteviranomaisen neuvontavelvollisuus kattaisi RED II:n 16 artiklassa määriteltyä soveltamisalaa laajemmin uusiutuvan energian tuotantolaitokseen liittyvät lupamenettelyt ja muut hallinnolliset menettelyt. Neuvontavelvollisuus sisältäisi siten myös maankäytön suunnitteluun (kaavoitus), kiinteän omaisuuden käyttöoikeuteen ja tuotantolaitoksen suunnitteluun liittyvät luvat ja muut hallinnolliset menettelyt.

Alla olevassa taulukossa on esitetty eri lupamenettelyiden ja muiden hallinnollisten menettelyiden sijoittuminen sähköisen asioinnin, yhteyspisteviranomaisen neuvontavelvollisuuden ja määräaikojen soveltamisalaan.

Luvat ja muut hallinnolliset menettelyt	Säädösperusta	Toimivaltainen viranomainen	Sähköisen asiointi	Yhteyspisteviranomaisen neuvontavelvollisuus	Määräajan soveltamisen (sähköä tuottavat laitokset)
Tuotantolaitoksen rakentaminen, päivittäminen ja verkkoon liittäminen					

Ympäristölupa	Ympäristönsuojelulaki (527/2014), 27 §	AVI, kunnan ympäristönsuojeluviranomainen	•	•	•
Toiminnan rekisteröinti	Ympäristönsuojelulaki (527/2014), 116 §	kunnan ympäristönsuojeluviranomainen	•	•	
Rakennuslupa	Maankäyttö- ja rakennuslaki (132/1999), 125 §	kunnan rakennusvalvontaviranomainen	•	•	•
Toimenpidelupa	Maankäyttö- ja rakennuslaki (132/1999), 126 §	kunnan rakennusvalvontaviranomainen	•	•	•
Rakennuksen purkamislupa	Maankäyttö- ja rakennuslaki (132/1999), 127 §	kunnan rakennusvalvontaviranomainen	•	•	•
Rakennuksen purkamisilmoitus	Maankäyttö- ja rakennuslaki (132/1999), 127 §	kunnan rakennusvalvontaviranomainen	•	•	
Kajoamislupa	Muinaismuistolaki (295/1963), 11 §	Museovirasto	•	•	•
Suostumus rakentamiseen talousvyöhykkeellä	Laki Suomen talousvyöhykkeestä (1058/2004), 7 §	TEM	•	•	•
Vesitalouslupa	Vesilaki (587/2011), 3 luku, 2-3 §	AVI	•	•	•
Käsittely- ja varastointilupa	Laki vaarallisten kemikaalien ja räjähteiden käsittelyn turvallisuudesta (390/2005), 23 §	Tukes	•	•	•
Käsittely- ja varastointi-ilmoitus	Laki vaarallisten kemikaalien ja räjähteiden käsittelyn turvallisuudesta (390/2005), 24 §	pelastusviranomainen	•	•	•
Poikkeus luontotyyppien suojelusta	Luonnonsuojelulaki (1096/1996), 31 §	ELY-keskus	•	•	•
Poikkeus rauhoitus-säännöksistä ja eliölajien suojelusta	Luonnonsuojelulaki (1096/1996), 48-49 §	YM, ELY-keskus	•	•	
Ilmoitus Natura-alueeseen vaikuttavasta toimenpiteestä	Luonnonsuojelulaki (1096/1996), 65 b §	ELY-keskus	•	•	

Poikkeus vesiluontotyyppien suoje- lusta	Vesilaki (587/2011), 2 luku 11 §	AVI	•	•	•
Lentoestelupa	Ilmailulaki (864/2014), 158 §	Traficom	•	•	•
Hankelupa suurjän- nitejohdon rakenta- miseen	Sähkömarkkinalaki (588/2013), 14 §	Energiavirasto	•	•	•
Voimalaitosten ra- kentamista ja käy- töstä poistamista koskevat ilmoituk- set	Sähkömarkkinalaki (588/2013), 64 §	Energiavirasto	•	•	
Rakentamislupa (biokaasun ja bio- metaanin putkisto)	Valtioneuvoston asetus maakaasun käsittelyn turvalli- suudesta (551/2009), 5 §	Tukes	•	•	•
Maakaasun varas- toinnin rakentamis- lupa (sovelletaan myös biokaasulle)	Valtioneuvoston asetus maakaasun käsittelyn turvalli- suudesta (551/2009), 9 §	Tukes	•	•	•
Maakaasun varas- tointi-ilmoitus (so- velletaan myös bio- kaasulle)	Valtioneuvoston asetus maakaasun käsittelyn turvalli- suudesta (551/2009), 9 §	Tukes	•	•	
Tuotantolaitoksen käyttäminen					
Rekisteröiminen	Laki eläimistä saa- tavista sivutuot- teista (517/2015), 33 § ja EU:n sivu- tuoteasetus ((EY) N:o 1069/2009), 23 artikla	kunnaneläinlääkäri, Ruokavirasto	•	•	
Hyväksyminen	Laki eläimistä saa- tavista sivutuot- teista (517/2015), 33 § ja EU:n sivu- tuoteasetus ((EY) N:o 1069/2009), 24 artikla	kunnaneläinlääkäri, Ruokavirasto	•	•	
Laitoshyväksyntä	Lannoitevalmiste- laki (539/2006), 14 §	Ruokavirasto	•	•	
Päästölupa	Päästökauppalaki (311/2011), 8 §	Energiavirasto	•	•	

Ilmoitus tuulivoimalasta	Laki tuulivoiman kompensatioalueista (490/2013), 5 §	Energiavirasto	•	•	
Painelaitteen rekisteröinti	Painelaitelaki (1144/2016), 51 §	Tukes		•	
Maankäytön suunnittelu					
Kaavoitus	Maankäyttö- ja rakennuslaki (132/1999)	kunta, maakunnan liitto		•	
Suunnittelutarvekaisu	Maankäyttö- ja rakennuslaki (132/1999), 137 §	kunta	Vain rakennusluvan yhteydessä käsiteltävä suunnittelutarveasia	•	Vain rakennusluvan yhteydessä käsiteltävä suunnittelutarveasia
Poikkeamispäätös	Maankäyttö- ja rakennuslaki (132/1999), 174 §	kunta	Vain rakennusluvan yhteydessä käsiteltävä vähäinen poikkeaminen	•	Vain rakennusluvan yhteydessä käsiteltävä vähäinen poikkeaminen
Kiinteän omaisuuden käyttöoikeus					
Lunastuslupa	Laki kiinteän omaisuuden ja erityisten oikeuksien lunastuksesta (603/1977), 5-10 §	Maanmittauslaitos, valtioneuvosto		•	
Yhdyskuntateknisten laitteiden sijoittaminen	Maankäyttö- ja rakennuslaki (132/1999), 161 §	kunnan rakennusvalvontaviranomainen		•	
Johdon sijoittaminen toisen vesialueelle	Vesilaki (587/2011), 2 luku, 5 a §	ELY-keskus		•	

Kunnan suostumus	Sähkömarkkinalaki (588/2013), 17 §	kunta		•	
Tuotantolaitoksen suunnittelu					
Ympäristövaikutusten arviointimenetely (YVA)	Laki ympäristövaikutusten arviointimenettelystä (252/2017)	ELY-keskus		•	
Tutkimuslupa	Muinaismuistolaki (295/1963), 10 §	Museovirasto		•	
Hyödyntämisoikeus	Laki Suomen talousvyöhykkeestä (1058/2004), 6 §	TEM		•	
Tutkimuslupa	Vesilaki (587/2011), 18 luku, 7 §	AVI		•	
Natura-arviointi	Luonnonsuojelulaki (1096/1996), 65 §	ELY-keskus (lausunto), kunta/AVI (lupa)		•	
Lupa merenpohjan tutkimiseen ja kartoittamiseen	Aluevalvontalaki (755/2000), 12 §	Pääesikunta		•	
Tutkimuslupa	Laki kiinteän omaisuuden ja erityisten oikeuksien lunastuksesta (603/1977), 84 §	Maanmittauslaitos		•	
Puolustusvoimien lausunto tuulivoimarakentamisen lopullisesta hyväksytävyydestä	Puolustusvoimista annettu laki (551/2007), aluevalvontalaki ja maankäyttö- ja rakennuslaki	Pääesikunta		•	

Määräajat sähköä tuottavien laitosten lupamenettelyille ja muille hallinnollisille hyväksymismenettelyille

Ehdotetussa laissa säädettäisiin sitovat määräajat voimalaitosten lupamenettelyille ja muille hallinnollisille hyväksymismenettelyille RED II:n mukaisesti sekä määräaikojen laskentaa koskevat säännöt.

Voimalaitosten eli sähköä tuottavien laitosten lupamenettelyiden ja muiden hallinnollisten hyväksymismenettelyiden enimmäiskestoksi säädettäisiin kaksi vuotta, lukuun ottamatta voimalaitoksia, joiden sähköntuotantokapasiteetti on alle 150 kW sekä voimalaitosten päivittämishankkeita. Näiden hankkeiden osalta lupamenettelyn määräaika olisi yksi vuosi. Ehdotetussa laissa säädettäisiin lisäksi mahdollisuudesta jatkaa edellä mainittuja määräaikoja yhdellä vuodella, kun se olisi poikkeuksellisten olosuhteiden vuoksi asianmukaisesti perusteltua.

Määräaikoihin sisällytettävät lupamenettelyt ja muut hallinnolliset hyväksymismenettelyt kattaisivat kaikki toimivaltaisten viranomaisten asiaankuuluvat lupamenettelyt ja muut hallinnolliset hyväksymismenettelyt, jotka koskevat laitosten ja niiden verkkoon liittämässä tarvittavien voimavarojen rakentamista ja käyttämistä ja niiden päivittämistä energian tuottamiseksi uusiutuvista lähteistä.

Määräajat koskisivat kaikkien voimalaitoksen rakentamisen, päivittämisen, verkkoon liittämisen ja käyttämisen edellytyksenä olevien lupamenettelyiden ja muiden hallinnollisten hyväksymismenettelyiden kokonaisuutta. Toimivaltaisten viranomaisten olisi käsiteltävä laissa erikseen mainitut menettelyt määräaikojen puitteissa. Jos voimalaitoshanke vaatisi useita rakentamiseen, päivittämiseen, verkkoon liittämiseen ja käyttämiseen liittyviä lupamenettelyitä tai muita hallinnollisia hyväksymismenettelyitä, tulisi toimivaltaisten viranomaisten keskenään koordinoita yhteispisteviranomaisen avustuksella eri lupamenettelyiden tai muiden hallinnollisten hyväksymismenettelyiden käsittelyaikoja ja sopia eri menettelyille varattavista käsittelyajoista tarvittaessa.

Määräaikoihin ei laskettaisi mukaan aikaa, jona hakijalla ei ole vireillä määräaikojen laskennan soveltamisalaan kuuluvaa menettelyä. Lisäksi tietyin edellytyksin määräaikaa pidennettäisiin vastaavalla ajalla, joka kuuluu laissa erikseen määriteltyihin menettelyihin, jotka liittyvät voimassa olevan Euroopan unionin ympäristölainsäädännön mukaisiin velvoitteisiin tai muutoksenhaakuun. Lisäksi laissa säädettäisiin määräajan laskemisen keskeyttämisestä hakijan aloitteesta ja määräajan laskemisen raukeamisesta.

4.3 Pääasialliset vaikutukset

Esityksen vaikutusten arviointi perustuu luvitustyöryhmän esittämiin arvioihin ja näkemyksiin sekä toiminnanharjoittajilta ja eri viranomaisilta pyydettyjen tietojen perusteella tehtyihin arvioihin. Vaikutusten arvioinnissa on huomioitu myös sääntelyn kohteille järjestetyn kuulemistilaisuuden palaute.

4.3.1 Taloudelliset vaikutukset

4.3.1.1 Vaikutukset kotitalouksiin

RED II:n lupamenettelyitä koskevan sääntelyn täytäntöönpanon vaikutukset kotitalouksiin ovat monilta osin välillisiä ja vähäisiä. Esityksen arvioidaan kuitenkin antavan positiivisen signaalin kuluttajille uusiutuvan energian edistämisestä ja sen arvioidaan lisäksi osaltaan sujuvoittavan ja tehostavan itse tuotettua uusiutuvaa energiaa käyttävien kuluttajien ja uusiutuvan energian yhteisöjen lupamenettelyitä.

Esitetyllä keskitetyllä neuvonnalla ja sähköisellä asioinnilla arvioidaan olevan positiivinen vaikutus kuluttajien tiedonsaantiin, selkeyttävän lupamenettelykokonaisuutta ja helpottavan asiointia viranomaisten kanssa. Lakiehdotuksessa esitetyillä määräajoilla ei arvioida olevan vaikutusta kiinteistökohtaisten uusiutuvan energian hankkeiden lupamenettelyiden kestoon, sillä lupamenettelyiden keskimääräiset kestot ovat jo nykyisellään reilusti alle säädettävien määräaikojen.

Ehdotetulla lailla ei katsota olevan suoria vaikutuksia kansalaisten (sis. kotitaloudet ja yksityiset henkilöt) mahdollisuuksiin vaikuttaa elinympäristöään koskeviin asioihin, sillä ehdotuksella ei ole vaikutuksia asianosaisten osallistamista koskevaan sääntelyyn, kuten lakisääteisiin kuulemisiin varattuihin aikoihin.

4.3.1.2 Yritysvaikutukset

Esityksen yritysvaikutukset vaihtelevat riippuen yrityksen toiminnasta: tuotettavasta energiasta, tuotantomuodosta, toiminnan luonteesta ja laajuudesta. Esityksen vaikutukset vaihtelevat hanketasolla riippuen esimerkiksi yksittäisen hankkeen koosta tai sen lupamenettelykokonaisuudesta.

Esitetyllä keskitetyllä neuvonnalla ja sähköisellä asioinnilla arvioidaan olevan positiivisia vaikutuksia uusiutuvan energian hankkeiden suunnittelu- ja valmistelukäytäntöihin edellyttäen, että lain toimeenpano onnistuu ja sääntely mahdollistaa hankkeiden tehokkaan hankinta- ja suunnittelutoimien aikataulutuksen suhteessa lupamenettelyihin. Esitys myös mahdollisesti parantaa lupamenettelykokonaisuuden hahmottamista erityisesti uusien hankekehittäjien ja pienten toimijoiden näkökulmasta ja siten sillä voi olla välillisesti positiivinen vaikutus myös uusiutuvan energian hankkeiden käynnistymiseen.

Esityksellä arvioidaan olevan positiivisia vaikutuksia yritysten hallinnollisiin kustannuksiin, koska se tehostaa todennäköisesti menettelyihin liittyvän tiedon toimittamista ja sen välittämistä viranomaisten kesken. Sähköinen asiointijärjestelmä paitsi parantaa viranomaispalvelujen saatavuutta, myös mahdollisesti edistää periaatteen toteutumista, jonka mukaan kerran viranomaiselle toimitettua tietoa ei tarvitse toimittaa uudelleen.

Esitetty RED II:n mukainen määräaikojen soveltamisalan rajausta saattaa johtaa muiden kuin uusiutuvista energialähteistä sähköä tuottavien laitoshankkeiden lupamenettelyiden keston pidentymiseen ja voi siten johtaa muiden hankkeiden viivästymiseen ja vaikuttaa myös yritysten kustannuksiin. Viivästyvät hankkeet voivat olla energiantuotantohankkeita tai muita hankkeita. Esitetyllä rajauksella sähkön tuotantohankkeet investointeina asetetaan erityisasemaan ja sillä voi olla myös välillisiä vaikutuksia investointien kohdentamiseen ja yritysten väliseen kilpailuun eri tuotantomuotojen välillä. Esityksellä voi olla myös välillisiä vaikutuksia uusiutuvan energian tuotantoon liittyvien tukien tarpeeseen ja kohdentamiseen sekä sektorikohtaisten uusiutuvan energian tavoitteiden saavuttamiseen ja velvoitteiden täyttämiseen, kuten biopolttoainojen jakeluvolvoitteeseen.

Toisaalta ehdotuksella ei arvioida kaikkien uusiutuvan sähkön tuotantomuotojen osalta olevan merkittäviä edistäviä vaikutuksia johtuen siitä, että määräaikojen soveltamisala on määritetty koskemaan ainoastaan RED II:n 16 artiklan soveltamisalaan kuuluvia lupamenettelyitä ja muita hallinnollisia hyväksymismenettelyitä. Esimerkiksi tuulivoimahankkeiden osalta kestoiltaan merkittävimmät hallinnolliset menettelyt (kuten tuulivoimarakentamista koskeva yleiskaava) eivät sisältyisi määräaika sääntelyn piiriin ja siten ehdotuksen tuulivoimarakentamista edistävät vaikutukset saattavat jäädä vähäisiksi.

Ehdotetulla lailla ja erityisesti sen toimeenpanolla voi olla välillisiä vaikutuksia kansainvälisten yritysten investointihankkeisiin, sillä lupamenettelyt ovat keskeinen osa yritysten investointi- ja toimintaympäristöä. Mahdollisiin vaikutuksiin vaikuttaa erityisesti se, millaisin ratkaisuin muut jäsenvaltiot implementoivat RED II:n lupamenettelyitä koskevan sääntelyn, erityisesti määräaikojen soveltamisalaan kuuluvien tuotantomuotojen ja lupamenettelykokonaisuuden osalta ja siten esitys voi vaikuttaa välillisesti myös Suomeen sijoittuvien hankkeiden kilpailuasemaan.

4.3.1.3 Vaikutukset julkiseen talouteen

ELY-keskus

Yhteyspisteeksi nimettävälle ELY-keskukselle tulisi uusia tehtäviä ehdotuksen myötä. Lisätehtäviä tulisi neuvonnan antamisesta niin sähköisen asiointijärjestelmän kautta kuin muillakin tavoin, esimerkiksi puhelimitse ja sähköpostitse sekä määräaikojen seurantaan liittyvistä tehtävistä.

Laajentuvat tehtävät edellyttävät uusien menettelyiden luomista, henkilöresurssien lisäämistä sekä osaamisen kehittämistä. ELY-keskus on alustavasti arvioinut, että esityksen toimeenpanon valmisteluvaiheessa ELY-keskuksen resurssitarve olisi vuonna 2021 kolme henkilötyövuotta. Lain toimeenpanossa vuonna 2022 ja siitä eteenpäin resurssitarve olisi kaksi henkilötyövuotta. Henkilöresurssien lisäksi henkilöstön osaamisen kehittämiseen tähtäävistä koulutuksista voi aiheutua kustannuksia etenkin toimeenpanon ensimmäisinä vuosina.

Sähköinen asiointi

Ehdotuksen mukainen sähköinen asiointi perustuu työ- ja elinkeinoministeriön koordinoimassa Luvat ja valvonta –hankkeessa kehitettävään palvelukerrokseen, joka mahdollistaisi eri toimijoiden sähköisten asiointipalveluiden kokoamisen asiakkaalle yhteiseksi näkymäksi. Palvelukerroksen toteutus on alkanut syksyllä 2018 ja sitä toteutetaan vaiheittain. Toimivaltainen viranomaislain voi liittyä sähköiseen asiointijärjestelmään eri tavoilla. Kevyimmillään integraatio vaatisi viranomaiselta sähköpostiosoitteen, jonne järjestelmä voisi lähettää herätteitä heitä koskevista tapahtumista järjestelmässä. Toiseksi kevyimpänä vaihtoehtona olisi kevytasiointi, jossa sähköiseen järjestelmään rakennettaisiin sähköinen lomake toimivaltaisen viranomaisen tarpeiden mukaisesti. Sähköiseen järjestelmään olisi myös mahdollista luoda rajapinta toimivaltaisen viranomaisen sähköisen järjestelmän kanssa ja yhteensovittaa toimivaltaisen viranomaisten tietotarpeita sähköisessä järjestelmässä jo muutoin kerättyyn tietoon. Rajapintojen tai asiointiratkaisun rakentamisen kustannusten suuruus riippuu toimivaltaisen viranomaisen sähköisestä järjestelmästä ja mahdollisten järjestelmien ja palvelukerroksen integraation asteesta. Kustannukset ovat toimivaltaisen viranomaisen vastuulla. Kevyimmässä liittymisvaihtoehdossa kustannuksia ei synny toimivaltaiselle viranomaiselle.

Luvat ja valvonta –hankkeen palvelukerrokseen on tarpeen luoda määräaikojen seuraamiseen liittyviä toiminnallisuksia, joiden kertaluonteisen kustannuksen arvioidaan olevan noin 250 tuhatta euroa. Yhteyspisteviranomaislain tulisi jatkossa todennäköisesti vastaamaan myös tietystä osasta palvelukerroksen ylläpitokustannuksia. Luvat ja valvonta –kokonaisuuden palveluiden keskittäminen Luvat ja valvonta –hankkeessa kehitettyyn palvelukerrokseen on kustannustehokasta verrattuna usean eri järjestelmän rakentamiseen.

4.3.2 Vaikutukset viranomaisten toimintaan

Ehdotetussa laissa nimettäisiin yhteyspisteviranomaiseksi N.N. ELY-keskus ja säädettäisiin tämän tehtävistä uusiutuvan energian tuotantolaitosten lupamenettelyiden ja muiden hallinnollisten menettelyiden osalta. Yhteyspisteviranomaisen tulisi ehdotuksen mukaan huolehtia muun muassa hankekehittäjien keskitetystä neuvonnasta, määräaikojen seurannasta, menettelykäsi-kirjan laatimisen koordinoinnista ja ylläpidosta. Sähköisellä asiointijärjestelmällä olisi keskeinen rooli yhteyspisteen tehtävien toteuttamisessa ja se toteutettaisiin työ- ja elinkeinoministeriön koordinoiman Luvat ja valvonta –hankkeessa kehitetyn palvelukerroksen kautta.

Toimivaltaisten viranomaisten toimivaltaan ei esitetä muutoksia eikä siten viranomaisten väliin tehtävänjakoon lupa-asioiden ja muiden hallinnollisten menettelyjen hoitamisessa. Ehdotuksella olisi kuitenkin vaikutuksia myös toimivaltaisten viranomaisten tehtäviin, erityisesti sähköisen yhteyspisteen kautta annettavan neuvonnan myötä sekä tehtävien priorisointiin sähköä tuottavien laitosten määräaikojen myötä.

Lakiehdotus edellyttää yhteistyön lisäämistä viranomaisten, erityisesti yhteispisteviranomaiseksi nimetyn viranomaisen, N. N. ELY-keskuksen, sääntelyn soveltamisalaan kuuluvien säädösten toimivaltaisten viranomaisten ja sähköisen asiointijärjestelmän kehittämistä vastaavan työ- ja elinkeinoministeriön sekä muiden asianosaisten ministeriöiden kesken. Yhteistyötä edellytetään jo toimeenpanon suunnitteluvaiheessa erityisesti toimintatapojen ja sähköisen asiointijärjestelmän kehittämisen ja menettelykäsikirjan laatimisen osalta. Keskeistä ehdotuksen toimeenpanon vaikutusten näkökulmasta on viranomaisten tehtävänjaon selkeä määrittely erityisesti hakijan neuvonnan osalta. Lisäksi ehdotetun lain toimeenpanossa tulee huomioida muut lupamenettelyjen sujuvoittamista koskevat lait, kuten eräiden ympäristöllisten lupamenettelyjen yhteensovittamisesta annetun lain (764/2019) toimeenpano.

Vaikutukset yhteispisteviranomaisen henkilöstöön tai organisaatioon riippuvat siitä, kuinka paljon hankekehittäjät tulevat hyödyntämään sähköistä asiointia ja keskitettyä neuvontaa. Neuvonnan tarpeen ei arvioida kasvavan, mutta neuvonnan antamisen kanavat monipuolistuvat. Ehdotuksen soveltamisalaan määritettyihin lupamenettelyihin ja muihin hallinnollisiin menettelyihin liittyvä neuvonta vaatii paitsi yhteispisteviranomaiselta myös toimivaltaisilta viranomaisilta voimavaroja ja työaika. Menettelykäsikirjan laatimisen koordinointi vaatisi kertaluontoisesti yhteispisteviranomaiselta resursseja ja sen ylläpito olisi todennäköisesti työmäärältään vähäisempi. Menettelykäsikirjan laadinnassa ja päivittäisessä avustaminen lisäksi toimivaltaisten viranomaisten työmäärää korkeintaan vähäisessä määrin. Menettelykäsikirja laadittaisiin hankekehittäjien tiedonsaannin edistämiseksi ja se voisi siten jopa osaltaan vähentää toimivaltaisilta viranomaisilta vaadittavan neuvonnan määrää.

Riittävästä resursoinnista ja koulutuksesta sähköisen asioinnin ja neuvonnan osalta viranomaisissa on huolehdittava, jotta ehdotuksesta ei aiheudu viivästymistä viranomaisten muiden asioiden käsittelyssä.

Sähköisen asiointijärjestelmän hyödyntämisen myötä viranomaisvaikutusten osalta keskeisenä tekijänä on soveltamisalaan kuuluvien lupamenettelyiden ja muiden hallinnollisten menettelyiden toimivaltaisten viranomaisten integraation järjestäminen sähköiseen asiointijärjestelmään. Toimivaltaisilla viranomaisilla olisi mahdollisuus integroitua sähköiseen asiointijärjestelmään eri tasoilla. Vaihtoehdot ovat tarpeen, koska kaikilla kunnilla ei ole vielä käytössä sähköistä asiointijärjestelmää sähköiseen asiointiin kuuluvien lupamenettelyiden ja muiden hallinnollisten menettelyiden käsittelyyn. Kevyimmillään integraatio vaatisi viranomaiselta sähköpostiosoitteen, jonne järjestelmä voisi lähettää herätteitä heitä koskevista tapahtumista järjestelmässä. Toiseksi kevyimpänä vaihtoehtona olisi kevytasiointi, jossa sähköiseen järjestelmään rakennettaisiin sähköinen lomake toimivaltaisen viranomaisen tarpeiden mukaisesti. Mahdollisesti erityisesti kuntapuolella useiden toimijoiden olisi mahdollista hyödyntää samaa sähköistä lomaketta. Kevytasiointi tarjoaisi asiakkaalle niin kutsutut yhden luukun palvelut tilanteessa, jossa toimivaltaisen viranomaisen oma sähköinen asiointijärjestelmä ei olisi vielä käytössä. Sähköiseen järjestelmään olisi myös mahdollista luoda rajapinta toimivaltaisen viranomaisen sähköisen järjestelmän kanssa ja yhteensovittaa toimivaltaisen viranomaisten tietotarpeita sähköisessä järjestelmässä jo muutoin kerättyyn tietoon. Kevyimpien integraatiovaihtoehtojen hyödyntäminen vaikuttaa toimivaltaisen viranomaisen työmäärään menettelyn aikana, koska viranomaisen tulee päivittää manuaalisesti hakemuksen käsittelyn tilannetietoja sähköiseen asiointijärjestelmään. Vaikutus toimivaltaisen viranomaisen työhön arvioidaan kuitenkin vähäiseksi, koska sähköiseen asiointijärjestelmään päivitettävien tietojen määrä on pieni. Jos toimivaltaisen viranomaisen sähköinen järjestelmä on liitetty sähköiseen yhteispisteeseen, tiedot päivittyvät automaattisesti.

4.3.3 Ympäristövaikutukset

Esityksellä ei ole merkittäviä suoranaisia ympäristövaikutuksia, koska lupien myöntämisen edellytyksiä ei muuteta eikä siten myöskään esimerkiksi ympäristönsuojelun tasoon ole tulossa

muutoksia. Myönteisiä ympäristövaikutuksia voi syntyä, jos uusiutuvaa energiaa tuottavat laitokset voivat aloittaa tuotannon nopeammassa aikataulussa lupamenettelyn mahdollisen nopeutumisen myötä. Uusiutuvan energian tuotantolaitoksien lupamenettelyitä koskevan sääntelyn toimeenpano voi aiheuttaa kuitenkin välillisiä ympäristövaikutuksia riippuen erityisesti siitä, minkälaisen uusiutuvan energian hankkeiden käynnistyminen ehdotuksen vuoksi nopeutuu ja mitä nykyisiä energian tuotantolaitoksia ne mahdollisesti korvaavat.

Esityksellä voi olla epäsuoria vaikutuksia luonnonvarojen käyttöön riippuen siitä, miten paljon uusiutuvan energian hankkeet ehdotuksen johdosta lisääntyvät ja toisaalta kuinka paljon kyseiset hankkeet kuluttavat luonnonvaroja. Lisäksi merkitystä on esimerkiksi sillä, korvataanko hankkeilla muiden luonnonvarojen kuten turpeen käyttöä. Uusiutuvan energian tuotantomuodot eroavat toisistaan luonnonvarojen käytön suhteen. Osa hankkeista esimerkiksi edistää kiertotaloutta, sillä energian tuotanto pohjautuu jätteiden ja tähteiden hyödyntämiseen, kuten esimerkiksi biokaasun tuotanto. Toisaalta esimerkiksi tuuli- ja aurinkovoima eivät kuluta luonnonvaroja käytön aikana.

Muutokset päästöjen ja jätteiden määrässä, laadussa ja käsittelyssä sekä paikalliset muutokset päästöissä ja melussa riippuvat siitä, millaisia uusiutuvan energian hankkeita ehdotuksen vuoksi käynnistyy, kuinka paljon aikaisemmin hanke aloittaa toimintansa lupamenettelyn mahdollisen nopeutumisen johdosta ja mitä nykyisiä energialaitoksia ne mahdollisesti korvaavat. Esityksen epäsuorat vaikutukset maaperään, vesiin, ilmaan, ilmastoon ja sen muutokseen, luonnon monimuotoisuuteen, kasvillisuuteen sekä eliöihin riippuvat myös edellä mainituista tekijöistä.

Esityksen ilmanlaatuvaikutukset lienevät positiivisia mutta vähäisiä. Mikäli uusiutuvan energian tuotantokapasiteetti lisääntyy, vähentää se todennäköisesti ilmanlaatuvaikutuksia, kun fossiilista energiantuotantoa korvataan uusiutuvilla. Negatiivisia ilmastovaikutuksia voi kuitenkin aiheutua, esimerkiksi johtuen lisääntyneen biomassan korjuun vaikutuksista metsien monimuotoisuuteen ja hiilinieluihin. Uusilla polttolaitoksilla on kuitenkin tiukemmat päästöraja-arvot kuin olemassa olevilla, joten jos uudella laitoksella korvataan vanha laitos, päästöt ilmaan todennäköisesti pienenevät. Ilmanlaadun kannalta polttolaitosten päästöt eivät ole kuitenkaan tälläkään hetkellä merkittävä ongelma.

4.3.4 Yhteiskunnalliset vaikutukset

Aluevaikutukset

Ehdotuksella voi olla positiivisia aluetaloudellisia vaikutuksia. Sähköinen asiointi ja keskitetty neuvonta uusiutuvan energian tuotantolaitoshankkeiden lupamenettelyiden ja muiden hallinnollisten menettelyiden osalta voi nopeuttaa hankkeiden toteutumista ja mahdollisesti samalla edistää hankkeiden sijoittumista kasvukeskusten ulkopuolelle muuttotappiokuntiin. Esimerkiksi biokaasun osalta raaka-ainepotentiaalia on tuotannon lisäämiseksi ja raaka-aineita on saatavilla kaikkialla Suomessa.

Ehdotuksen mukainen sähkön tuotantohankkeiden erityisasema voi mahdollisesti edistää sähkön tuotannon hajautumista yhdessä sähkön kulutuksen lisääntymisen kanssa, mikä lisää tarvetta sähkönsiirto- ja jakeluyhteyksien kehittämiselle niin paikallisesti kuin koko maan tasolla.

5 Muut toteuttamisvaihtoehdot

5.1 Vaihtoehdot ja niiden vaikutukset

Kansallinen yhteispiste

Toteuttamisvaihtoehtoina valmistelussa kansalliseksi yhteyspisteviranomaiseksi on arvioitu Aluehallintovirastoa (AVI), Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusta (ELY-keskus), Energiavirastoa sekä Turvallisuus- ja kemikaalivirastoa (Tukes). Arvioinnissa on kiinnitetty erityistä huomiota organisaatioiden osaamiseen keskitetystä neuvonnasta ja viranomaisten väliseen yhteistyöhön sekä osaamiseen RED II:n soveltamisalaan kuuluvista lupamenettelyistä ja muista hallinnollisista menettelyistä.

Valmistelussa arvioitiin yhteyspisteen toteutusvaihtoehtona sitä, että yhteyspisteviranomaisen tehtävien toteuttamisessa sähköisellä asiointijärjestelmällä ei olisi ehdotetun mukaista keskeistä roolia. Arvioinnissa tunnistettiin, että ilman sähköistä järjestelmää muun muassa viranomaisten välisen tiedonvaihdon ja hankekehittäjien keskitetyn neuvonnan toteuttaminen vaatisivat suuren määrän henkilöresursseja. Lisäksi tunnistettiin, että yhteyspisteviranomainen ei pystyisi tehokkaasti seuraamaan määräaikoja ilman sähköistä järjestelmää. Myös usealla toimivaltaisella viranomaisella on käytössään sähköiseen asiointiin perustuva järjestelmä, joten arvioinnissa katsottiin tarkoituksenmukaiseksi kehittää sähköinen asiointijärjestelmä RED II:n mukaiselle yhteyspisteelle säädettyjen tehtävien toimeenpanemiseksi.

Valmistelussa arvioitiin lisäksi yhteyspisteiden määrää ja alueellista sijaintia. Yhteyspisteen toteuttaminen paikallisella tasolla voisi aiheuttaa eriarvoisuutta hankekehittäjien välille, koska yhteyspisteen tehtävien toteuttamiseen varatut resurssit ja uusiutuvan energian tuotantolaitosten lupamenettelyitä koskeva osaaminen vaihtelisi todennäköisesti yhteyspisteiden välillä. Yhteyspisteen neuvontavelvollisuuteen kuuluva lupamenettelyistä ja muista hallinnollisista menettelyistä koostuva kokonaisuus on laaja, eikä olisi kustannustehokasta, että tätä kokonaisuutta koskevaa osaamista hankittaisiin kovin moneen yhteyspisteeseen. Yhteyspisteitä tulisi suuri määrä, jos yhteyspiste toteutettaisiin paikallisesti, esimerkiksi kuntatasolla. Valmistelussa arvioitiin myös vaihtoehtoa, jossa yhteyspiste toteutettaisiin kansallisella tai alueellisella tasolla niin, että yhteyspisteitä olisi useampi kuin yksi. Hankekehittäjälle tulisi myös olla hankkeen suunnittelun alusta alkaen selvää, mikä yhteyspiste olisi oikea hänen hankkeensa kannalta. Yksiselitteinen ohjaaminen oikeaan yhteyspisteeseen voisi olla vaikeaa, jos yhteyspisteet vastaisivat uusiutuvan energian tuotantolaitosten neuvonnasta esimerkiksi hankkeen koon perusteella. Arvioinnissa oli mukana myös vaihtoehto, jossa eri yhteyspisteet hoitaisivat eri energialähteisiin perustuviin tuotantolaitoksiin liittyviä tehtäviä, esimerkiksi tuulivoimaloille tai biokaasua tuottaville laitoksille voisi olla omat yhteyspisteet, mutta tällaisessa toteutusmallissa ei nähty olennaisia etuja hankekehittäjien kannalta.

Mahdollisten yhteyspisteviranomaisten arvioinnissa tarkasteltiin organisaatioiden toimialuetta, osaamista RED II:n soveltamisalaan kuuluvista lupamenettelyistä ja muista hallinnollisista menettelyistä sekä yhteyspisteviranomaisen neuvontavelvollisuuteen kuuluvista lupamenettelyistä ja muista hallinnollisista menettelyistä, keskitetystä neuvonnasta ja yhteyspisteenä toimimisesta. Arvioinnissa huomioitiin myös organisaatioiden Luvat ja valvonta -hankkeessa kehitettyyn palvelukerrokseen liittyvä osaaminen. Lisäksi arvioinnissa otettiin huomioon organisaation asioinnin määrä yksityishenkilöiden, yritysten ja kuntien kanssa. Tarkastelu on esitetty alla olevassa taulukossa, jonka perusteella katsottiin, että kaikilla valmistelussa mukana olleilla vaihtoehtoilla olisi riittävä osaaminen yhteyspisteviranomaisena toimimiseen. Työryhmä katsoi ELY-keskuksen olevan osaamiseltaan vaihtoehtoista vahvin yhteyspisteviranomaiseksi, mikä perustui erityisesti ELY-keskusten osaamiseen ympäristöllisistä lupamenettelyistä sekä kokemukseen keskitetystä neuvonnasta.

	ELY-keskus	Aluehallintovirasto	Energiavirasto	Turvallisuus- ja kemikaalivirasto
Kansallinen vai alueellinen organisaatio	Kansallinen organisaatio, joka	Kansallinen organisaatio, joka	Kansallinen organisaatio, toimipiste Helsingissä.	Kansallinen organisaatio,

	koostuu 15 itsenäisestä alueellisesta ELY-keskuksesta (ympäristövastuualue 13 ELY-keskuksella). Alueelliselle ELY-keskukselle voidaan asettaa valtakunnallinen erityistehtävä.	koostuu 6 itsenäisestä alueellisesta aluehallintovirastosta (ympäristölupavastuualue 4 AVI:ssa). Alueelliselle aluehallintovirastolle voidaan asettaa valtakunnallinen erityistehtävä.		toimipisteet Helsingissä, Tampereella ja Rovaniemellä.
Osaaminen direktiivin soveltamisalaan kuuluvista luvista ja muista hallinnollisista menettelyistä				
Toimivaltainen viranomainen	Poikkeukset luontotyyppien ja eliölaajien suojelusta Ilmoitus Natura-alueeseen vaikuttavasta toimenpiteestä	Ympäristölupa Vesitalouslupa	Päästölupa Hankelupa suurjännitejohdon rakentamiseen Voimalaitoksen rakentamista ja käytöstä poistamista koskevat ilmoitukset Ilmoitus tuulivoimalasta (Raahen kompensatioalueella)	Käsittely- ja varastointilupa Maakaasu- ja biokaasuputkiston ja varastoinnin rakentamislupa
Muu osaaminen (mitä kautta?)	Ympäristönsuojelulain ja vesilain mukaiset luvat (lupien valvonta ja lupia koskevat lausunnot) Elinkeino- liikenne- ja ympäristövastuualueilla taustaa erilaisista hankeprosesseista			Pelastuslaitosten ohjaus (kemikaaliturvallisuus, biokaasukohteet) Ympäristölupaa koskevat lausunnot
Osaaminen yhteispisteen neuvontavelvollisuuteen kuuluvista luvista ja muista hallinnollisista menettelyistä				
Toimivaltainen viranomainen	Johdon sijoittaminen toisen vesialueelle	Vesilain mukainen tutkimuslupa		

	YVA-menettely	Poikkeus vesiluontotyyppien suojelusta		
Muu osaaminen (mitä kautta?)	<p>Lausunnonantaja Natura-arvioinneissa</p> <p>Tarvittaessa ELY-keskus tekee tuotantolaitoksen sijoittamista koskevista asioista yhteistyötä kunnan rakennusvalvonnan kanssa ja antaa maankäyttöä koskevia lausuntoja</p>			<p>Maankäyttöä koskevat lausunnot</p> <p>YVA-menettelyä koskevat lausunnot</p> <p>Teollisuuslaitosten (mm. biokaasulaitokset) riskien ennakointi</p>
Osaaminen keskitetystä neuvonnasta ja yhteyspisteestä toimimisesta	<p>Y-aspa on valtakunnallinen ympäristöasioiden asiakaspalvelukeskus. Asiakaspalvelutehtävä koskee ELY-keskusten ympäristövastuualuetta. ELY-keskuksen asiantuntija osallistuu Y-aspan toimintaan silloin, kun tarvitaan syvällisempää asiantuntemusta tai lainsäädännön erityisneuvontaa.</p> <p>Etelä-Savon ELY-keskukseen liittyvä työ- ja elinkeinohallinnon asiakaspalvelukeskus tuottaa työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalan palveluja henkilö- ja yritysasiakkaille (Vna 1373/2018 30§).</p>	<p>Toimii yhteensovittavana viranomaisena eräiden ympäristöllisten lupamenettelyjen yhteensovittamisesta annetun lain (764/2019) mukaisesti.</p>	<p>Toimii EU:n asetuksen N:o 347/2013 Euroopan laajuisten energiainfrastruktuurien suuntaviivoista mukaisena kansallisena toimivaltaisena viranomaisena, jonka tehtävänä on PCI-hankkeiden (yhteisen edun mukaiset energiainfrastruktuurihankkeet) koordinointi. PCI-hankkeita on vain vähän, tehtävän alkamisesta vuodesta 2014 lähtien yhteensä kolme. PCI-hankkeisiin liittyviä tehtäviä hoitaa Energiavirastossa yksi henkilö osa-aikaisesti.</p>	<p>Reach-asetuksen edellyttämä kemikaalineuvontapalvelu.</p> <p>EU:n markkinavalvonta-asetuksen toimeenpääntöön sisältyy kansallisen yhteyspisteen perustaminen. Yhteyspisteen perustaminen on valmistelussa.</p>
Luvat ja valvonta -hankkeissa kehitet-	<p>ELY-keskuksilla on yhtymäkohtia hankkeeseen. Esi-</p>	<p>Ympäristö- ja vesilupien sähköinen asiointi integroidaan</p>		<p>TEM:n Luvat ja valvonta palvelukerrokseen on rakennettu Tukesin</p>

<p>tyyn palvelukerrokseen liit- tyvä osaami- nen</p>	<p>merkiksi ELY-keskusten käyttämä YLVA-järjestelmä olisi mahdollinen rajapintatyökalu hanketta koskevissa asiakokonaisuuksissa.</p>	<p>osaksi Luvat ja valvonta -järkihankkeen kansallista palvelukerrosta.</p> <p>TEM:n Luvat ja valvonta -hankkeen palvelukerrokseen on rakennettu AVI:n ympäristölupa.</p>		<p>kemikaaliturvallisuuslupa.</p> <p>TEM ja Tukes kehittävät yhdessä Tukesin luvat ja valvontajärjestelmää (VALLU), missä asiakas asioi TEM Luvat ja valvonta -palvelukerroksen kautta.</p>
<p>Kontaktien määrä ja tahot</p>	<p>Kontaktit pääosin ympäristölupavollisiin toimijoihin mm. energiantuotantolaitoksiin ja teollisuuslaitoksiin. Valvontatehtävien johdosta yhteydet yrityksiin, kuntiin, maakuntaliittoihin sekä muihin viranomaistahoihin. Yksityishenkilöt ottavat yhteyttä tyypillisesti lupavollisten toimintojen ympäristöasioissa mm. haitta-, häiriö- tai valitusasioissa tai ELY-keskusten järjestämissä yleisötilaisuuksissa.</p> <p>Kuntien kanssa yhteistyötä mm. antamalla maankäyttöä koskevia lausuntoja.</p>	<p>Kontaktit yksityishenkilöihin koskevat pääasiassa käsittelyssä olevia lupa-asioita.</p> <p>Yritysten kanssa käydään ennakkoneuvotteluja. Kontaktit kuntiin pääsääntöisesti käsittelyssä olevissa tai vireille tulevilla lupa-asioissa.</p>	<p>Kontaktit pääasiassa yrityksiin, erityisesti jakeluverkkoyhtiöt, päästölupaa tarvitsevat teollisuuslaitokset sekä teollisen kokoluokan sähköntuotanto. Kontaktit kuntiin vähäisiä, markkinavalvonnan puolella kontakteja yksityishenkilöihin jonkin verran.</p>	<p>Tukesin toimialueella henkilö- (pätevyudet, vastuuhenkilörekisterit) ja yritysasiointia (ilmoitukset, rekisteröinnit, luvat, valvonta) sekä yrityksille, kuluttajille ja kansalaisille suunnattua viestintää, neuvontaa ja ohjausta.</p> <p>Kuntien kanssa yhteistyötä mm. antamalla maankäyttöä koskevia lausuntoja.</p>

Sähköisen asioinnin soveltamisalarajaus

Uusiutuvan energian tuotantolaitoksiin liittyvät RED II:n 16 artiklan mukaiset lupamenettelyt ja muut hallinnolliset hyväksymismenettelyt sekä kansallisena sääntelyn soveltamisalan laajentamisena tietyt rekisteröinti- ja ilmoitusmenettelyt on valmistelussa määritelty sähköisen asioinnin soveltamisalaan. Lisäksi valmistelussa on määritelty uusiutuvan energian tuotantolaitoksiin liittyvät lupamenettelyt ja muut hallinnolliset menettelyt, jotka eivät kuulu sähköisen asioinnin

soveltamisalaan, mutta jotka olisi tarkoituksenmukaista sisällyttää yhteyspisteviranomaisen neuvontavelvollisuuteen. Myös tältä osin kysymys olisi RED II:n sääntelyn soveltamisalan ja siten myös direktiivin toimeenpanon kansallisesta laajentamisesta.

Uusiutuvan energian tuotantolaitoshankkeeseen liittyvät luvat ja hallinnolliset menettelyt on jaoteltu viiteen osaan kokonaisuuden hahmottamiseksi ja sääntelyn kansallisen soveltamisalan määrittämiseksi: maankäytön suunnittelu, kiinteän omaisuuden käyttöoikeus, tuotantolaitoksen suunnittelu, tuotantolaitoksen rakentaminen, päivittäminen ja verkkoon liittäminen sekä tuotantolaitoksen käyttäminen. RED II:n 16 artiklan soveltamisala kattaa tuotantolaitoksen rakentamisen, päivittämisen, sähkö-, kaukolämpö-, höyry- tai kaasuverkkoon liittäminen ja käyttämisen.

Maankäyttöön liittyvien menettelyiden ei katsota kuuluvan RED II:n 16 artiklan soveltamisalaan, koska menettelyt palvelevat ensisijaisesti kunnan maankäytön suunnittelun kokonaisuutta eivätkä yksittäisen hankkeen rakentamista, päivittämistä, verkkoon liittämistä tai käyttämistä. Näin ollen esityksessä ei sisällytetä maankäyttöön liittyviä menettelyitä sähköisen asioinnin soveltamisalaan. Esityksessä kuitenkin esitetään, että kyseiset menettelyt sisällytetään yhteyspisteviranomaisen neuvontavelvollisuuteen. Edellä todetusta poiketen rakennuslupamenettelyn yhteydessä käsiteltävät MRL:n 137 §:n mukainen suunnittelutarveasia ja 175 §:n mukainen vähäinen poikkeama sisältyisivät kuitenkin sähköisen asioinnin soveltamisalaan.

Kiinteän omaisuuden käyttöoikeus on edellytys tuotantolaitoshankkeen toteutumiselle. Kiinteän omaisuuden käyttöoikeudesta sovitaan ensisijaisesti maanomistajan kanssa. Jos kuitenkin sopiminen ei onnistu, käyttöoikeus on mahdollista hankkia esimerkiksi lunastusmenettelyn kautta. Lisäksi kiinteän omaisuuden käyttöoikeuteen liittyviä menettelyitä ovat esimerkiksi MRL:n mukainen yhdyskuntateknisten laitteiden sijoittaminen ja vesilain mukainen johdon sijoittaminen toisen vesialueelle. Uusiutuvan energian tuotantolaitosten kannalta lunastus liittyy erityisesti voimalaitoksen verkkoon liittämistä varten rakennettaviin liittymisjohtoihin, joille tyypillisesti haetaan lunastamalla maa-alueen käyttöoikeuden supistus ja maapohjan omistus jää maanomistajalle. Esimerkiksi tuulivoimaloiden liittymisjohtojen rakentamisessa lunastusmenettely on yleisesti käytössä. Kiinteän omaisuuden käyttöoikeudesta sopimisen tai kiinteän omaisuuden käyttöoikeutta koskevien hallinnollisten menettelyiden ei voida katsoa sisältyvän RED II:n soveltamisalaan, koska menettelyt eivät liity välittömästi tuotantolaitoksen rakentamiseen, päivittämiseen, verkkoon liittämiseen tai käyttämiseen. Esityksessä ehdotetaan siten, että kiinteän omaisuuden käyttöoikeuksia koskevat menettelyt jätetään sähköisen asioinnin soveltamisalan ulkopuolelle, mutta ne sisällytettäisiin yhteyspisteviranomaisen neuvontavelvollisuuteen.

Hankkeen suunnittelu edeltää tuotantolaitoksen rakentamista, päivittämistä, verkkoon liittämistä ja käyttämistä. Hanketta suunniteltaessa hankkeen toteutustapa on usein vielä yksilöimättä ja hankkeen toteutuminen on epävarmaa. Hankkeen suunnitteluun liittyviä lupamenettelyitä ja muita hallinnollisia menettelyitä ovat muun muassa ympäristövaikutusten arviointimenettely, muinaismuistolain ja vesilain mukaiset tutkimusluvut sekä Natura-arviointi. Tuotantolaitoksen suunnittelua koskevien hallinnollisten menettelyiden ei voida katsoa sisältyvän RED II:n soveltamisalaan, koska menettelyt eivät liity välittömästi tuotantolaitoksen rakentamiseen, päivittämiseen, verkkoon liittämiseen tai käyttämiseen. Tuotantolaitoksen suunnitteluun liittyviä lupia ja muita hallinnollisia menettelyjä ei esitetä sisällytettäväksi sähköisen asioinnin soveltamisalaan, mutta ne sisällytettäisiin yhteyspisteviranomaisen neuvontavelvollisuuteen.

Määräaikaisten laajentaminen muihin kuin sähköä tuottaviin laitoksiin

Valmistelussa on arvioitu kiinteiden määräaikaisten soveltamisen laajentamista myös muihin kuin sähköä tuottaviin uusiutuvan energian tuotantolaitoksiin, kuten lämmön tuotantoon. Kyse olisi kansallisesta ratkaisusta, jolla hyödynnettäisiin jäsenvaltioille annettua liikkumavaraa ja

siten myös RED II:n 16 artiklan mukaisten määräaikojen soveltamisalan laajentamisesta. Osa työryhmän pysyvistä asiantuntijoista kannatti määräaikasääntelyn laajentamista myös muuta kuin sähköä tuottaviin uusiutuvan energian tuotantolaitoksiin.

Kansallisessa hallinto-oikeudellisessa sääntelyssä sitovien määräaikojen asettaminen viranomaisille on suhteellisen vähän käytössä oleva sääntelykeino. Valmistelussa tunnistettiin ongelmalliseksi muun muassa vaikutukset muiden asioiden, kuten muuta energiaa kuin sähköä tuottavien hankkeiden, hakemusten käsittelyaikoihin sekä vaikutukset viranomaisten tehtäviin hakemuskäsittelyä laajemmin, jos viranomaiset joutuvat määräaikasääntelyn myötä keskittämään resurssejaan sähköä tuottavien tuotantolaitosten hakemusten käsittelyyn. Määräaikojen laajentaminen muihin kuin sähköä tuottaviin laitoksiin ei saanut luvitustyöryhmän jäsenten yksimielistä tukea. Usea työryhmän jäsen oli pidättyväinen määräaikasääntelyn laajentamiseen direktiivin asettamaan soveltamisalaan nähden. Perusteluja olivat esimerkiksi tahto pitäytyä direktiivissä asetetuissa rajoissa sekä määräaikojen asettamisen päällekkäisyys hallintolain yleissääntelyn kanssa. Soveltamisalan laajentamisen määräaikasääntelyn osalta olisi tullut perustua kattavaan vaikutusten arviointiin, minkä toteuttaminen olisi kuitenkin ollut mahdotonta RED II:n implementoinnin vaatimassa aikataulussa ottaen erityisesti huomioon, että kansallisesti vastaavien määräaikojen säätämisestä on kokemusta vain vähän. Valmistelussa tunnistettiin, että sääntelyn toimeenpanon vaikutuksia tulee tarkastella määräaikasääntelyn kohdistamisen osalta myöhemmänä ajankohtana ja arvioida tarvetta määräaikasääntelyn laajentamiselle myös muihin kuin sähköä tuottaviin laitoksiin erityisesti huomioiden eri energiantuotantomuotojen tasapuolisen kohtelun.

Seuraamukset määräaikojen ylityksestä

Määräaikojen ylityksistä johtuvia seuraamuksia ei käsitellä RED II:ssa, joten valmistelussa seuraamusten asettamisen mahdollisuutta on arvioitu kansallisesta näkökulmasta. Seuraamusvaihtoehtoina on arvioitu taloudellisen seuraamuksen kohdentamista viranomaisille siten, että viranomaisen, jossa asian käsittely on viivästynyt, tulisi suorittaa viivästysmaksu hakijalle. Toisena vaihtoehtona on arvioitu viranomaismaksujen, toisin sanoen hankkeen lupa- tai muiden menettelymaksujen, hyvittämistä hakijalle joko osittain tai kokonaan.

Erityislaissa säädettyjen erillisten seuraamusten asettaminen viranomaisille on kansallisesti suhteellisen harvinainen käytäntö. Valmistelussa tunnistettiin, että ylitysseuraamuksen määrittämiselle ja kohdistamiselle tulisi kehittää erityiset menettelyt, jotka saattaisivat jo itsessään muodostua raskaiksi ja aikaa vieviksi menettelyiksi. Lisäksi arvioitiin, että seuraamusten asettamisesta syntyvät hyödyt jäisivät marginaalisiksi erityisesti huomioiden esityksen tavoitteet lupamenettelyjen sujuvoittamisesta ja nopeuttamisesta. Näin ollen, esityksessä ei esitetä taloudellisia tai muita seuraamuksia viranomaisille määräaikojen ylitystilanteissa.

6 Säännöskohtaiset perustelut

6.1 Laki uusiutuvan energian tuotantolaitosten lupamenettelyistä ja muista hallinnollisista menettelyistä

6.1.1 1 luku. Yleiset säännökset

1 §. Tavoite. Lain tavoitteena olisi lupamenettelyjen organisointia ja kestoa koskevan RED II:n 16 artiklan kansallinen täytäntöönpano mahdollisimman tarkoituksenmukaisella tavalla. Lain tavoitteena olisi jouduttaa uusiutuvan energian tuotantolaitoshankkeiden lupamenettelyitä ja muita hallinnollisia menettelyitä mahdollistamalla hakijalle asiointi sähköisen järjestelmän kautta, tarjoamalla kattava neuvonta lupamenettelyihin ja muihin hallinnollisiin menettelyihin liittyen sekä asettamalla sähköä tuottavien laitoksien menettelyiden kokonaiskestolle määräajat.

Tavoitteena olisi sujuvoittaa ja tehostaa menettelyjä ilman, että lupamenettelyiden ja muiden hallinnollisten menettelyiden vaatimuksia, sisältöjä tai kyseisen lainsäädännön tavoitteita muutetaan taikka kansalaisten osallistumisoikeuksia ja -mahdollisuuksia heikennetään. Lisäksi lain tavoitteena olisi parantaa neuvonnan saatavuutta. Laissa pyritään ottamaan huomioon eri kokoluokan tuotantolaitoshankkeiden kehittäjien tarpeet kokonaisvaltaisesti ja selkeyttämään hallinnollisten menettelyjen kokonaisuuden hahmottamista niin hankekehittäjien kuin viranomaisten näkökulmasta.

2 §. Lain soveltamisala ja suhde muuhun lainsäädäntöön. Pykälässä säädettäisiin lain soveltamisalasta ja suhteesta muuhun lainsäädäntöön.

Pykälän 1 momentin mukaan laissa säädettäisiin uusiutuvan energian tuotantolaitosten lupamenettelyiden ja muiden hallinnollisten menettelyiden sähköisestä asioinnista ja neuvonnasta. Lisäksi tässä laissa säädettäisiin uusiutuvan energian voimalaitosten lupamenettelyiden ja muiden hallinnollisten hyväksymismenettelyiden määräajoista. Lain soveltamisalaan kuuluisivat siten lupamenettelyt ja muut hallinnolliset menettelyt, jotka liittyvät uusiutuvan energian tuotantolaitoksiin. Soveltamisalaan eivät kuuluisi uusiutuvan energian (sähkön, lämmön, jäähdytyksen, biokaasun, biopolttoaineen tai bionesteen) tuottamiseen tarvittavan raaka-aineen kasvatukseen, valmistukseen, käsittelyyn, varastointiin ja kuljetukseen liittyvät menettelyt.

Pykälän 2 momentin mukaan lakia sovellettaisiin 4, 4 a ja 4 b §:ssä erikseen mainittuihin ympäristönsuojelulain, vesilain, luonnonsuojelulain, muinaismuistolain, vaarallisten kemikaalien ja räjähteiden käsittelyn turvallisuudesta annetun lain, maakaasun käsittelyn turvallisuudesta annetun valtioneuvoston asetuksen, lannoitevalmistelain, eläimistä saatavista sivutuotteista annetun lain, sivutuoteasetuksen, ilmailulain, puolustusvoimista annetun lain, maankäyttö- ja rakennuslain, kiinteän omaisuuden ja erityisten oikeuksien lunastuksesta annetun lain, Suomen talousvyöhykkeestä annetun lain, sähkömarkkinalain, päästökauppalain, tuulivoiman kompensointialueista annetun lain, aluevalvontalain ja ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain mukaisesti lupamenettelyihin ja muihin hallinnollisiin menettelyihin.

Pykälän 3 momentin mukaan lupamenettelyissä ja muissa hallinnollisissa menettelyissä noudatettaisiin tämän lain lisäksi, mitä 2 momentissa mainituissa säädöksissä säädetään. Laissa ei ehdoteta muutoksia kyseisiin säädöksiin, vaan lupamenettelyjä ja muita hallinnollisia menettelyjä koskeviin lakeihin sisältyvät aineelliset säännökset jäisivät ennalleen.

3 §. Määritelmät. Pykälässä määriteltäisiin laissa käytetyt keskeiset käsitteet.

Pykälän 1 kohdan mukaan sähköisellä yhteyspisteellä tarkoitettaisiin sähköistä järjestelmää, jonka kautta hakija pystyy hoitamaan 4 a §:ssä mainittujen lupamenettelyiden ja muiden hallinnollisten menettelyiden asioinnin.

Pykälän 2 kohdassa sähköisellä asioinnilla tarkoitettaisiin hakijan asiointia sähköisen yhteyspisteen kautta.

Pykälän 3 kohdassa toimivaltaisella viranomaisella tarkoitettaisiin 2 §:n 2 momentissa mainittujen säädösten mukaisia toimivaltaisia viranomaisia, jotka hoitavat 4, 4 a ja 4 b §:ssä mainittuihin menettelyihin liittyviä tehtäviä.

Pykälän 4 kohdassa säädettäisiin RED II:n 2 artiklan toisen alakohdan 1 alakohdan mukaisesta uusiutuvan energian määritelmästä. Uusiutuvalla energialla tarkoitettaisiin tuuli- ja aurinkoenergiaa (aurinkolämpö ja aurinkosähkö) sekä geotermistä energiaa, ympäristön energiaa, vuorovesi- ja aaltoenergiaa ja muuta valtamerienergiaa, vesivoimaa sekä biomassaa, kaatopaikoilla ja jätevedenpuhdistamoissa syntyvää kaasua ja biokaasua, joka ei ole peräisin fossiilista lähteistä.

Pykälän 5 kohdassa geotermisellä energialla tarkoitettaisiin RED II:n 2 artiklan toisen alakohdan 3 alakohdan mukaisesti energiaa, joka on varastoitunut maaperän pinnan alle lämmön muodossa.

Pykälän 6 kohdassa ympäristön energialla tarkoitettaisiin RED II:n 2 artiklan toisen alakohdan 2 alakohdan mukaisesti sellaista luonnollisesti esiintyvää lämpöenergiaa ja ympäristöön rajoitettuun tiloihin keräytynyttä energiaa, joka voi olla varastoituna ympäröivään ilmaan, poistoilma pois lukien, pintaveteen tai jäteveteen.

Pykälän 7 kohdassa biokaasulla tarkoitettaisiin RED II:n 2 artiklan toisen alakohdan 28 alakohdan mukaisesti biomassasta tuotettuja kaasumaisia polttoaineita.

Pykälän 8 kohdassa biopolttoaineella tarkoitettaisiin RED II:n 2 artiklan toisen alakohdan 33 alakohdan mukaisesti biomassasta tuotettuja nestemäisiä, liikenteessä käytettäviä, polttoaineita.

Pykälän 9 kohdassa bionesteellä tarkoitettaisiin RED II:n 2 artiklan toisen alakohdan 32 alakohdan mukaisesti biomassasta muuhun energiakäyttöön kuin liikennettä varten tuotettua nestemäistä polttoainetta.

Pykälän 10 kohdassa biomassalla tarkoitettaisiin RED II:n 2 artiklan toisen alakohdan 24 alakohdan mukaisesti maataloudesta, kasvi- ja eläinperäiset aineet mukaan lukien, metsätaloudesta ja niihin liittyviltä tuotannonaloilta, myös kalastuksesta ja vesiviljelystä, peräisin olevien biologista alkuperää olevien tuotteiden, jätteiden ja tähteiden biohajoavaa osaa sekä biologista alkuperää olevien jätteiden, teollisuus- ja yhdyskuntajätteet mukaan lukien, biohajoavaa osaa.

Pykälän 11 kohdassa voimalaitoksella tarkoitettaisiin tuotantolaitosta, jonka tuottamasta energiasta vähintään osa on sähköä. Voimalaitoksen määritelmä pitäisi siten sisällään sekä pelkästään sähköä tuottavat laitokset että sähkön ja lämmön yhteistuotantolaitokset. Sähkön tuotannon osuudelle laitoksen energian tuotannosta ei olisi määritelty vähimmäismäärää.

Pykälän 12 kohdassa tuotantolaitoksella tarkoitettaisiin energiaa tuottavaa laitosta, jonka tuottama energia on täysin tai osittain uusiutuvaa. Tuotettu energia voi olla sähköä, lämpöä, jäädytystä, biokaasua, biopolttoainetta tai bionestettä. Jos tuotantorakennusta ei ole rakennettu ainoastaan energian tuotantoa varten, tuotantolaitoksella tarkoitetaan välittömästi energian tuotantoon liittyviä teknisiä järjestelmiä sekä näiden asentamiseksi tai suojaamiseksi rakennettuja rakennelmia. Jos kyseessä on esimerkiksi kauppakeskus, jonka katolle asennetaan aurinkopaneeleita, tuotantolaitoksella tarkoitetaan aurinkopaneeleita ja näiden asentamiseksi mahdollisesti tarvittavia telineitä. Biokaasulaitosten osalta biokaasulaitoksen yhteydessä tapahtuvan mädätteen käsittelyn ja jatkojalostuksen katsotaan sisältyvän tuotantolaitokseen, koska ne ovat kiinteä osa biokaasua tuottavan laitoksen kokonaisuutta.

Pykälän 13 kohdassa hankkeella tarkoitettaisiin uusiutuvan energian tuotantolaitoshanketta.

Pykälän 14 kohdassa voimalaitoksen päivittämisellä tarkoitettaisiin RED II:n 2 artiklan toisen alakohdan 10 alakohdan mukaisesti uusiutuvaa energiaa tuottavien voimalaitosten uusimista, mukaan lukien laitosten tai toimintajärjestelmien ja laitteistojen korvaaminen kokonaan tai osittain kapasiteetin korvaamiseksi tai laitoksen tehokkuuden tai kapasiteetin lisäämiseksi. Olemassa olevan ainoastaan fossiilisia energialähteitä käyttävän voimalaitoksen päivittämisessä ei olisi kyse tässä kohdassa tarkoitettua voimalaitoksen päivittämisestä. Päivittämisen jälkeen voimalaitoksen tulee edelleen tuottaa uusiutuvaa energiaa.

Pykälän 15 kohdassa hakijalla tarkoitettaisiin sähköisessä yhteyspisteessä tai suoraan toimivaltaisen viranomaisen kanssa asioivaa hankekehittäjää, joka laittanut vireille 4 a §:ssä tarkoitetun lupamenettelyn tai muun hallinnollisen menettelyn.

Pykälän 16 kohdassa hankekehittäjällä tarkoitettaisiin luonnollista henkilöä tai oikeushenkilöä, joka valmistele uusiutuvan energian tuotantolaitoshankkeen toteuttamista.

4 §. *Lupamenettelyt ja muut hallinnolliset menettelyt.* Pykälässä säädettäisiin 5 §:n 3 momentin mukaiseen yhteispisteviranomaisen neuvontavelvollisuuteen kuuluvista lupamenettelyistä ja muista hallinnollisista menettelyistä.

Yhteispisteviranomaisen neuvontavelvollisuus kattaisi RED II:n 16 artiklan 1 kohdassa määritellyä soveltamisalaa laajemmin uusiutuvan energian tuotantolaitokseen liittyvät lupamenettelyt ja muut hallinnolliset menettelyt. Neuvontavelvollisuus sisältäisi siten myös maankäytön suunnitteluun (kaavoitus), kiinteän omaisuuden käyttöoikeuteen ja tuotantolaitoksen suunnitteluun liittyviä lupamenettelyitä ja muita hallinnollisia menettelyitä. Sähköisen yhteyspisteen kautta annettavasta neuvonnasta säädettäisiin erikseen 7 §:ssä.

Pykälän 1 momentin mukaan yhteispisteviranomaisen 5 §:n 3 momentin mukaisen neuvontavelvollisuuden piiriin kuuluvia lupamenettelyitä ja muita hallinnollisia menettelyitä olisivat vesilain mukainen johdon sijoittaminen toisen vesialueelle ja tutkimuslupa, luonnonsuojelulain mukainen Natura-arviointi, muinaismuistolain mukainen tutkimuslupa, maankäyttö- ja rakennuslain mukainen kaavoitus, suunnittelutarveratkaisu, yhdyskuntateknisten laitteiden sijoittaminen ja poikkeamispäätös, kiinteän omaisuuden ja erityisten oikeuksien lunastuksesta annetun lain mukainen lunastus- ja tutkimuslupa, Suomen talousvyöhykkeestä annetun lain mukainen hyödyntämisoikeus, sähkömarkkinalain mukainen kunnan suostumus, aluevalvontalain mukainen lupa merenpohjan tutkimiseen ja kartoittamiseen, ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain 3 luvun mukainen ympäristövaikutusten arviointimenettely sekä painelaitteen lain mukainen painelaitteen rekisteröinti.

Pykälän 2 momentin mukaan yhteispisteviranomaisen neuvontavelvollisuuden piiriin kuuluisi lisäksi pääesikunnan antama puolustusvoimien lausunto tuulivoimarakentamisen lopullisesta hyväksyttävyydestä.

4 a §. Pykälässä säädettäisiin 6 §:ssä säädettyyn sähköisen asiointiin sisältyvistä ja 7 §:ssä säädetyn neuvonnan piirissä olevista lupamenettelyistä ja muista hallinnollisista menettelyistä.

Pykälän mukaan sähköiseen asiointiin kuuluvat ja neuvonnan piirissä olevat lupamenettelyt ja muut hallinnolliset menettelyt olisivat ympäristönsuojelulain mukainen ympäristölupa ja toiminnan rekisteröinti, vesilain mukainen vesitalouslupa ja poikkeus vesiluontotyyppien suojelusta, luonnonsuojelulain mukainen poikkeus rauhoitussäännöksistä, poikkeus luontotyyppien ja eliölajien suojelusta sekä ilmoitus Natura-alueeseen vaikuttavasta toimenpiteestä, muinaismuistolain mukainen kajoamislupa, vaarallisten kemikaalien ja räjähteiden käsittelyn turvallisuudesta annetun lain mukainen käsittely- ja varastointilupa sekä käsittely- ja varastointi-ilmoitus, maakaasun käsittelyn turvallisuudesta annetun valtioneuvoston asetuksen mukainen rakentamislupa ja varastoinnin rakentamislupa ja ilmoitus, lannoitevalmistelun mukainen laitoshyväksyntä, sivutuoteasetuksen mukainen rekisteröinti ja hyväksyntä, ilmailulain mukainen lentoestelupa, maankäyttö- ja rakennuslain mukainen rakennuslupa, toimenpidelupa, purkamislupa ja -ilmoitus, Suomen talousvyöhykkeestä annetun lain mukainen suostumus rakentamiseen talousvyöhykkeellä, sähkömarkkinalain mukainen hankelupa suurjännitejohdon rakentamiseen ja voimalaitosten rakentamista ja käytöstä poistamista koskevat ilmoitukset, päästökauppalain mukainen päästölupa sekä tuulivoiman kompensatioalueista annetun lain mukainen ilmoitus tuulivoimalasta. Lisäksi pykälän mukaan MRL:n rakennusluvan yhteydessä käsiteltävä MRL:n 137 §:n mukainen suunnittelutarveasia tai 174 §:n mukainen vähäinen poikkeaminen sisällytettäisiin asiointiin sähköisen yhteyspisteen kautta niissä tapauksissa, kun suunnittelutarveasia ja vähäinen poikkeaminen käsitellään rakennusluvan yhteydessä. Erillisessä menettelyssä käsiteltävä suunnittelutarveasia tai poikkeaminen kuuluisivat ainoastaan yhteispisteviranomaisen

neuvontavelvollisuuteen. Painelaitelain mukainen painelaitteen rekisteröinti ei kuuluisi sähköiseen asiointiin, koska rekisteröintiä koskeva ilmoitus tehdään tarkastuslaitokselle eikä toimivaltaiselle viranomaiselle.

RED II:n 16 artiklan 1 kohdan mukaan luvan myöntämismenettely kattaa asiaankuuluvat hallinnolliset luvat, jotka koskevat laitosten ja niiden verkkoon liittämisen tarvittavien voimavarojen rakentamista ja käyttämistä ja niiden päivittämistä energian tuottamiseksi uusiutuvista lähteistä.

Sähköisen asioinnin soveltamisalaan kuuluviin lupamenettelyihin ja muihin hallinnollisiin menettelyihin sisällytettäisiin RED II:n 16 artiklan 1 kohdan mukaisesti uusiutuvan energian tuotantolaitoksen lupamenettelyt ja muut hallinnolliset hyväksymismenettelyt, jotka koskevat laitosten ja niiden verkkoon liittämisen tarvittavien voimavarojen rakentamista ja käyttämistä ja niiden päivittämistä energian tuottamiseksi uusiutuvista lähteistä. Lisäksi sähköisen asioinnin soveltamisalaan sisällytettäisiin tuotantolaitoksen rakentamiseen, päivittämiseen, verkkoon liittämiseen ja käyttämiseen liittyvät rekisteröinti- ja ilmoitusmenettelyt. Sähköisen yhteyspisteen kautta asiointiin sisällytettäisiin myös sivutuoteasetuksen ja lannoitevalmistelain mukainen laitoshyväksyntä sekä sivutuoteasetuksen mukainen rekisteröinti. Kyseiset laitoshyväksynnit ja rekisteröinnit liittyvät biokaasua tuottavan laitoksen mädätteen käsittelyyn ja jatkojalostukseen ja täten kiinteästi biokaasun tuotantoon.

4 b §. Pykälässä säädettäisiin 8 §:ssä säädettyjen määräaikojen soveltamisalaan kuuluvista lupamenettelyistä ja muista hallinnollisista hyväksymismenettelyistä.

Pykälän mukaan määräaikojen soveltamisen piiriin kuuluvat lupamenettelyt ja muut hallinnolliset hyväksymismenettelyt olisivat ympäristönsuojelulain mukainen ympäristölupa, vesilain mukainen vesitalouslupa ja poikkeus vesiluontotyyppiin suojelusta, luonnonsuojelulain mukainen poikkeus luontotyyppiin suojelusta, muinaismuistolain mukainen kajoamislupa, vaarallisten kemikaalien ja räjähteiden käsittelyn turvallisuudesta annetun lain mukainen käsittely- ja varastointilupa sekä käsittely- ja varastointi-ilmoitus, maakaasun käsittelyn turvallisuudesta annetun valtioneuvoston asetuksen mukainen rakentamislupa ja varastoinnin rakentamislupa, ilmailulain mukainen lentoestelupa, MRL:n mukainen rakennuslupa, toimenpidelupa ja purkamislupa, Suomen talousvyöhykkeestä annetun lain mukainen suostumus rakentamiseen talousvyöhykkeellä ja sähkömarkkinalain mukainen hankelupa suurjännitejohdon rakentamiseen. Lisäksi pykälän mukaan MRL:n rakennusluvan yhteydessä käsiteltävä MRL:n 137 §:n mukainen suunnittelutarveasia tai 174 §:n mukainen vähäinen poikkeaminen sisällytettäisiin määräaikojen soveltamisalaan niissä tapauksissa, kun suunnittelutarveasia ja vähäinen poikkeaminen käsitellään rakennusluvan yhteydessä. Erillisessä menettelyssä käsiteltävään suunnittelutarveasiaan tai poikkeamiseen ei sovellettaisi määräaikoja.

Määräaikojen soveltamisala olisi RED II:n 16 artiklan mukainen, sillä se kattaisi kaikki toimivaltaisten viranomaisten asiaankuuluvat lupamenettelyt ja muut hallinnolliset hyväksymismenettelyt, jotka koskevat voimalaitosten ja niiden verkkoon liittämisen tarvittavien voimavarojen rakentamista ja käyttämistä ja niiden päivittämistä energian tuottamiseksi uusiutuvista lähteistä.

5 §. Yhteyspisteviranomainen. Pykälässä säädettäisiin yhteyspisteviranomaisesta ja tämän tehtävistä. Lailla ei olisi vaikutusta toimivaltaisten viranomaisten lain 2 §:ssä mainituissa säädöksissä säädettyihin toimivaltoihin eikä siten viranomaisten väliseen tehtävän jakoon lupamenettelyissä ja muissa hallinnollisissa menettelyissä.

Pykälän 1 momentin mukaan [valmistelun myöhemmässä vaiheessa määriteltävä alueellinen] N.N Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus toimisi yhteyspisteviranomaisena. Yhteyspistevi-

ranomaisen nimeämisen johdosta ei tehtäisi sisällöllisiä muutoksia 2 §:n 2 momentissa mainituissa säädöksissä säädettyihin viranomaisten toimivaltoihin, vaan viranomaisten päätöksentekotoimivallat säilytettäisiin nykyisellään.

RED II:n 16 artiklan 1 kohdassa edellytetty yhteyspisteen nimeäminen toteutettaisiin siten kansallisesti paitsi sähköisellä yhteyspisteellä nimeämällä yhteyspisteviranomainen, joka hoitaisi sille tässä laissa säädettävät tehtävät.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin yhteyspisteviranomaisen velvollisuudesta huolehtia 7 §:ssä säädetystä sähköisen yhteyspisteen kautta annettavasta hakijan neuvonnasta yhteistyössä toimivaltaisten viranomaisten kanssa.

Pykälän 3 momentin mukaan yhteyspisteviranomaisen olisi lisäksi annettava neuvontaa hankekehittäjän pyynnöstä 4 ja 4 a §:ssä mainittuihin menettelyihin liittyvissä menettelyllisissä kysymyksissä. Yhteyspisteviranomainen voisi antaa tässä momentissa tarkoitettua neuvontaa puhelimitse, sähköpostitse tai sähköisesti (sähköisen yhteyspisteen kautta). Yhteyspisteviranomaisen neuvontavelvollisuuden myötä hankekehittäjä voisi saada neuvontaa soveltamisalaaan sisältyvissä lupamenettelyissä ja muissa hallinnollisissa menettelyissä keskitetysti. Momentin nojalla annettava neuvonta olisi ennen kaikkea menettelyneuvontaa. Menettelylliseen neuvontavelvollisuuteen kuuluu hallintolain hallituksen esityksen (HE 72/2002 vp) yksityiskohtaisten perusteluiden mukaan esimerkiksi neuvojen antaminen siitä, miten asia pannaan vireille ja mitä asiakirjoja tulee esittää asian vireillepanemiseksi sekä tietojen antaminen esimerkiksi käsittelytavasta ja -vaiheista. Menettelyneuvonnassa viranomaisen on huolehdittava siitä, että asiakkaalla on selkeä käsitys menettelyllisten oikeuksiensa käyttämisestä ja lisäksi olisi pyrittävä oikaisemaan asiakkaan mahdolliset väärinkäsitykset menettelyllisistä kysymyksistä.

6.1.2 2 luku. Sähköinen asiointi ja neuvonta

6 §. Sähköinen asiointi. Pykälässä säädettäisiin hakijan mahdollisuudesta hoitaa lupamenettelyihin ja muihin hallinnollisiin menettelyihin liittyvä asiointi sähköisen yhteyspisteen kautta.

Pykälän 1 momentin mukaan hakija voisi hoitaa lupamenettelyihin ja muihin hallinnollisiin menettelyihin liittyvän asioinnin sähköisen yhteyspisteen kautta, jos uusiutuvan energian tuotantolaitoksen rakentaminen, päivittäminen, verkkoon liittäminen ja käyttäminen edellyttäisivät 4 a §:ssä tarkoitettua lupamenettelyä tai muuta hallinnollista menettelyä. Sähköinen asiointi olisi vapaaehtoista eli hakija päättäisi itse, asioiko sähköisen yhteyspisteen kautta, ja hakija voisi edelleen halutessaan hoitaa lupamenettelyihin ja muihin hallinnollisiin menettelyihin liittyvän asioinnin suoraan toimivaltaisen viranomaisen kanssa.

RED II:n 16 artiklan 2 kohdan mukaan yhteyspisteen on ohjattava hakija hallinnollisen luvan hakemismenettelyn läpi avoimella tavalla siihen saakka, kun vastuuviranomaiset tekevät yhden tai useamman päätöksen menettelyn päätteeksi, annettava hakijalle kaikki tarvittavat tiedot ja tarvittaessa otettava menettelyyn mukaan muita hallintoviranomaisia. Hakijoiden on voitava toimittaa asiaankuuluvat asiakirjat myös digitaalisessa muodossa. RED II:n 16 artiklan edellyttämät yhteyspisteen toiminnallisuudet toteutettaisiin kansallisesti sähköisellä yhteyspisteellä ja sen kautta annettavalla neuvonnalla, josta huolehtisi yhteyspisteviranomainen yhteistyössä toimivaltaisten viranomaisten kanssa.

RED II:n kansallisessa toimeenpanossa asiointiin sähköisen yhteyspisteen kautta sisällytettäisiin RED II:n mukaisten lupamenettelyiden ja muiden hallinnollisten hyväksymismenettelyiden lisäksi myös tuotantolaitoksen rakentamiseen, päivittämiseen, verkkoon liittämiseen ja käyttämiseen liittyvät rekisteröinti- ja ilmoitusmenettelyt sekä biokaasun tuotantoon kiinteästi liittyvät sivutuoteasetuksen ja lannoitevalmistelain mukaiset laitoshyväksynnät sekä sivutuoteasetuksen

mukainen rekisteröinti kansallisena sääntelyn soveltamisalan laajentamisena. Näin mahdollistetaan hankekehittäjälle neuvonnan saanti ja asiointi keskitetysti sähköisen yhteyspisteen kautta laajasti tuotantolaitoksen rakentamiseen, päivitykseen, verkkoon liittämiseen ja käyttämiseen liittyvissä lupamenettelyissä ja muissa hallinnollisissa menettelyissä. Asioinnissa sähköisen yhteyspisteen kautta ei olisi kyse lupamenettelyiden ja muiden hallinnollisten menettelyiden yhteensovittamisesta tai muusta menettelyllisestä yhdistämisestä, kuten eräiden ympäristöllisten lupamenettelyiden yhteensovittamisesta annetussa laissa (764/2019), eikä sähköisen yhteyspisteen kautta asioinnin seurauksena annettaisi erillistä päätöstä, vaan tuotantolaitosta koskevissa lupamenettelyissä ja muissa hallinnollisissa menettelyissä päätöksen antaisi edelleen kukin toimivaltainen viranomainen.

Pykälän 2 momentin mukaan asiointi sähköisen yhteyspisteen kautta käsittäisi hakemusten ja ilmoitusten jättämisen ja muun lupamenettelyihin liittyvän asioinnin yhteyspisteen, toimivaltaisen viranomaisen ja hakijan välillä aina päätöksen antamiseen asti. Päätöksen tiedoksiantoon sovelletaan, mitä hallintolaissa säädetään. Hakija voisi toimittaa asiaankuuluvat asiakirjat sekä esittää hakemukseensa liittyviä kysymyksiä sähköisen yhteyspisteen kautta toimivaltaiselle viranomaiselle.

Pykälän 3 momentin mukaan lupamenettelyn ja muun hallinnollisen menettelyn vireillepanosta ja hakemuksen tai muun vastaavan vireillepanoasiakirjan sisällöstä, kuten toimivaltaisesta viranomaisesta ja hakemusten sisältövaatimuksista säädettäisiin kyseistä menettelyä koskevassa säädöksessä. Nämä säännökset säilyisivät ennallaan.

Pykälän 4 momentin mukaan sähköisen yhteyspisteen kautta käsiteltävissä lupamenettelyissä ja muissa hallinnollisissa menettelyissä toimivaltaiset viranomaiset hoitaisivat menettelyyn liittyvän yhteydenpidon hakijan kanssa sähköisen yhteyspisteen kautta. Kyseisellä velvoitteella täytettäisiin RED II 16 artiklan 1 kohdan säännös siitä, ettei hakijan tarvitse koko prosessin aikana olla yhteydessä useampaan kuin yhteen yhteyspisteeseen.

Pykälän 5 momentissa säädettäisiin asetuksenantovaltuudesta.

7 §. Neuvonta. Lakiin ehdotetaan erillistä pykälää sähköisen yhteyspisteen kautta hakijalle tarjottavasta neuvonnasta.

Sähköisen yhteyspisteen kautta annettavalla neuvonnalla toteutettaisiin RED II:n 16 artiklan 1 kohdan mukainen vaatimus siitä, että yhteyspisteen on annettava hakijan pyynnöstä neuvoja ja apua koko hallinnollisen luvan hakemis- ja myöntämismenettelyn ajan. Artiklassa tarkoitettu neuvonta tarkoittaa hallintolain (434/2003) 8 §:n 1 momentissa tarkoitettua neuvontaa.

Pykälän mukaan hakijalle tulisi antaa tämän pyynnöstä hallintolain 8 §:n 1 momentissa tarkoitettua neuvontaa sähköisen yhteyspisteen kautta 4 a §:ssä mainituista lupamenettelyistä ja muista hallinnollisista menettelyistä. 5 §:n 2 momentin mukaisesti yhteyspisteviranomainen huolehtisi sähköisen yhteyspisteen kautta annettavasta hakijan neuvonnasta yhteistyössä toimivaltaiten viranomaisten kanssa.

Hallintolain 8 §:n 1 momentin mukaan viranomaisen on toimivaltansa rajoissa annettava asiakkailleen tarpeen mukaan hallintoasian hoitamiseen liittyvää neuvontaa sekä vastattava asiointia koskeviin kysymyksiin ja tiedusteluihin. Neuvonta on maksutonta. Hallintolain hallituksen esityksen (HE 72/2002) 8 §:ä koskevien yksityiskohtaisten perustelujen mukaan neuvonnan sisältö voi kohdistua menettelyllisiin kysymyksiin, kuten siihen, miten asia pannaan vireille ja miten siinä on meneteltävä. Neuvonnan sisältö voi kohdistua myös asian sisältöön, kuten asiaan liittyviin muodollisiin vaatimuksiin, viranomaisen noudattamiin käytäntöihin ja vakiintuneisiin tulkintalinjoihin. Neuvoja voidaan myös antaa käsittelyyn liittyvistä seikoista, kuten mahdollisuudesta täydentää asiakirjoja sekä mahdollisuudesta hakea muutosta päätökseen. Ehdotetussa

laissa olisi tarpeen säätää neuvonnasta hallintolain 8 §:ä tarkemmin, koska neuvonnan kohteena olisi mahdollisesti usean toimivaltaisen viranomaisen lupia vaativa hankekokonaisuus.

Hakija voisi saada sähköisen yhteyspisteen kautta kaiken tarvitsemansa neuvonnan soveltamisalaan kuuluvien lupamenettelyiden ja muiden hallinnollisten menettelyiden osalta. Yhteyspisteviranomaisen vastuulla olisi, että neuvontapyynnöt otettaisiin käsittelyyn joko yhteyspisteviranomaisessa tai välitettäisiin toimivaltaiselle viranomaiselle. Neuvontaa sähköisen yhteyspisteen kautta antaisivat siten paitsi yhteyspisteviranomainen myös toimivaltaiset viranomaiset. Käytännössä siten esimerkiksi tulkinnanvaraisten kysymysten osalta neuvonnasta vastaisivat edelleen toimivaltaiset viranomaiset.

6.1.3 3 luku. Määräajat

8 §. *Voimalaitoksen lupamenettelyiden ja muiden hallinnollisten hyväksymismenettelyiden määräajat.* Pykälässä säädettäisiin uusiutuvan energian voimalaitoshankkeiden lupamenettelyille ja muille hallinnollisille hyväksymismenettelyille asetettavista määräajoista. Määräajat koskisivat siten RED II:n 16 artiklan 4-6 kohtien mukaisesti sähköä tuottavia laitoksia.

Määräaikojen soveltamisala olisi lupamenettelyjen osalta RED II:n 16 artiklan mukainen, sillä se kattaisi kaikki toimivaltaisten viranomaisten asiaankuuluvat lupamenettelyt ja muut hallinnolliset hyväksymismenettelyt, jotka koskevat laitosten ja niiden verkkoon liittämisen tarvitavien voimavarojen rakentamista ja käyttämistä ja niiden päivittämistä energian tuottamiseksi uusiutuvista lähteistä.

Pykälän 1 momentin mukaan voimalaitoksen rakentamisen, verkkoon liittämisen ja käyttämisen edellytyksenä olevien 4 b §:ssä mainittujen lupamenettelyiden ja muiden hallinnollisten hyväksymismenettelyiden kesto yhteensä ei saisi ylittää kahta vuotta. Kahden vuoden määräaika koskisi kaikkien voimalaitoksen rakentamisen, verkkoon liittämisen ja käyttämisen edellytyksenä olevien lupamenettelyiden ja muiden hallinnollisten hyväksymismenettelyiden kokonaiskestoja. Siten jos voimalaitos vaatisi useamman 4 b §:ssä mainitun menettelyn, ei vaadittuihin lupamenettelyihin ja muihin hallinnollisiin hyväksymismenettelyihin käytetty aika saisi ylittää kahta vuotta.

Pykälän 2 ja 3 momenteissa säädettäisiin poikkeuksista 1 momentissa säädettyyn määräaikaan. 2 momentin mukaan, jos kyse olisi voimalaitoksesta, jonka sähköntuotantokapasiteetti on alle 150 kilowattia, lupamenettelyiden ja muiden hallinnollisten hyväksymismenettelyiden kesto yhteensä ei saisi ylittää yhtä vuotta. 3 momentin mukaan vastaavasti voimalaitoksen päivittämistä koskevien 4 b §:ssä mainittujen lupamenettelyiden ja hallinnollisten hyväksymismenettelyiden kesto yhteensä ei saisi ylittää yhtä vuotta. Myös 2 ja 3 momenttien mukaiset määräajat koskisivat kaikkien voimalaitoksen rakentamisen, päivittämisen, verkkoon liittämisen ja käyttämisen edellytyksenä olevien lupamenettelyiden ja muiden hallinnollisten hyväksymismenettelyiden kokonaiskestoja.

Pykälän 4 momentin mukaan toimivaltaisten viranomaisten olisi käsiteltävä 4 b §:ssä mainitut menettelyt 1-3 momentissa säädettyjen määräaikojen puitteissa. Jos voimalaitoksen rakentamisen, päivittämisen, verkkoon liittämisen ja käyttämisen edellytyksenä olisi useampi 4 b §:ssä mainittu lupamenettely tai muu hallinnollinen hyväksymismenettely olisi toimivaltaisten viranomaisten huolehdittava määräaikojen noudattamisesta yhteistyössä ja tarvittaessa keskenään sovittava käsittelyajoista. Käytännössä toimivaltaisten viranomaisten tulisi mahdollisesti keskenään koordinoida yhteyspisteviranomaisen avustuksella eri lupamenettelyiden tai muiden hallinnollisten hyväksymismenettelyiden käsittelyaikoja ja sopia eri menettelyille varattavista käsittelyajoista tarvittaessa.

Valtioneuvoston asetuksella voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä toimivaltaisten viranomais-ten välisestä menettelystä, kun voimalaitoksen rakentamisen, päivittämisen, verkkoon liittämisen ja käyttämisen edellytyksenä olisi useampi määräaikojen soveltamisalaan kuuluva lupamenettely tai muu hallinnollinen hyväksymismenettely.

9 §. Määräajan laskeminen. Pykälässä säädettäisiin määräajan laskemisen säännöistä.

Pykälän 1 momentin mukaan 9 §:ssä säädettyihin määräaikoihin sisältyisi kaikki lupamenettelyn ja muun hallinnollisen hyväksymismenettelyn vaiheet vireillepanosta päätöksen tiedoksiantoon. Määräaikoihin laskettaisiin siten mukaan myös hakemuksen täydennysajat ja lakisääteiset kuulemiset. Määräajan pidentämisestä ja keskeyttämisestä säädettäisiin erikseen 11 §:ssä.

Pykälän 2 momentin mukaan määräajan laskeminen alkaisi ensimmäisen voimalaitoksen rakentamisen, päivittämisen, verkkoon liittämisen ja käyttämisen edellytyksenä olevan 4 b §:ssä mainitun menettelyn vireillepanosta. Menettelyn vireillepanosta säädetään 2 §:n 2 momentissa mainituissa säädöksissä. Toimivaltainen viranomainen arvioisi siten menettelyä koskevan säädöksen perusteella, milloin asia olisi tullut vireille. Määräaikasääntelyn tavoitteiden mukaista ei kuitenkaan olisi, jos hakija panisi vireille menettelyn täysin puutteellisella hakemuksella. Hakijan ei edellytettäisi panevan vireille kaikkia menettelyitä samaan aikaan.

Pykälän 3 momentin mukaan määräajan laskeminen päättyisi viimeiseen voimalaitoksen rakentamisen, päivittämisen, verkkoon liittämisen ja käyttämisen edellytyksenä olevan 4 b §:ssä mainitun menettelyn päätöksen tiedoksiantoon.

Pykälän 4 momentin mukaan määräaikaan ei laskettaisi mukaan aikaa, jona hakijalla ei ole vireillä 4 b §:ssä mainittuja menettelyjä. Määräajan laskemisen ulkopuolelle jätettävästä ajasta olisi tarpeen säätää erikseen, sillä RED II:n 16 artiklassa ei säännellä uusiutuvan voimalaitoshankkeiden kehittämiseen ja valmisteluun kulunutta aikaa, vaan nimenomaan voimalaitosten lupamenettelyjen kestoja.

Pykälän 5 momentissa säädettäisiin asetuksenantovaltuudesta. Valtioneuvoston asetuksella voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä määräajan laskemisesta.

10 §. Määräaikojen seuranta. Pykälässä säädettäisiin yhteyspisteviranomaisen velvollisuudesta määräaikojen seurantaan ja toimivaltaisten viranomaisten velvollisuuksista määräajan seurannan osalta.

Pykälän 1 momentin mukaan yhteyspisteviranomaisen olisi seurattava 8 §:ssä säädettyjä lupamenettelyiden ja muiden hallinnollisten hyväksymismenettelyiden määräaikoja ja seurattava niiden toteutumista. Seurantatehtävässä olisi mahdollista hyödyntää sähköisen yhteyspisteen toiminnallisuuksia. Seuranta koskisi kuitenkin kaikkia uusiutuvan energian voimalaitoshankkeiden menettelyitä riippumatta siitä, asioisiko hakija sähköisen yhteyspisteen kautta vai suoraan toimivaltaisen viranomaisen kanssa. Yhteyspisteellä olisi 15 §:n nojalla tiedonsaantioikeudet suhteessa 2 §:n 2 momentissa mainittujen säädösten mukaisesti toimivaltaisiin viranomaisiin seurannan ja valvonnan mahdollistamiseksi. 1 momentin mukaan yhteyspisteviranomaisen olisi avustettava toimivaltaisia viranomaisia 8 §:n 4 momentin mukaisessa tilanteessa tarvittaessa sopimaan käsittelyajoista.

Toimivaltaisille viranomaisille on lisäksi tarpeen säätää velvollisuuksista suhteessa määräaikojen seurantaan, jotta yhteyspisteviranomaisen on käytännössä mahdollista suoriutua 1 momentissa säädetyistä seurantatehtävistä.

Pykälän 2 momentin mukaan, jos hakija asioisi sähköisen yhteyspisteen kautta, olisi toimivaltaisen viranomaisen huolehdittava, että sähköisessä yhteyspisteessä on ajantasaiset tiedot 4 b

§:ssä mainitun lupamenettelyn tai muun hallinnollisen hyväksymismenettelyn käsittelyvaiheesta.

Pykälän 3 momentin mukaan toimivaltaisen viranomaisen olisi ilmoitettava viipymättä 3 §:n 11 kohdan mukaisen voimallisuuden 4 b §:ssä mainitun lupamenettelyn tai muun hallinnollisen hyväksymismenettelyn vireilletulosta ja päätöksen antamisesta yhteyspisteviranomaiselle, jos hakija ei asioisi kyseisen menettelyn osalta sähköisen yhteyspisteen kautta.

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin asetuksenantovaltuudesta. Valtioneuvoston asetuksella voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä toimivaltaisten viranomaisten ilmoitusvelvollisuuden sisällöstä, kuten tiedoista, jota tulisi ilmoittaa.

11 §. Määräajan pidentäminen ja määräajan laskemisen keskeyttäminen. Pykälässä säädettäisiin lupamenettelyn ja muun hallinnollisen menettelyn määräajan pidentämisestä ja keskeyttämisestä.

RED II:n 16 artiklan 7 kohdan mukaan RED II:n 16 artiklassa vahvistettujen määräaikojen soveltaminen ei vaikuta voimassa olevan unionin ympäristölainsäädännön mukaisiin velvoitteisiin, kanteiden nostamiseen, muutoksenhakuun ja muihin menettelyihin tuomioistuimissa ja vaihtoehtoisii riitojenratkaisumekanismeihin, mukaan lukien valitusmenettelyt sekä menettelyt ja muutoksenhaku tuomioistuinten ulkopuolella, ja niitä voidaan jatkaa enintään tällaisten menettelyjen keston verran. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin määräaikojen pidentämisestä RED II:n 16 artiklan 7 kohdan mukaisilla perusteilla.

Euroopan unionin ympäristölainsäädännön mukaisiksi velvoitteiksi katsotaan RED II:n soveltamisalan mukaiset lupamenettelyt ja muut hallinnolliset hyväksymismenettelyt, joilla varmistetaan Euroopan unionin voimassa olevan ympäristölainsäädännön mukaisten velvoitteiden täyttäminen tai menettelyt, jotka muuten perustuvat Euroopan unionin ympäristölainsäädäntöön.

Luonnonsuojelulain 48 §:n 2 momentin mukaan Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus voi myöntää luvan poiketa 39, 42 ja 47 §:ssä säädetyistä rauhoitussäännöksistä, jos lajin suojelutaso säilyy suotuisana. Saman lain 39 §:ssä säädetään eläinlajien rauhoituksesta, 42 §:ssä kasvilajien rauhoituksesta ja 47 §:ssä lajien esiintymispaikkojen suojelusta. Osa luonnonsuojelulain rauhoitussäännöksistä perustuu ainoastaan kansalliseen oikeuteen, esimerkiksi kaikki Suomessa rauhoitetut lajit eivät ole Euroopan unionin sääntelyssä rauhoitettuja. Edellä mainituissa luonnonsuojelulain 39 §:ssä ja 42 §:ssä kuitenkin säännellään rauhoitettuja lajeja koskevista kielloista yhtenevästi luontodirektiivin kanssa. Lisäksi 48 §:n 2 momentissa mainittu ”suotuisa suojelutaso” on luontodirektiivin keskeisiä käsitteitä. Luonnonsuojelulain 48 §:n 2 momentilla varmistetaan, että luontodirektiivin edellyttämää suotuisaa suojelutasoa noudatetaan myös myönnettäessä poikkeuksia rauhoitussäännöksistä. Luonnonsuojelulain 48 §:n 2 momentin menettelyllä varmistetaan siten Euroopan unionin voimassa olevan ympäristölainsäädännön mukaisen velvoitteen täyttäminen.

Luonnonsuojelulain 49 §:n 3 momentin mukaan Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus voi yksittäistapauksessa myöntää luvan poiketa 1 momentin kiellosta sekä 2 momentissa tarkoitettujen eläin- ja kasvilajien osalta 39 §:n, 42 §:n 2 momentin sekä 47 §:n 2 ja 5 momentin kielloista luontodirektiivin artiklassa 16 (1) mainituilla perusteilla. Vastaavasti lintudirektiivin artiklassa 1 tarkoitettujen lintujen osalta voidaan myöntää poikkeus lintudirektiivin artiklassa 9 mainituilla perusteilla. Saman pykälän 4 momentin mukaan Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus voi yksittäistapauksessa myöntää poikkeuksen 2 momentin kiellosta luontodirektiivin artiklassa 16 (1) mainituilla perusteilla. Vastaavasti lintudirektiivin artiklassa 1 tarkoitettujen lintujen osalta voidaan myöntää poikkeus lintudirektiivin artiklassa 9 mainituilla perusteilla. Kyseiset poikkeamismahdollisuudet perustuvat suoraan luontodirektiivissä ja lintudirektiivissä säädettyyn ja

siten ne menettelyinä varmistavat Euroopan unionin voimassa olevan ympäristölainsäädännön mukaisen velvoitteen täyttämisen.

Päästökauppalaain 8 §:n mukainen päästölupa perustuu päästökauppadirektiiviin.

Pykälän 1 momentin mukaan 8 §:ssä säädettyä määräaika pidennettäisiin vastaavalla ajalla, joka kuuluu erikseen momentissa määriteltyihin menettelyihin. Näitä menettelyitä olisivat luonnonsuojelulain 48 §:n 2 momentin sekä 49 §:n 3 momentin ja 4 momentin mukaiset luvat poikkeamiseen sekä päästökauppalaain 8 §:n mukainen päästölupa. Lisäksi määräaika pidennettäisiin 4 b §:ssä mainittujen menettelyiden muutoksenhakuun liittyvien menettelyiden keston verran.

Pykälän 2 momentin mukaan edellytyksenä määräajan pidentämiselle olisi kuitenkin, että hakijalla ei olisi samaan aikaan vireillä muita 4 b §:ssä mainittuja määräaikojen soveltamisalaan kuuluvia lupamenettelyitä tai muita hallinnollisia hyväksymismenettelyitä. Edellä mainitun 4 b §:ssä mainitun määräaikojen soveltamisalaan kuuluvan lupamenettelyn tai muun hallinnollisen hyväksymismenettelyn vireilläolo ei kuitenkaan olisi este määräajan pidentämiselle, jos sen käsittely tai ratkaiseminen olisi riippuvainen edellä 1 momentissa mainitun menettelyn lopputuloksesta. Käytännössä siis, jos hakija olisi saattanut vireille 4 b:ssä mainitun lupamenettelyn tai muun hallinnollisen hyväksymismenettelyn ja kyseisen menettelyn lopputulos olisi riippuvuussuhteessa edellä 1 momentissa määritellyn menettelyn tai muutoksenhakumenettelyn lopputuloksesta, ei kyseisen menettelyn vireilläoloa huomioitaisi määräajassa ennen edellä 1 momentissa mainitun menettelyn päättymistä.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin harkinnanvaraisesta määräajan pidentämisestä. 3 momentin mukaan yhteyspisteviranomainen voisi pidentää 8 §:n mukaista määräaika, kun se on poikkeuksellisten olosuhteiden vuoksi asianmukaisesti perusteltua. Määräaika voisi pidentää enintään yhdellä vuodella. Määräajan pidentämistä arvioitaisiin tapauskohtaisesti.

RED II:n 16 artiklan 6 kohdan 2 alakohdan mukaan voimalaitoksen päivittämisen osalta yhden vuoden määräaika voidaan jatkaa yhdellä vuodella, kun se on poikkeuksellisten olosuhteiden perusteella asianmukaisesti perusteltua, kuten ensisijaisten turvallisuusyiden perusteella silloin, kun voimalaitoksen päivittämishanke vaikuttaa merkittävästi verkkoon tai laitoksen alkuperäiseen kapasiteettiin, kokoon tai toimintaan. Muiden määräaikojen osalta poikkeuksellista olosuhteista ei ole annettu esimerkkejä direktiivissä. Poikkeuksellisesta olosuhteesta voisi olla kyse esimerkiksi silloin kuin kysymys on suuresta hankkeesta tai uuden tyyppisestä hankkeesta, jonka lupamenettelykokonaisuus on poikkeuksellisen laaja tai tulkinnanvarainen ja työläs esimerkiksi selvitystarpeen näkökulmasta. Poikkeuksellisesta olosuhteesta voisi olla kyse myös silloin, jos hankkeen lupamenettelyihin ja muihin hallinnollisiin menettelyihin liittyvien selvityksien tekemisen tulisi ajoittua tiettyyn vuodenaikaan kuten esimerkiksi linnust selvitykset tuulivoimahankkeissa. Momentissa tarkoitetuista poikkeuksellisista olosuhteista voisi olla myös kyse silloin, kun hanke vaatii luonnonsuojelulain 31 §:n mukaisen poikkeuksen luontotyyppien suojelusta, sillä kyseisen poikkeuksen myöntäminen vaatii pääsääntöisesti laajoja selvityksiä kestävä ratkaisun löytämiseksi. Lisäksi poikkeuksellisesta olosuhteesta voisi olla kyse tilanteessa, jossa hanke muuttuu olennaisesti lupamenettelyn tai hallinnollisen hyväksymismenettelyn ollessa vireillä. Poikkeuksellisten olosuhteiden määrittämisen osalta pykälän 5 momentissa säädetään asetuksenantovaltuudesta.

Pykälän 4 momentin mukaan yhteyspisteviranomaisen olisi päätettävä, että määräajan laskeminen keskeytetään, jos hakija tekee asiaa koskevan hakemuksen. Hakijalle on haluttu turvata määräajan laskennan keskeyttämismahdollisuus, jotta se voisi välttää määräajasta johtuvaa painetta viedä hanketta eteenpäin esimerkiksi ilman riittäviä selvityksiä ja edetä hankkeen kehittämisen ja valmistelun osalta tarkoituksenmukaisesti. Määräajan laskemisen keskeyttäminen olisi

väliaikainen toimenpide, eli sitä haettaisiin määräajaksi. Käytännössä määräajan laskeminen jatkuisi samasta kohdasta, mihin se olisi keskeytetty, kun keskeytys päättyisi.

Pykälän 5 momentin mukaan valtioneuvoston asetuksella voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä määräajan pidentämiseen ja keskeyttämiseen liittyvästä menettelystä ja poikkeuksellisista olosuhteista.

12 §. Määräajan laskemisen raukeaminen. Pykälässä säädettäisiin määräajan laskemisen raukeamisen perusteista.

Pykälän 1 momentin mukaan yhteyspisteviranomainen voisi päättää, että 8 §:ssä säädetyn määräajan laskeminen raukeaa, jos 4 b §:ssä mainittu lupamenettely tai muu hallinnollinen hyväksymismenettely olisi ollut keskeytyneenä hakijasta riippuvasta syystä vähintään yhden vuoden. Raukeamisen perusteena olevan keskeytyksen ei tarvitsisi olla yhtäjaksoinen, vaan se voisi myös koostua useasta hakijasta johtuvasta keskeytyksestä ja keskeytykset olisivat voineet kohdistua eri lupamenettelyihin tai muihin hallinnollisiin hyväksymismenettelyihin tai molempiin. Lupamenettelyn tai hallinnollisen hyväksymismenettelyn katsottaisiin olleen keskeytyneenä hakijasta riippuvasta syystä esimerkiksi silloin, kun tämä ei suorittaisi menettelyn etenemisen kannalta olennaisia toimenpiteitä, kuten täydentäisi hakemustaan. Käytännössä määräajan laskemisen raukeamisperusteiden soveltaminen vaatisi merkittävää passiivisuutta hakijalta.

Yhteyspisteviranomaisen olisi ennen päätöksen antamista kuultava hakijaa ja toimivaltaista viranomaisista. Kuulemiseen sovelletaan, mitä hallintolaissa säädetään. Määräajan laskemisen raukeamista koskevan päätöksen tiedoksiantoon sovelletaan samoin, mitä hallintolaissa säädetään.

Jos yhteyspisteviranomainen päättää määräajan laskemisen raukeamisesta, lakkaisi määräajan laskeminen päätöksessä määrätyn mukaisesti. Jos hakija aktivoituisi saman hankkeen osalta määräajan laskemisen raukeamisen jälkeen, aloitettaisiin määräajan laskeminen uudestaan alusta.

Pykälän 2 momentin mukaan yhteyspisteviranomaisen olisi päätettävä, että määräajan laskenta raukeaa, jos hakija tekisi asiaa koskevan hakemuksen. 8 §:n 4 momentin mukaan toimivaltaisella viranomaisella olisi velvollisuus käsitellä määräaikojen soveltamisalaa sisältävät lupamenettelyt ja muut hallinnolliset hyväksymismenettelyt säädetyissä määräajoissa ja joissain tapauksissa se saattaisi vaatia esimerkiksi menettelyn päättämistä hakijan kannalta epäsuotuisasti, esimerkiksi joltain osin puutteellisen hakemuksen perusteella kielteiseen päätökseen. Määräaikojen noudattaminen ei siten aina välttämättä johtaisi hakijan kannalta toivottuun lopputulokseen. Edellä kuvatun kaltaisten tilanteiden välttämiseksi, hakijalle säädettäisiin mahdollisuus hakea määräajan laskemisen raukeamista.

6.1.4 4 luku. Menettelykäsikirja

13 §. Laatiminen, julkaiseminen ja päivittäminen. Menettelykäsikirjan laatimisen, julkaisemisen ja päivittämisen koordinointi kuuluisi yhteyspisteviranomaisen vastuulle. Yhteyspisteviranomaisen tulisi huolehtia menettelykäsikirjan säännöllisestä päivittämisestä siten, että se on ajan tasalla. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin lisäksi, että toimivaltaisten viranomaisten olisi avustettava yhteyspisteviranomaista menettelykäsikirjan laadinnassa ja päivittämisessä siltä osin kuin luvat ja muut hallinnolliset menettelyt kuuluvat toimivaltaisen viranomaisen tehtävänkuvaan. Toimivaltaisten viranomaisten tehtävänkuvaan kuuluvat luvat ja muut hallinnolliset menettelyt olisi määritelty 4, 4 a ja 4 b §:ssä mainituissa säädöksissä. 2 momentin mukaisesti menettelykäsikirja julkaistaisiin yhteyspisteviranomaisen verkkosivuilla, jossa se olisi kaikkien uusiutuvan energian hankekehittäjien saatavilla.

3 momentissa säädettäisiin menettelykäsikirjan laatimista, julkaisemista ja päivittämistä koskevista asetustenantovaltuudesta. Asetuksessa voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä esimerkiksi menettelystä, jota sovellettaisiin menettelykäsikirjan laadinnassa.

14 §. Menettelykäsikirjan sisältö. Pykälässä säädettäisiin menettelykäsikirjan sisällöstä.

RED II:n 16 artiklan 3 kohdan mukaan yhteyspisteen on asetettava uusiutuvan energian tuottamiseen liittyvien hankkeiden kehittäjien saataville menettelykäsikirja ja tarjottava myös internetissä nämä tiedot, joissa käsitellään erikseen myös pienen mittakaavan hankkeita ja itse tuotettua uusiutuvaa energiaa käyttävien kuluttajien hankkeita. Internetissä olevissa tiedoissa on myös ilmoitettava hakijan hakemuksen kannalta oikea yhteyspiste.

Pykälän 1 momentin mukaan menettelykäsikirja sisältäisi kokonaisvaltaisesti ohjeistusta kaikille hankekehittäjille uusiutuvan energian tuotantolaitoksien lupamenettelyistä ja muista hallinnollisista menettelyistä.

Menettelykäsikirjassa olisi siten käsiteltävä muun muassa pienen mittakaavan hankkeita ja itse tuotettua uusiutuvaa energiaa käyttävien kuluttajien hankkeita.

RED II 2 artiklan toisen alakohdan 14 alakohdan mukaan itse tuotettua uusiutuvaa energiaa käyttävällä kuluttajalla tarkoitetaan loppukäyttäjää, joka toimii omissa tiloissaan rajatulla alueella tai jäsenvaltion niin sallissa muissa tiloissa ja joka tuottaa uusiutuvista energialähteistä sähköä omaan kulutukseen ja joka voi varastoida tai myydä uusiutuvista energialähteistä itse tuottamaansa sähköä, edellyttäen että muun kuin itse tuotettua uusiutuvaa energiaa käyttävän kotitalouskuluttajan kyseinen toiminta ei ole hänen ensisijaista kaupallista tai ammatillista toimintaansa.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin menettelykäsikirjan sisältövaatimuksista koskevasta asetustenantovaltuudesta.

6.1.5 5 luku. Erinäiset säännökset

15 §. Tiedonsaantioikeus. Pykälässä säädettäisiin yhteyspisteviranomaisen tiedonsaantioikeudesta.

Pykälän mukaan yhteyspisteviranomaisella olisi oikeus laissa viranomaisten toiminnan julkisuudesta (621/1999, jäljempänä *julkisuuslaki*) tai muualla laissa säädetyn salassapitovelvollisuuden estämättä saada 2 §:n 2 momentissa mainittujen säädösten mukaisilta toimivaltaisilta viranomaisilta tarpeellisia tietoja tässä laissa säädettyjen tehtävien, kuten määräaikojen seurannan, hoitamista varten. Tarpeelliset tiedot voisivat koskea toimivaltaisten viranomaisten käsittelyssä olevia tai jo käsiteltyjä 4 a §:ssä mainittuja lupamenettelyitä tai muita hallinnollisia menettelyitä. Tiedonsaantioikeudella varmistettaisiin, että yhteyspisteviranomaisella olisi tiedonsaantioikeus sellaisiin tietoihin, joiden avulla on mahdollista saada oikea ja riittävä kuva esimerkiksi laissa säädettyjen määräaikojen noudattamisesta.

16 §. Ohjaus ja seuranta. Työ- ja elinkeinoministeriö vastaisi pykälän mukaan tämän lain mukaisen toiminnan yleisestä ohjauksesta, seurannasta ja kehittämisestä.

17 §. Muutoksenhaku yhteyspisteviranomaiseen päätökseen. Pykälässä säädettäisiin muutoksenhausta yhteyspisteviranomaisen tämän lain nojalla antamiin päätöksiin.

Pykälän 1 momentin mukaan yhteyspisteviranomaisen tämän lain nojalla tekemiin päätöksiin ei saisi hakea muutosta valittamalla, vaan ensin olisi haettava oikaisua yhteyspisteviranomai-

selta. Oikaisuvaatimusmenettelyssä noudatettaisiin hallintolakia (434/2003). Oikaisuvaatimussäännösten soveltuvuus arvioidaan eri hallinnonalojen lainsäädännössä asiaryhmäkohtaisesti. Oikaisuvaatimusmenettelyn soveltuvuus yhteyspisteviranomaisen tämän lain nojalla tekemiin päätöksiin voidaan perustella pyrkimyksellä sovittaa yhteen nopea ja tehokas viranomaistoiminta tehokkaaseen oikeusturvaan.

Pykälän 2 momentin mukaan oikaisuvaatimuksen johdosta tehtyyn päätökseen saisi hakea muutosta valittamalla oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain (808/2019) mukaan.

18 §. Voimaantulo. Pykälässä säädettäisiin lain voimaantulosta. Lain olisi tarkoitus tulla voimaan 30 päivänä kesäkuuta 2021.

7 Lakia alemman asteinen sääntely

Uusiutuvan energian tuotantolaitosten lupamenettelyistä ja muista hallinnollisista menettelyistä annetun lain nojalla olisi tarkoitus antaa valtioneuvoston asetus, joka sisältäisi lähinnä menettelyihin ja lain soveltamiseen liittyviä tarkempia säännöksiä 6, 8, 9, 10, 11 §:n nojalla. Lisäksi tarkemmat säännökset voisivat olla tarpeen huomioiden määräaika sääntelyn luonteen.

Yhteyspisteellä olisi toimivalta menettelykäsikirjan laatimiseen, julkaisemiseen ja päivittämiseen, joita koskevien menettelyiden yksityiskohdat olisi tarkoituksenmukaista sijoittaa valtioneuvoston asetukseen yhdessä menettelykäsikirjan sisältövaatimusten kanssa.

8 Voimaantulo

Ehdotetaan, että laki tulee voimaan 1 päivänä kesäkuuta 2021, joka vastaa RED II:n 36 artiklan 1 kohdan mukaista RED II:n sääntelyn kansallisen täytäntöönpanon määräpäivää.

9 Toimeenpano ja seuranta

9.1 Toimeenpano

Ehdotetun lain tehokkaan toimeenpanon kannalta olennaista on, että tieto yhteyspisteviranomaisen tarjoamasta neuvonnasta ja sähköisen yhteyspisteen kautta asioinnin mahdollisuudesta sekä voimalaitosten lupa- ja muille hallinnollisille hyväksymismenettelyille säädettävistä määräajoista pystytään välittämään laajasti uusiutuvaa energiaa tuottavien laitosten hankekehittäjille. Yhteyspisteviranomaisen ohjeistuksella ja tiedottamisella on suuri rooli onnistuneen toimeenpanon varmistamisessa. Toimeenpano toteutetaan osaltaan hankekehittäjälle suunnatun menettelykäsikirjan julkaisemisella, minkä lisäksi on tärkeää tiedottaa toimeenpanon tuomista palveluista ja sähköisen asioinnin mahdollisuuksista.

Tehokkaan toimeenpanon edellytyksenä on sähköisen yhteyspisteen tekninen toimivuus ja helpokäyttöisyys niin hankekehittäjän kuin lupamenettelyiden ja muiden hallinnollisten menettelyiden toimivaltaisten viranomaistenkin näkökulmasta.

Toimeenpano tuo yhteyspisteviranomaisena toimivalle N.N. ELY-keskukselle uusia tehtäviä, jotka edellyttävät henkilöstön rekrytointia tai tehtävien uudelleenjärjestelyä viranomaisen sisällä sekä henkilöstön kouluttamista. ELY-keskuksen osalta yhteyspisteviranomaisen tehtävien haltuunotto tarkoituksenmukaisella tavalla tulee edellyttämään laajaa yhteistyötä soveltamisalan piiriin kuuluvien lupamenettelyiden ja muiden hallinnollisten menettelyiden toimivaltaisten viranomaisten kanssa. Esityksen tosiasiallisia toimeenpanon vaikutuksia on arvioitu jaksossa 4.3 Pääasialliset vaikutukset.

9.2 Seuranta

Toimeenpanon vaikutuksia seurataan työ- ja elinkeinoministeriössä. Seurannan perusteella saadaan selville toteutuvatko lainsäädäntöhankkeen odotetut vaikutukset.

Lakiehdotuksella asetettavien määräaikojen vaikutusta käsittelyaikoihin tullaan seuraamaan uusiutuvaa energiaa tuottavien laitosten osalta. Seurannan kohteena ovat uusiutuvilla energialähteillä sähköä tuottavien laitosten lupamenettelyjen ja muiden hallinnollisten hyväksymismenettelyjen kokonaisuus sekä määräaikojen asettamisen vaikutukset muuta uusiutuvaa energiaa kuin sähköä tuottavien laitosten menettelyiden kokonaisuuteen, koska toimivaltaiset viranomaiset voivat joutua priorisoimaan sähköä tuottavien laitosten hakemusten käsittelyä. Tuotantolaitoshankkeiden käsittelyaikoja voidaan seurata sähköisen asiointijärjestelmän kautta. Vaikutusten arviointi nykytilaan verrattuna on vaikeaa, koska tällä hetkellä ei tilastoida tuotantolaitoshankkeen lupamenettelyihin ja muihin hallinnollisiin hyväksymismenettelyihin kuluva kokonaisaika. Sen sijaan sähköä tuottavien laitosten ja muuta energiaa tuottavien laitosten käsittelyaikoja voidaan verrata keskenään sähköisestä asiointijärjestelmästä saatavien tietojen perusteella. Seurannan tulosten perusteella voidaan harkita määräaikojen soveltamisalan laajentamista kaikkiin uusiutuvaa energiaa tuottaviin laitoksiin.

RED II:n toimeenpanoa seurataan myös EU-tasolla. Seuranta perustuu kansallisiin energia- ja ilmastosuunnitelmiin sekä energiaunionin ja ilmastotoimien hallinnosta, Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusten (EY) N:o 663/2009 ja (EY) N:o 715/2009, Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivien 94/22/EY, 98/70/EY, 2009/31/EY, 2009/73/EY, 2010/31/EU, 2012/27/EU ja 2013/30/EU, neuvoston direktiivien 2009/119/EY ja (EU) 2015/652 muuttamisesta sekä Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 525/2013 kumoamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2018/1999 mukaiseen raportointiin.

10 Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys

10.1 Yhdenvertaisuus ja vastuu ympäristöstä

Perustuslain 6 §:n 1 momentin mukaan ihmiset ovat yhdenvertaisia lain edessä. Pykälän 2 momentin mukaan ketään ei saa ilman hyväksyttävää perustetta asettaa eri asemaan sukupuolen, iän, alkuperän, kielen, uskonnon, vakaumuksen, mielipiteen, terveydentilan, vammaisuuden tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella. Säännöksessä lueteltuja erotteluperusteita voidaan perustuslakeja koskevan hallituksen esityksen (HE 309/1993 vp) yksityiskohtaisten perustelujen mukaan pitää syrjintäkiellon ydinalueena. Luetteloa ei ole kuitenkaan tarkoitettu tyhjettäväksi, vaan eri asemaan asettaminen on kielletty myös muun henkilöön liittyvän syyn perusteella.

Perustuslakivaliokunnan vakiintuneen lausuntokäytännön mukaan perustuslain 6 §:n yhdenvertaisuussäännös koskee lähtökohtaisesti vain ihmisiä. Yhdenvertaisuusperiaatteella voi kuitenkin olla merkitystä myös oikeushenkilöitä koskevan sääntelyn arvioinnissa etenkin silloin, kun sääntely voi vaikuttaa välillisesti luonnollisten henkilöiden oikeusasemaan. Näkökulman merkitys on sitä vähäisempää, mitä etäisempi tämä yhteys on. (esim. PeVL 11/2012 vp, PeVL 37/2010 vp, PeVL 13/2020 vp)

Sähköinen asiointi

Lakiehdotuksella säädettäisiin, että ehdotuksessa erikseen mainittujen menettelyiden osalta hakija voisi hoitaa asioinnin sähköisen yhteyspisteen kautta. Käytännössä hakijana voisivat olla niin luonnolliset henkilöt kuin oikeushenkilöt. Kaikilla henkilöillä ei ole samoja tiedollisia ja

taidollisia sekä tosiasiallisia edellytyksiä sähköiseen asiointiin. Onkin syytä tarkastella, voiko tällaisten edellytysten puutetta pitää sellaisenaan henkilöön liittyvänä syynä, jonka perusteella kehtään ei saa perustuslain 6 §:n 2 momentin mukaan asettaa eri asemaan ilman hyväksyttävää perustetta.

Henkilöihin kohdistuvat erottelut eivät saa olla mielivaltaisia, eivätkä erot saa muodostua kohtuuttomiksi (esim. PeVL 57/2016 vp, PeVL 16/2019 vp). Perustuslakivaliokunta on tarkastellut yhdenvertaisuutta muun muassa lausunnossaan, joka koski summaaristen velkomusasioiden oikeudenkäyntimaksun porrastamista vireilletulotavan mukaan. Valiokunta katsoi, ettei ole kyse perustuslain 6 §:n 2 momentin tarkoittamassa mielessä henkilöön liittyvästä erottelusta, jos oikeudenkäyntimaksu on alempi, kun haastehakemus toimitetaan sähköisesti. Lisäksi valiokunta tarkasteli oikeudenkäyntimaksujen porrastamista kyseisen pykälän 1 momentin yleisen yhdenvertaisuussäännöksen kannalta. Perustuslakivaliokunta ei katsonut, että oikeudenkäyntimaksun porrastaminen asian vireillepanon mukaan olisi ollut valtiosääntöoikeudellisesti ongelmallista edellyttäen, että ero maksujen välillä on kohtuullinen eikä se estä asian vireillepanoa myös muulla tavoin kuin toimittamalla tiedot suoraan käräjäoikeuden tietojärjestelmään. (PeVL 35/2010 vp)

Perustuslakivaliokunta on katsonut myös, että summaarisen haastehakemuksen tekemistä sähköisesti voidaan pitää tavanomaisena ja hyväksyttävänä prosessuaalisena vaatimuksena eikä ole pitänyt sääntelyä ongelmallisena perustuslain 6 §:n ja oikeusturvaa koskevan 21 §:n kannalta (PeVL 4/2018 vp).

Lakiehdotuksen mukaan hakija voisi itse päättää, asioiko sähköisen yhteyspisteen kautta vai hoitaako asioinnin suoraan toimivaltaisen viranomaisen kanssa. Asioinnista koituviin mahdollisiin maksuihin ei ehdoteta muutoksia eikä maksuissa olisi siten myöskään eroja sen suhteen, hoitaisiko hakija asioinnin sähköisen yhteyspisteen kautta vai suoraan toimivaltaisten viranomaisten kautta. Kun huomioi perustuslakivaliokunnan edellä esitetyn lausuntokäytännön, ei ole perusteltua katsoa, että mahdollisuudessa lupamenettelyiden ja muiden hallinnollisten menettelyiden hoitamiseen sähköisesti yhteyspisteen kautta olisi kyse henkilöön liittyvästä erottelusta. Kyse ei siis ole perustuslain 6 §:n 2 momentin vastaisesta menettelystä.

Lisäksi tarkasteluun tulee 6 §:n 1 momentin mukainen yleinen yhdenvertaisuussäännös. Perustuslakivaliokunta ei ole edellä todetusti kategorisesti pitänyt vaatimusta sähköisestä asioinnista yhdenvertaisuussäännöksen vastaisena. Kyseisen lausunnon (PeVL 4/2018 vp) kohdalla tulee tosin ottaa huomioon, että sähköisen asiointin vaatimus koski oikeushenkilöä, elinkeinonharjoittajaa, oikeudenkäyntiasiamiestä ja -avustajaa sekä ammattimaista perintätoimintaa harjoittavaa luonnollista henkilöä. Lupamenettelyitä ja muita hallinnollisia menettelyitä koskeva lakiehdotus mahdollistaa asiointin sähköisen yhteyspisteen kautta myös luonnolliselle henkilölle, jolla ei ole vastaavalla tavalla ammattimaisessa asemassa ja jolta siten voitaisiin edellyttää tiedollisia ja taidollisia sekä tosiasiallisia edellytyksiä sähköiseen asiointiin. Perustuslakivaliokunta on antanut yhdenvertaisuuspohdinnassaan merkitystä sille, että sähköisen asiointin kohteina olivat välillisesti lähinnä kiinteistöalan ammattihenkilöt ja toimijat, joilla voidaan edellyttää olevan tekniset valmiudet ja riittävä kyvykyys sähköisen asiointin käyttämiseksi (PeVL 32/2018 vp).

Lupamenettelyitä ja muita hallinnollisia menettelyitä koskevassa lakiehdotuksessa ei hakijalta kuitenkaan edellytetä sähköistä asiointia, vaan ainoastaan tarjotaan siihen mahdollisuus, joten hakijalla on yhä mahdollisuus manuaaliseen asiointiin. Ottaen lisäksi huomioon, että sähköinen asiointi helpottaa sen valitsevia hakijoita parantamalla viranomaispalvelujen saatavuutta ja että ehdotuksella ei sidottaisi hakijan prosessia mahdollisesti nopeuttavia määräaikoja sähköiseen asiointiin, esityksen voi perustellusti katsoa turvaavan yhdenvertaisuuden perustuslain 6 §:n edellyttämällä tavalla.

Lakiehdotuksen kohdistuminen vain uusiutuvan energian tuotantolaitosten hankekehittäjiin

Lakiehdotuksella joudutettaisiin uusiutuvan energian tuotantolaitoshankkeita siten, että hankekehittäjät saisivat mahdollisuuden hoitaa useita menettelyitä, kuten lupa-asioita, sähköisyyshyönteyspisteen kautta ja voisivat hyötyä siitä, että tiettyjen hankkeisiin liittyvien menettelyiden kestolle asetettaisiin määräajat. Muita, kuin uusiutuvan energian tuotantolaitoshankkeita kyseinen jouduttaminen ei koskisi, eli nämä toimijat joutuisivat eri asemaan uusiutuvan energian hankekehittäjien kanssa. Ehdotusta on siis tarpeen tarkastella perustuslain yhdenvertaisuutta koskevan 6 §:n kannalta.

Perustuslain 6 §:ä on punnittava suhteessa vastuuta ympäristöstä koskevaan perustuslain 20 §:än. Sen mukaan vastuu luonnosta ja sen monimuotoisuudesta, ympäristöstä ja kulttuuriperinnöstä kuuluu kaikille. Saman pykälän 2 momentin mukaan julkisen vallan on pyrittävä turvaamaan jokaiselle oikeus terveelliseen ympäristöön sekä mahdollisuus vaikuttaa elinympäristöään koskevaan päätöksentekoon.

1 momentissa mainittu vastuu kohdistuu perustuslakeja koskevan hallituksen esityksen yksityiskohtaisten perustelujen (HE 309/1993 vp) mukaan sekä julkiseen valtaan että yksityisiin luonnollisiin henkilöihin ja oikeushenkilöihin. Säännöksen piiriin kuuluvat sekä ympäristön tuhoutumisen tai pilaantumisen estäminen että aktiiviset luonnolle suotuisat toimet. Siten säännös ilmaisee ihmisten kaikinpuolisen vastuun sellaisesta taloudellisen ja yhteiskunnallisen toiminnan kokonaislinjasta, joka turvaa elollisen ja elottoman luonnon monimuotoisuuden säilymistä. 1 momentin säännös on hallituksen esityksen yksityiskohtaisten perustelujen (HE 309/1993 vp) mukaan luonteeltaan lähinnä julistuksenomainen, mutta perustuslakivaliokunta on sitemmin katsonut, että tämän ns. ympäristöperusoikeuden oikeudellinen merkitys on sääätämisaikajankohdan ja silloin esitettyjen julistuksenomaisuuteen viittaavien perustelujen jälkeen vahvistunut (esim. PeVL 69/2018 vp).

Ehdotetun lain tavoitteena olisi jouduttaa uusiutuvan energian tuotantolaitoshankkeiden lupamenettelyitä ja muita hallinnollisia menettelyitä. Lakiehdotus perustuu RED II:een, jonka taustalla ovat unionin ilmasto- ja energiataavoitteisiin kuuluva tavoite nostaa uusiutuvan energian osuutta. Tällaisten tavoitteiden voi katsoa sopivan hyvin yhteen perustuslain 20 §:n vastuuta ympäristöstä koskevan perusoikeuden kanssa.

Ottaen huomioon lakiehdotuksen taustalla olevan RED II:n tavoite uusiutuvan energian edistämiseksi, joka linkittyy ilmaston- ja ympäristönsuojeluun ja siten perustuslain 20 §:än, voidaan katsoa, että lakiehdotuksessa on tasapainotettu 6 §:n yhdenvertaisuussäännös ja 20 §:n mukainen julkisen vallan velvollisuus pyrkiä turvaamaan jokaiselle oikeus terveelliseen ympäristöön.

10.2 Kunnan itsehallinto

Perustuslain 121 §:n 1 momentin mukaan Suomi jakaantuu kuntiin, joiden hallinnon tulee perustua kunnan asukkaiden itsehallintoon. Pykälän 2 momentin mukaan kuntien hallinnon yleisistä perusteista ja kunnille annettavista tehtävistä säädetään lailla. Perustuslain hallituksen esityksen (HE 1/1998 vp) kyseistä säännöstä koskevissa yksityiskohtaisissa perusteluissa todetaan, että kunnan asukkaiden itsehallinnon periaatteeseen kuuluu, että kunnan tulee voida itse päättää tehtävistä, joita se itsehallintonsa nojalla ottaa hoidettavakseen, ja että muuten kunnalle voidaan antaa tehtäviä vain lailla.

Lakiehdotuksella säädettäisiin toimivaltaisille viranomaisille tehtäviä, jotka koskisivat sähköistä asiointia, menettelykäsikirjan laadinnassa avustamista sekä menettelyjen määräaikojen noudattamista. Tehtävät koskisivat myös kuntia niiden ollessa toimivaltaisia viranomaisia eh-

dotuksen soveltamisalan mukaisten säädöksiin lupamenettelyissä ja muissa hallinnollisissa menettelyissä. Perustuslain näkökulmasta on arvioitava, ovatko kyseiset tehtävät uusia tehtäviä ja jos ovat, ovatko ne annettavissa kunnille perustuslain 121 §:n puitteissa.

Perustuslakivaliokunta on kuntien itsehallintoa koskevassa vakiintuneessa käytännössä korostanut, että tehtävistä säädettäessä on huolehdittava rahoitusperiaatteen mukaisesti kuntien tosiasiallisista edellytyksistä suoritua velvoitteistaan (esim. PeVL 16/2014 vp, PeVL 15/2020 vp). Rahoitusperiaate sisältyy myös Euroopan paikallisen itsehallinnon peruskirjan 9(2) artiklaan. Sen mukaan paikallisviranomaisten voimavarojen tulee olla riittävät suhteessa niihin velvoitteisiin, jotka niille on annettu perustuslaissa ja muissa laeissa. Rahoitusperiaate tulee sovellettavaksi myös, jos kunnilla jo oleviin lakisääteisiin tehtäviin kohdistetaan uutta lainsäädäntöä, joka vaikuttaa kunnan edellytyksiin suoritua näistä uusista velvoitteista (esim. PeVL 41/2014 vp, PeVL 15/2020 vp).

Perustuslakivaliokunnan käytännössä on katsottu 121 §:n 1 momentin keskeisenä sisältönä olevan, ettei tavallisella lailla voida puuttua itsehallinnon keskeisiin ominaispiirteisiin tavalla, joka asiallisesti ottaen tekisi itsehallinnon merkityksettömäksi (esim. PeVL 26/2017 vp, PeVL 41/2017 vp).

Perustuslakivaliokunta on tarkastellut tehtävän määrittelyä ”uudeksi” lausunnossaan PeVL 30/2013 vp, jota koskevassa esityksessä terveydenhuollon palveluvalikoiman määrittäminen johtaisi kuntien järjestämän terveydenhuollon palvelutarjonnan yhdenmukaistamiseen maanlaajuisesti. Valiokunta totesi, että palveluvalikoimaa määrittelevän toimielimen päätöksillä saattaa tosiasiallisesti olla ainakin välillistä vaikutusta kuntien tai kuntayhtymien järjestämisvastuun sisältöön. Valiokunta ei kuitenkaan katsonut, että kyse olisi ollut perustuslain 121 §:n 2 momentissa tarkoitetuista kunnille annettavista uusista tehtävistä, vaan lähinnä kunnilla nykyisen lainsäädännön perusteella olevien tehtävien hoitamistavasta.

Uusiutuvan energian tuotantolaitosten lupamenettelyitä ja muita hallinnollisia menettelyitä koskevassa lakiehdotuksessa ehdotetaan, että toimivaltaiset viranomaiset hoitaisivat sähköisen yhteyspisteen kautta käsiteltäviin menettelyihin liittyvän yhteydenpidon hakijan kanssa sähköisen asiointijärjestelmän kautta. Ehdotettua toimivaltaisen viranomaisen velvollisuutta asioida hakijan niin halutessa sähköisen yhteyspisteen kautta ei voida katsoa uudeksi tehtäväksi, vaan kysymys olisi pikemminkin perustuslakivaliokunnan edellä mainitun lausuntokäytännön mukaisesta tehtävän uudesta hoitamistavasta. Lakiehdotuksessa erikseen määritetyt lupamenettelyt ja muut hallinnolliset menettelyt hoidettaisiin hakijan niin valitessa vain eri kanavassa, eli sähköisen yhteyspisteen kautta. Kunnan viranomainen hoitaisi sähköisen yhteyspisteen kautta samoja lupa- ja muita hallinnollisia menettelyitä, joita sen nykyisinkin tulee hoitaa.

Kuntien viranomaisille tulisi kyllä uusi velvollisuus ilmoittaa yhteyspisteviranomaiselle vireilletulosta ja päätöksen antamisesta sellaisten menettelyjen kohdalla, joihin sovelletaan määräaikoja, jos hakija ei asioisi sähköisen yhteyspisteen kautta. Kuntien viranomaisten tehtävämäärä ei kuitenkaan todennäköisesti kasvaisi ainakaan merkittävästi, mutta ehdotettu sähköinen yhteyspiste helpottaisi hakijaa, joka voisi hoitaa useita hankkeeseen liittyviä menettelyitä yhteyspisteen kautta sähköisesti sen sijaan, että joutuisi asioimaan eri toimivaltaisten viranomaisten kautta erikseen. Viranomaiset voisivat integroitua eli liittyä sähköiseen asiointijärjestelmään eri tasoilla ja kevyimmillään integraatio vaatisi viranomaiselta sähköpostiosoitteen, jonne järjestelmä voisi lähettää herätteitä heitä koskevista tapahtumista järjestelmässä. Sähköiseen asiointijärjestelmään liittyminen ei siten kevyimmillään aiheuttaisi viranomaiselle lisäkuluja ja se voisi jopa helpottaa viranomaisen toimintaa. Siten ehdotetun sääntelyn ei voida katsoa horjuttavan rahoitusperiaatteen vastaisesti kuntien tosiasiallisia edellytyksistä suoritua velvoitteistaan.

Lakiehdotuksen mukaan toimivaltaisten viranomaisten, kuten kuntien, olisi avustettava yhteyspistettä menettelykäsikirjan laadinnassa ja päivittämisessä. Kyse olisi avustamisesta vain siltä osin kuin luvat ja muut hallinnolliset menettelyt kuuluvat toimivaltaisen viranomaisen tehtävänkuvaan. Lisäksi jo nykyisin säädetään hallintolain 8 §:ssä, että viranomaisen on toimivaltansa rajoissa annettava asiakkailleen hallintoasian hoitamiseen liittyvää maksutonta neuvontaa sekä vastattava asiointia koskeviin kysymyksiin ja tiedusteluihin. Menettelykäsikirja tehtäisiin neuvontatarkoituksessa, ja se voisi siten jopa vähentää kunnan viranomaiselta vaadittavan neuvonnan määrää. Menettelykäsikirjan laadinnassa ja päivittämisessä avustaminen lisäisi joka tapauksessa kunnan viranomaisen työ määrää korkeintaan vähäisessä määrin ottaen erityisesti huomioon, että menettelykäsikirjan laatiminen voitaisiin hoitaa todennäköisesti keskitetysti.

Lisäksi toimivaltaisten viranomaisten, kuten kuntien, olisi käsiteltävä tietyt lakiehdotuksessa erikseen määritellyt lupamenettelyt ja muut hallinnolliset hyväksymismenettelyt tiettyjen määräaikaisten puitteissa. Määräajat tulevat suoraan RED II:n 16 artiklan 4-7 kohdista ja määräaikaisten soveltamisala olisi menettelyjen osalta kyseisen artiklan mukainen. Euroopan unionin tuomioistuimen vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan unionin lainsäädäntö on ensisijaista suhteessa kansallisiin säännöksiin oikeuskäytännössä määriteltyjen edellytysten mukaisesti (esim. PeVL 51/2014 vp). Suomalaisessa lainsäädännössä ei ole syytä pyrkiä EU-oikeuden kanssa ristiriidassa oleviin ratkaisuihin (esim. PeVL 15/2018 vp, PeVL 26/2017 vp).

Määräaika sääntelyn osalta kyse ei olisi myöskään täysin uudesta tehtävästä. Hallintolain 23 §:n mukaan hallintoasia on käsiteltävä ilman aiheetonta viivytystä. Toisaalta kuten edellä on todettu, tulee rahoitusperiaate sovellettavaksi myös, jos kunnilla jo oleviin lakisääteisiin tehtäviin kohdistetaan uutta lainsäädäntöä, joka vaikuttaa kunnan edellytyksiin suoritua näistä uusista velvoitteista (esim. PeVL 16/2014 vp, PeVL 15/2020 vp). On mahdollista, että uudet lakisääteiset määräajat voivat lisätä toimivaltaisten viranomaisten työtaakkaa ja vaikuttaa kunnan edellytyksiin suoritua uusista tai olemassa olevista velvoitteistaan. Ottaen kuitenkin huomioon, että kuntien on jo voimassa olevan lainsäädännön nojalla joka tapauksessa käsiteltävä asianomaiset lupamenettelyt ja muut hallinnolliset hyväksymismenettelyt ilman aiheetonta viivytystä, ei voida katsoa, että uudet määräajat sanottavasti heikentäisivät paikallisviranomaisten voimavaroja suhteessa lakisääteisiin velvoitteisiinsa Euroopan paikallisen itsehallinnon peruskirjan 9 (2) artiklan vastaisesti. Esityksen ei myöskään katsota perustuslakivaliokunnan lausuntokäytännön vastaisesti tekevän kunnallista itsehallintoa asiallisesti ottaen merkityksettömäksi.

10.3 Tiedonsaantioikeudet

Lakiehdotuksen mukaan yhteyspisteviranomaisella olisi oikeus salassapitosäännösten estämättä saada toimivaltaisilta viranomaisilta tarpeelliset tiedot käsittelyssä olevista sekä jo käsitellyistä menettelyistä tässä laissa säädettyjen tehtävien hoitamista varten. Tiedonsaantioikeutta puoltaa se, että lakiehdotuksen mukaan yhteyspisteviranomaisen on seurattava lupamenettelyiden ja muiden hallinnollisten hyväksymismenettelyjen määräaikoja ja seurattava niiden toteutumista. Määräaikaisten seuranta ja niiden toteutumisen valvonta edellyttävät sitä, että yhteyspisteviranomaisella on tosiasialliset mahdollisuudet saada tietoa esimerkiksi tässä laissa säädettyjen määräaikaisten noudattamisesta. Tiedonsaantioikeudella varmistettaisiin RED II:n 16 artiklan määräaika sääntelyn tehokas kansallinen toimeenpano.

Yhteyspisteviranomaisen tiedonsaantioikeudet on julkisten tietojen osalta turvattu jo julkisuuslain perusteella. Salassa pidettävien tietojen osalta esityksessä ehdotetaan, että yhteyspisteviranomaisella olisi oikeus saada toimivaltaisilta viranomaisilta tarpeellisia tietoja (julkisuuslain tai muun lain) salassapitosäännösten estämättä. Määräaikaisten valvonta voisi edellyttää salassa pidettävien tietojen saamista, kuten asiakirjojen, jotka sisältävät tietoja yksityisestä liikesalaisuudesta (julkisuuslain 24 §:n 1 momentin 20 kohta).

Perustuslakivaliokunta on arvioinut viranomaisten tietojen saamista ja luovuttamista salassapitovelvollisuuden estämättä koskevaa sääntelyä perustuslain 10 §:n 1 momentissa säädetyn yksityiselämän ja henkilötietojen suojan kannalta. Perustuslain 10 §:n 1 momentilla turvataan jokaisen yksityiselämä sekä todetaan, että henkilötietojen suojasta säädetään tarkemmin lailla. Valiokunnan vakiintuneen käytännön mukaan henkilötietojen suoja osittain sisältyy perustuslain 10 §:n samassa momentissa turvattun yksityiselämän suojan piiriin. Kysymys on kaiken kaikkiaan siitä, että lainsäätäjän tulee turvata tämä oikeus tavalla, jota voidaan pitää hyväksyttävänä perusoikeusjärjestelmän kokonaisuudessa (PeVL 14/2018 vp).

Perustuslakivaliokunta on kiinnittänyt huomiota muun muassa siihen, mihin ja ketä koskeviin tietoihin tiedonsaantioikeus ulottuu. Viranomaisen tietojensaantioikeus ja tietojen luovuttamismahdollisuus ovat voineet liittyä jonkin tarkoituksen kannalta "tarpeellisiin tietoihin", jos tarkoitettujen tietosisällöt on pyritty luettelemaan laissa tyhjentävästi. Jos taas tietosisältöjä ei ole samalla tavoin luetteloitu, sääntelyyn on pitänyt sisällyttää vaatimus "tietojen välttämättömydestä" jonkin tarkoituksen kannalta (esim. PeVL 17/2016 vp). Lakiehdotuksen mukaan yhteyspisteviranomaisella olisi oikeus saada toimivaltaisilta viranomaisilta tarpeelliset tiedot käsittelyssä olevista sekä jo käsitellyistä menettelyistä kyseisessä laissa säädettyjen tehtävien hoitamista varten. Ehdotetussa lainkohdassa yksilöidään tarpeelliseksi katsottavat tiedot. Koska tietosisällöt on lueteltu tyhjentävästi, ehdotusta voi pitää perustuslakivaliokunnan lausuntoikäntö mukaisena.

Perustuslakivaliokunnan mielestä Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2016/679 luonnollisten henkilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta ja direktiivin 95/46/EY kumoamisesta (*yleinen tietosuojasetus*) yksityiskohtainen sääntely, jota tulkitaan ja sovelletaan EU:n perusoikeuskirjassa turvattujen oikeuksien mukaisesti, muodostaa yleensä riittävän säännöspohjan myös perustuslain 10 §:ssä turvattun yksityiselämän ja henkilötietojen suojan kannalta. Valiokunnan käsityksen mukaan tietosuojasetuksen sääntely vastaa asianmukaisesti tulkittuna ja sovellettuna myös Euroopan ihmisoikeussopimuksen mukaan määräytyvää henkilötietojen suojan tasoa. Näin ollen erityislainsäädäntöön ei ole tietosuojasetuksen soveltamisalalla enää valtiosääntöisistä syistä välttämätöntä sisällyttää kattavaa ja yksityiskohtaista sääntelyä henkilötietojen käsittelystä (PeVL 14/2018 vp).

Perustuslakivaliokunnan mielestä on kuitenkin selvää, että erityislainsäädännön tarpeellisuutta on arvioitava myös yleisen tietosuojasetuksenkin edellyttämän riskiperustaisen lähestymistavan mukaisesti kiinnittämällä huomiota tietojen käsittelyn aiheuttamiin uhkiin ja riskeihin. Mitä korkeampi riski käsittelystä aiheutuu luonnollisen henkilön oikeuksille ja vapauksille, sitä perustellumpaa on yksityiskohtaisempi sääntely. Tällä seikalla on erityistä merkitystä arkaluonteisten tietojen käsittelyn kohdalla (PeVL 14/2018 vp). Ehdotettu säännös ei sulkisi tiedonsaantioikeuden ulkopuolelle henkilötietoja, mutta niiden ei lähtökohtaisesti katsota kuitenkaan olevan tarpeen. Arkaluonteiset henkilötiedot on kuitenkin suljettu tiedonsaantioikeuden soveltamisen ulkopuolelle ja siten perusteita tarkemmalle erityissääntelylle ei henkilötietojen suojan osalta katsota olevan.

10.4 Säättämisenjärjestyksen arviointi

Lakiehdotus ei sisältäisi perustuslain kannalta ongelmallisia perusoikeusrajoituksia tai muita valtiosääntöoikeudellisia kysymyksiä. Sen vuoksi on perusteltua katsoa, että esitykseen sisältyvä lakiehdotus voidaan käsitellä tavallisessa lainsäätämisenjärjestyksessä.

Ponsi

Koska RED II:ssa on säännöksiä, jotka ehdotetaan pantaviksi täytäntöön lailla, annetaan eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

uusiutuvan energian tuotantolaitosten lupamenettelyistä ja muista hallinnollisista menettelyistä

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 Luku

Yleiset säännökset

1 §

Tavoite

Tämän lain tavoitteena on jouduttaa uusiutuvan energian tuotantolaitoshankkeiden lupamenettelyitä ja muita hallinnollisia menettelyitä sähköisen asioinnin ja menettelyille asetettävien määräaikojen avulla sekä parantaa neuvontaa menettelyissä, heikentämättä mukana olevien lupamenettelyjen ja muiden hallinnollisten menettelyjen tavoitteita.

2 §

Lain soveltamisala ja suhde muuhun lainsäädäntöön

Tässä laissa säädetään sähköisestä asioinnista ja neuvonnasta uusiutuvan energian tuotantolaitosten lupamenettelyissä ja muissa hallinnollisissa menettelyissä sekä säädetään uusiutuvan energian voimalaitosten lupamenettelyiden ja muiden hallinnollisten hyväksymismenettelyiden määräaajoista.

Tätä lakia sovelletaan 4 §, 4 a ja 4 b §:ssä erikseen mainittuihin ympäristönsuojelulain (527/2014), vesilain (587/2011), luonnonsuojelulain (1096/1996), muinaismuistolain (295/1963), vaarallisten kemikaalien ja räjähteiden käsittelyn turvallisuudesta annetun lain (390/2005), maakaasun käsittelyn turvallisuudesta annetun valtioneuvoston asetuksen (551/2009) lannoitevalmistelain (539/2006), eläimistä saatavista sivutuotteista annetun lain (517/2015), muiden kuin ihmisravinnoksi tarkoitettujen eläimistä saatavien sivutuotteiden ja niistä johdettujen tuotteiden terveysturvallisuudesta sekä asetuksen 2002/1774/EY kumoamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen 2009/1069/EY, jäljempänä *sivutuoteasetus*, ilmailulain (864/2014), puolustusvoimista annetun lain (551/2007), maankäyttö- ja rakennuslain (132/1999), kiinteän omaisuuden ja erityisten oikeuksien lunastuksesta annetun lain (603/1977), Suomen talousvyöhykkeestä annetun lain (1058/2004), sähkömarkkinalain (588/2013), päästökauppain (311/2011), tuulivoiman kompensatioalueista annetun lain (490/2013), aluevalvontalain (755/2000) ja ympäristövaikutusten arviointimenettelyistä annetun lain (252/2017) mukaisiin lupamenettelyihin ja muihin hallinnollisiin menettelyihin.

Lupamenettelyissä ja muissa hallinnollisissa menettelyissä noudatetaan tämän lain lisäksi, mitä 2 momentissa mainituissa säädöksissä säädetään.

3 §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

- 1) *sähköisellä yhteyspisteellä* sähköistä järjestelmää, jonka kautta hakija voi hoitaa 4 a §:ssä mainittujen lupamenettelyiden ja muiden hallinnollisten menettelyiden asioinnin;
- 2) *sähköisellä asiointilla* asiointia sähköisen yhteyspisteen kautta;
- 3) *toimivaltaisella viranomaisella* 2 §:n 2 momentissa mainittujen säädösten mukaisia toimivaltaisia viranomaisia, jotka hoitavat 4, 4 a ja 4 b §:ssä mainittuihin menettelyihin liittyviä tehtäviä;
- 4) *uusiutuvalla energialla* tuuli- ja aurinkoenergiaa sekä geotermistä energiaa, ympäristön energiaa, vuorovesi- ja aaltoenergiaa ja muuta valtamerienergiaa, vesivoimaa sekä biomassaa, kaatopaikoilla ja jätevedenpuhdistamoissa syntyvää kaasua ja biokaasua, joka ei ole peräisin fossiilisista lähteistä;
- 5) *geotermisellä energialla* maaperän pinnan alle lämmön muodossa varastoitunutta energiaa;
- 6) *ympäristön energialla* sellaista luonnollisesti esiintyvää lämpöenergiaa ja ympäristöön rajoitettuun tiloihin keräytynyttä energiaa, joka voi olla varastoituna ympäröivään ilmaan, poistoilma pois lukien, pintaveteen tai jäteveeteen;
- 7) *biokaasulla* biomassasta tuotettuja kaasumaisia polttoaineita;
- 8) *biopolttoaineella* biomassasta tuotettua nestemäistä liikenteessä käytettävää polttoainetta;
- 9) *bionesteellä* biomassasta muuhun energiakäyttöön kuin liikennettä varten tuotettua nestemäistä polttoainetta;
- 10) *biomassalla* maataloudesta tai metsätaloudesta, niihin liittyviltä tuotannonaloilta taikka kalastuksesta tai vesiviljelystä peräisin olevien biologista alkuperää olevien tuotteiden, jätteiden ja tähteiden sekä teollisuus- ja yhdyskuntajätteiden biohajoavaa osaa;
- 11) *voimalaitoksella* tuotantolaitosta, jonka tuottamasta energiasta vähintään osa on sähköä;
- 12) *tuotantolaitoksella* energiaa tuottavaa laitosta, jonka tuottama energia on täysin tai osittain uusiutuvaa;
- 13) *hankkeella* uusiutuvan energian tuotantolaitoshanketta;
- 14) *voimalaitoksen päivittämisellä* uusiutuvaa energiaa tuottavan voimalaitoksen uusimista, mukaan lukien laitoksen tai toimintajärjestelmien ja laitteistojen korvaamista kokonaan tai osittain kapasiteetin korvaamiseksi tai laitoksen tehokkuuden tai kapasiteetin lisäämiseksi;
- 15) *hakijalla* sähköisessä yhteyspisteessä tai suoraan toimivaltaisen viranomaisen kanssa asioivaa hankekehittäjää, joka laittanut vireille 4 a §:ssä tarkoitetun lupa- tai muun hallinnollisen menettelyn;
- 16) *hankekehittäjällä* luonnollista henkilöä tai oikeushenkilöä, joka valmistelee hankkeen toteuttamista.

4 §

Lupamenettelyt ja muut hallinnolliset menettelyt

Tämän lain 5 §:n 3 momentin mukaisen yhteyspisteviranomaisen neuvontavelvollisuuden piiriin kuuluvat seuraavat menettelyt:

- 1) vesilain 2 luvun 5 a §:n mukainen johdon sijoittaminen toisen vesialueelle ja 18 luvun 7 §:n mukainen tutkimuslupa;
- 2) luonnonsuojelulain 65 §:n mukainen Natura-arviointi;
- 3) muinaismuistolain 10 §:n mukaiseen tutkimuslupaan;
- 4) maankäyttö- ja rakennuslain mukainen kaavoitus, 137 §:n mukainen suunnittelutarveratkaisu, 161 §:n mukainen yhdyskuntateknisten laitteiden sijoittaminen ja 174 §:n mukainen poikkeamispäätös;
- 5) kiinteän omaisuuden ja erityisten oikeuksien lunastuksesta annetun lain 2 luvun mukainen lunastuslupa ja 84 §:n mukainen tutkimuslupa;
- 6) Suomen talousvyöhykkeestä annetun lain 6 §:n mukainen hyödyntämisoikeus;
- 7) sähkömarkkinalain 17 §:n mukainen kunnan suostumus;
- 8) aluevalvontalain 12 §:n mukainen lupa merenpohjan tutkimiseen ja kartoittamiseen;

9) ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain 3 luvun mukainen ympäristövaikutusten arviointimenettely ja

10) painelaitelain 51 §:n mukainen painelaitteen rekisteröinti.

Lisäksi yhteyspisteviranomaisen neuvontavelvollisuuden piiriin kuuluu puolustusvoimien lausunto tuulivoimarakentamisen lopullisesta hyväksyttävyydestä.

4 a §

Tämän lain 6 §:ssä säädettyyn sähköiseen asiointiin sisältyvät ja 7 §:ssä säädetyn neuvonnan piirissä ovat seuraavat menettelyt:

1) ympäristönsuojelulain 27 §:n mukainen ympäristölupa ja 116 §:n mukainen toiminnan rekisteröinti;

2) vesilain 3 luvun 2 §:n mukainen vesitalouslupa ja 2 luvun 11 §:n mukainen poikkeus vesiluontotyyppien suojelusta;

3) luonnonsuojelulain 31 §:n mukainen poikkeus luontotyyppien suojelusta, 48 §:n 2 momentin mukainen poikkeus rauhoitussäännöksistä ja 49 §:n 3 ja 4 momentin mukainen poikkeus eliölajien suojelusta sekä 65 b §:n mukainen ilmoitus Natura-alueeseen vaikuttavasta toimenpiteestä;

4) muinaismuistolain 11 §:n mukainen kajoamislupa;

5) vaarallisten kemikaalien ja räjähteiden käsittelyn turvallisuudesta annetun lain 23 §:n mukainen käsittely- ja varastointilupa sekä 24 §:n mukainen käsittely- ja varastointi-ilmoitus;

6) maakaasun käsittelyn turvallisuudesta annetun valtioneuvoston asetuksen 5 §:n mukainen rakentamislupa ja 9 §:n mukainen varastoinnin rakentamislupa ja ilmoitus;

7) lannoitevalmistelain 14 §:n mukainen laitoshyväksyntä;

8) sivutuoteasetuksen 23 artiklan mukainen rekisteröinti ja 24 artiklan mukainen hyväksyntä;

9) ilmailulain 158 §:n mukainen lentoestelupa;

10) maankäyttö- ja rakennuslain 125 §:n mukainen rakennuslupa, 126 §:n mukainen toimenpidelupa sekä 127 §:n mukainen purkamislupa ja purkamisilmoitus sekä 137 §:n mukainen suunnittelutarveratkaisu ja 174 §:n mukainen poikkeamispäätös, jos ne käsitellään 125 §:n mukaisen rakennusluvan yhteydessä;

11) Suomen talousvyöhykkeestä annetun lain 7 §:n mukainen suostumus rakentamiseen talousvyöhykkeellä;

12) sähkömarkkinalain 14 §:n mukainen hankelupa suurjännitejohdon rakentamiseen ja 64 §:n mukaiset voimalaitosten rakentamista ja käytöstä poistamista koskevat ilmoitukset;

13) päästökauppalain 8 §:n mukainen päästölupa; ja

14) tuulivoiman kompensatioalueista annetun lain 5 §:n mukainen ilmoitus tuulivoimalasta.

4 b §

Tämän lain 8 §:ssä säädettyjä määräaikoja sovelletaan seuraaviin menettelyihin:

1) ympäristönsuojelulain 27 §:n mukaiseen ympäristölupaan;

2) vesilain 3 luvun 2 §:n mukaiseen vesitalouslupaan ja 2 luvun 11 §:n mukainen poikkeukseen vesiluontotyyppien suojelusta;

3) luonnonsuojelulain 31 §:n mukaiseen poikkeukseen luontotyyppien suojelusta;

4) muinaismuistolain 11 §:n mukaiseen kajoamislupaan;

5) vaarallisten kemikaalien ja räjähteiden käsittelyn turvallisuudesta annetun lain 23 §:n mukaiseen käsittely- ja varastointilupaan sekä 24 §:n mukaiseen käsittely- ja varastointi-ilmoitukseen;

6) maakaasun käsittelyn turvallisuudesta annetun valtioneuvoston asetuksen 5 §:n mukaiseen rakentamislupaan ja 9 §:n mukaiseen varastoinnin rakentamislupaan;

7) ilmailulain 158 §:n mukaiseen lentoestelupaan;

8) maankäyttö- ja rakennuslain 125 §:n mukaiseen rakennuslupaan, 126 §:n mukaiseen toimenpidelupaan ja 127 §:n mukaiseen purkamislupaan sekä 137 §:n mukainen suunnittelutarveratkaisuun ja 174 §:n mukainen poikkeamispäätökseen, jos ne käsitellään 125 §:n mukaisen rakennusluvan yhteydessä;

9) Suomen talousvyöhykkeestä annetun lain 7 §:n mukaiseen suostumukseen rakentamiseen talousvyöhykkeellä; ja

10) sähkömarkkinalain 14 §:n mukaiseen hankelupaan suurjännitejohdon rakentamiseen.

5 §

Yhteispisteviranomainen

N.N. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus toimii tämän lain mukaisena yhteispisteviranomaisena ja hoitaa sille tässä laissa säädetty tehtävät.

Yhteispisteviranomainen huolehtii tämän lain 7 §:ssä säädetystä sähköisen yhteispisteen kautta annettavasta hakijan neuvonnasta yhteistyössä toimivaltaisten viranomaisten kanssa.

Lisäksi yhteispisteviranomaisen on neuvottava hankekehittäjän pyynnöstä 4 ja 4 a §:ssä mainittuihin menettelyihin liittyvissä menettelyllisissä kysymyksissä.

2 Luku

Sähköinen asiointi ja neuvonta

6 §

Sähköinen asiointi

Jos uusiutuvan energian tuotantolaitoksen rakentaminen, päivittäminen, verkkoon liittäminen ja käyttäminen edellyttävät 4 a §:ssä tarkoitettua lupamenettelyä tai muuta hallinnollista menettelyä, voi hakija hoitaa menettelyyn liittyvän asiointin sähköisen yhteispisteen kautta.

Edellä 1 momentissa tarkoitettu sähköinen asiointi kattaa kaikki menettelyn vaiheet menettelyn vireillepanosta päätöksen antamiseen.

Lupamenettelyn ja muun hallinnollisen menettelyn vireillepanosta ja hakemuksen tai muun vastaavan vireillepanoasiakirjan sisällöstä säädetään 2 §:n 2 momentissa mainituissa säädöksissä.

Sähköisen yhteispisteen kautta käsiteltävissä lupamenettelyissä ja muissa hallinnollisissa menettelyissä toimivaltaiset viranomaiset hoitavat menettelyyn liittyvän yhteydenpidon hakijan kanssa sähköisen yhteispisteen kautta.

Tarkempia säännöksiä sähköisestä asiointista voidaan antaa valtioneuvoston asetuksella.

7 §

Neuvonta sähköisen yhteispisteen kautta

Hakijalle tulee antaa tämän pyynnöstä hallintolain (434/2003) 8 §:n 1 momentissa tarkoitettua neuvontaa sähköisen yhteispisteen kautta 4 a §:ssä mainituista lupamenettelyistä ja muista hallinnollisista menettelyistä.

3 Luku

Määräajat

8 §

Voimalaitoksen lupamenettelyiden ja muut hallinnolliset hyväksymismenettelyt määrääjat

Voimalaitoksen rakentamisen, verkkoon liittämisen ja käyttämisen edellytyksenä olevien 4 b §:ssä mainittujen lupamenettelyiden ja muiden hallinnollisten hyväksymismenettelyiden kesto yhteensä ei saa ylittää kahta vuotta.

Voimalaitoksen, jonka sähköntuotantokapasiteetti on alle 150 kilowattia, 4 b §:ssä mainittujen lupamenettelyiden ja muiden hallinnollisten hyväksymismenettelyiden kesto yhteensä ei saa ylittää yhtä vuotta.

Voimalaitoksen päivittämistä koskevien 4 b §:ssä mainittujen lupamenettelyiden ja hallinnollisten hyväksymismenettelyiden kesto yhteensä ei saa ylittää yhtä vuotta.

Toimivaltaisten viranomaisten on käsiteltävä 4 b §:ssä mainitut menettelyt 1-3 momentissa säädettyjen määräaikojen puitteissa. Jos voimalaitoksen rakentamisen, päivittämisen, verkkoon liittämisen ja käyttämisen edellytyksenä on useampi 4 b §:ssä mainittu lupamenettely tai muu hallinnollinen hyväksymismenettely, on toimivaltaisten viranomaisten huolehdittava määräaikojen noudattamisesta yhteistyössä ja tarvittaessa sovittava käsittelyajoista.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä toimivaltaisten viranomaisten välisestä menettelystä 4 momentin mukaisessa tilanteessa.

9 §

Määräajan laskeminen

Edellä 8 §:ssä säädetty määrääjat sisältävät kaikki lupamenettelyn ja muun hallinnollisen hyväksymismenettelyn vaiheet vireillepanosta päätöksen tiedoksiantoon.

Määräajan laskeminen alkaa ensimmäisen voimalaitoksen rakentamisen, päivittämisen, verkkoon liittämisen ja käyttämisen edellytyksenä olevan 4 b §:ssä mainitun menettelyn vireillepanosta.

Määräajan laskeminen päättyy viimeiseen voimalaitoksen rakentamisen, päivittämisen, verkkoon liittämisen ja käyttämisen edellytyksenä olevan 4 b §:ssä mainitun menettelyn päätöksen tiedoksiantoon.

Määräaikaan ei lasketa mukaan aikaa, jona hakijalla ei ole vireillä 4 b §:ssä mainittuja lupamenettelyitä ja muita hallinnollisia hyväksymismenettelyitä.

Tarkempia säännöksiä määräajan laskemisesta voidaan antaa valtioneuvoston asetuksella.

10 §

Määräaikojen seuranta

Yhteyspisteviranomaisen on seurattava 8 §:ssä säädettyjä lupamenettelyiden ja muiden hallinnollisten hyväksymismenettelyiden määräaikoja ja seurattava niiden toteutumista. Yhteyspisteviranomaisen on avustettava toimivaltaisia viranomaisia 8 §:n 4 momentin mukaisessa tilanteessa tarvittaessa sopimaan menettelyjen käsittelyajoista.

Toimivaltaisen viranomaisen on huolehdittava, että sähköisessä yhteyspisteessä on ajantasaiset tiedot 4 b §:ssä mainitun lupamenettelyn tai muun hallinnollisen hyväksymismenettelyn käsittelyvaiheesta.

Toimivaltaisen viranomaisen on ilmoitettava viipymättä voimalaitoksen 4 b §:ssä mainitun lupamenettelyn tai muun hallinnollisen hyväksymismenettelyn vireilletulosta ja päätöksen antamisesta yhteyspisteviranomaiselle, jos hakija ei asioi kyseisen menettelyn osalta sähköisen yhteyspisteen kautta.

Tarkempia säännöksiä toimivaltaisten viranomaisten 3 momentissa säädetystä ilmoitusvelvollisuuden sisällöstä voidaan antaa valtioneuvoston asetuksella.

11 §

Määräajan pidentäminen ja määräajan laskemisen keskeyttäminen

Edellä 8 §:ssä säädettyä määräaika pidennetään vastaavalla ajalla, joka kuluu seuraaviin menettelyihin:

1) luonnonsuojelulain 48 §:n 2 momentin sekä 49 §:n 3 momentin ja 4 momentin mukaiseen poikkeukseen;

2) päästökauppain 8 §:n mukaiseen päästölupaan sekä

3) 4 b §:ssä mainittujen lupamenettelyiden ja muiden hallinnollisten menettelyiden muutoksenhaakuun liittyviin menettelyihin.

Edellytyksenä 1 momentissa säädetylle määräajan pidentämiselle on, että hakijalla ei ole viireillä muita 4 b §:ssä mainittuja lupamenettelyitä tai muita hallinnollisia hyväksymismenettelyitä. Edellä mainitun 4 b §:n mukaisen lupamenettelyn tai muun hallinnollisen hyväksymismenettelyn viireilläolo ei kuitenkaan ole este määräajan pidentämiselle, jos sen käsittely tai ratkaiseminen on riippuvainen edellä 1 momentissa mainitun menettelyn ratkaisusta.

Yhteyspisteviranomainen voi pidentää 8 §:n mukaista määräaika enintään yhdellä vuodella, kun se on poikkeuksellisten olosuhteiden vuoksi asianmukaisesti perusteltua.

Yhteyspisteviranomaisen on päätettävä, että määräajan laskeminen keskeytetään, jos hakija tekee asiaa koskevan hakemuksen. Määräajan laskemisen keskeyttämistä haetaan määräajaksi.

Tarkempia säännöksiä määräajan pidentämiseen ja keskeyttämiseen liittyvästä menettelystä ja poikkeuksellisista olosuhteista voidaan antaa valtioneuvoston asetuksella.

12 §

Määräajan laskemisen raukeaminen

Yhteyspisteviranomainen voi päättää, että 8 §:ssä säädetyn määräajan laskenta raukeaa, jos 4 b §:ssä mainittu lupamenettely tai muu hallinnollinen hyväksymismenettely on ollut keskeytyneenä hakijasta riippuvasta syystä yhtäjaksoisesti tai yhteen laskettuna vähintään vuoden.

Yhteyspisteviranomaisen on päätettävä, että määräajan laskenta raukeaa, jos hakija tekee asiaa koskevan hakemuksen.

4 Luku

Menettelykäsikirja

13 §

Laatiminen, julkaiseminen ja päivittäminen

Yhteyspisteviranomaisen tehtävänä on koordinoita menettelykäsikirjan laadintaa, julkaisua ja päivittämistä. Toimivaltaiset viranomaiset osallistuvat menettelykäsikirjan laadintaan ja päivittämiseen niiden toimivaltaan kuuluvien lupamenettelyiden ja muiden hallinnollisten menettelyiden osalta.

Menettelykäsikirja julkaistaan yhteyspisteviranomaisen verkkosivuilla siten, että se on avoimesti kaikkien hankekehittäjien saatavilla.

Tarkempia säännöksiä menettelykäsikirjan laatimisesta, julkaisemisesta ja päivittämisestä voidaan antaa valtioneuvoston asetuksella.

14 §

Menettelykäsikirjan sisältö

Menettelykäsikirja sisältää kokonaisvaltaisesti ohjeistusta kaikille hankekehittäjille uusiutuvan energian tuotantolaitoksien lupamenettelyistä ja muista hallinnollisista menettelyistä.

Tarkempia säännöksiä menettelykäsikirjan sisältövaatimuksista voidaan antaa valtioneuvoston asetuksella.

5 Luku

Erinäiset säännökset

15 §

Tiedonsaantioikeus

Yhteyspisteviranomaisella on oikeus salassapitosäännösten estämättä saada toimivaltaisilta viranomaisilta tarpeelliset tiedot käsittelyssä olevista sekä jo käsitellyistä 4 a §:ssä mainituista menettelyistä tässä laissa säädettyjen tehtävien hoitamista varten.

16 §

Ohjaus ja seuranta

Tämän lain mukaisen toiminnan yleinen ohjaus, seuranta ja kehittäminen kuuluvat työ- ja elinkeinoministeriölle.

17 §

Muutoksenhaku yhteyspisteviranomaisen päätökseen

Yhteyspisteviranomaisen tämän lain nojalla tekemään päätökseen saa vaatia oikaisua. Oikaisuvaatimuksesta säädetään hallintolaissa (434/2003).

Muutoksenhausta hallintotuomioistuimeen säädetään oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetussa laissa (808/2019).

18 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Helsingissä x.x.20xx

Pääministeri

Sanna Marin

Elinkeinoministeri Mika Lintilä

LIITE

ERIÄVÄ MIELIPIDE

Uusiutuvan energian direktiivin (REDII) tarkoituksena on lisätä uusiutuvan energian tuotantoa ja käyttöä. Direktiivin tavoitteena on uusiutuvan energian hankkeiden etenemisen sujuvoittaminen ja nopeuttaminen. Hankkeiden sujuvoittamiseksi direktiivissä on määritetty määräajat, joissa uusiutuvan sähköntuotannon hankkeen luvituksen tulee olla valmiina sekä määrätty, että hanketoimijan on pystyttävä halutessaan asiomaan ainoastaan yhden viranomaisen kanssa.

REDII luvitustyöryhmän loppuraporttina syntynyt hallituksen esitys ei noudata direktiivin henkeä, eikä edistä uusiutuvan energian hankkeiden sujuvoittamista. Kaavoitus ja ympäristövaikutusten arviointimenettely (YVA) sekä lämmöntuotanto ja uusiutuvien polttoaineiden valmistus on jätetty yhteyspisteen ja luvituksen määräaikaisten ulkopuolelle.

Suomessa suuri uusiutuvan energian lisäyspotentiaali on tuulivoimassa. Kunta käsittelee tuulivoiman vaatimat luvat hyvin nopeasti, muutamassa kuukaudessa. Tuulivoimahankkeen kehittämisessä eniten aikaa vievät prosessit ovat kaavoitus ja YVA. Näiden menettelyjen jättäminen direktiivin soveltamisalan ulkopuolelle johtavat siihen, ettei esitys tule edistämään tuulivoimahankkeiden etenemistä. Myös kuntien ympäristöluvittamien biokaasulaitosten luvat etenevät pääosin muutamassa kuukaudessa.

Suomen hiilidioksidineutraaliustavoitteiden saavuttamisessa keskeisiä kysymyksiä ovat lämmöntuotannon ja liikenteen muuttaminen hiilidioksidineutraaleiksi. Jättämällä uusiutuvat polttoaineet ja lämmöntuotanto direktiivin soveltamisalan ulkopuolelle vaarannetaan uusiutuvan energian hankkeiden tasapuolinen kohtelu. Uusiutuvan polttoaineen valmistus koskisi vuoteen 2030 mennessä satakuntaa biometaanitavataavaa biokaasulaitosta sekä joitain suurempia uusiutuvan etanolin ja dieselin tuotantolaitoksia. Nyt esitys ei toisi mitään uutta näiden hankkeiden menettelyiden sujuvoittamiseksi. Päinvastoin, mikäli esityksen mukaisesti ainoastaan sähköntuotannon hankkeiden luvitukselle säädetään direktiivin mukaiset määräajat, on riskinä, että sähköntuotannon hankkeet pääsevät luvituksessa ohituskaistalle, jolloin liikennepolttoaineen- ja lämmöntuotantolaitosten luvitus hidastuu.

Helsingissä 25.6.2020

Bioenergia ry, toimialapäällikkö Hannes Tuohiniitty, puh. 040 194 8628, hannes.tuohiniitty(a)bioenergia.fi

Energiategollisuus ry, asiantuntija Heidi Lettojarvi, puh 050 595 7705, heidi.lettojarvi(a)energia.fi

Suomen Lähienergialiitto ry, ympäristöpäällikkö Eeli Mykkänen, 040 777 4327, eeli.mykkanen(a)gasm.com

Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry, lakimies Leena Kristeri, puh. 040 507 4088, leena.kristeri(a)mtk.fi

Suomen Biokierto ja Biokaasu ry, toiminnanjohtaja Anna Virolainen-Hynnä, puh. 0400 987805, anna.virolainen-hynna(a)biokierto.fi

Suomen Tuulivoimayhdistys ry, toimitusjohtaja Anni Mikkonen, puh. 040 771 6114, anni.mikkonen(a)tuulivoimayhdistys.fi